

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Aallon pyörteissä - Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteettiä etsimässä

Organisaatiot ja johtaminen
Maisterin tutkinnon tutkielma
Heli Männistö
2011

Johtamisen ja kansainvälisen liiketoiminnan laitos
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Tutkimuksen tavoitteet

Helsingin kauppakorkeakoulu, Teknillinen korkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu fuusioituivat Aalto-yliopistoksi vuoden 2010 alussa. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää sosiaalisen identiteetin näkökulmasta, millaisiin ryhmiin Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijat tuntevat kuuluvansa yliopistofuusion jälkeen, miten he kuvailevat näitä ryhmiä ja mistä ryhmistä he haluavat erottautua. Tarkoitus on kuvata Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin rakentuminen fuusion jälkeen.

Tutkimusmenetelmät

Empiriaosuudessa hahmotetaan kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalista identiteettiä: millaisten ryhmäjäsennyksien kautta kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalinen identiteetti rakentuu fuusion jälkeen ja millaisiin ryhmiin hän tuntee kuuluvansa. Empiria koostuu 13 opiskelijan teemahaastattelusta. Haasteltavat ovat rahoituksen ja johtamisen pääaineopiskelijoita sekä poikkitieteellisen, International Design Business Management (IDBM) -aineen pää- ja sivuaineopiskelijoita. Empiriaosuudessa analysoidaan myös kauppakorkeakoulun opiskelijoiden suhtautumista uusiin kanssaopiskelijoihinsa, teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin, sekä opiskelijoiden suhtautumista ja identifioitumista Aalto-yliopistoon ja Aalto-yliopiston opiskelijoiden, aaltolaisten, ryhmään.

Keskeiset tutkimustulokset

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena hahmotetaan kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin rakentuminen Aalto-yliopistossa. Yliopistokontekstissa kauppakorkeakoululaisen sosiaalinen identiteetti rakentuu pääasiassa jäsenyydestä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ja oman pääaineopiskelijoiden ryhmään. Kauppakorkeakoulun sisällä nähdään olevan toisistaan eroavia ryhmiä, nk. akateemisia heimoja. Kontekstista riippuen joko jäsenyys kauppakorkeakoulun tai oman pääaineen akateemisessa heimossa nousee kulloinkin keskiöön.

Aalto-yliopiston opiskelijan ja aaltolaisen käsitteet ovat kauppakorkeakoulun opiskelijoille vielä vieraita ja pääaineesta riippumatta opiskelijoiden sosiaalinen identiteetti rakentuu jäsenyydestä muihin kuin aaltolaisten ryhmään. Aalto-yliopiston hyödyt koetaan vielä vähäisiksi ja todellisia aaltolaisia ei vielä koeta olevan olemassa. Kauppakorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa sen sijaan nähdään nk. pro-aaltolaisia sekä opiskelijoita, jotka kokevat aaltolaisuuden pakkona. Kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetti elää edelleen hyvin vahvana kauppakorkeakoulussa vielä yli vuosi yliopistofuusion jälkeen, ja teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat nähdään edelleen selkeästi erillisinä ryhminä, jotka eroavat omasta heimosta. Uusia kanssaopiskelijoita kuvataan paljon stereotyyppien kautta, mikä saattaa aiheuttaa tulevaisuudessa hankaluuksia yhteisen aaltolaisen identiteetin muodostumiselle Aalto-yliopistossa.

Avainsanat

sosiaalinen identiteetti, akateemiset heimot, Aalto-yliopisto, opiskelija, kauppakorkeakoulu

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen tavoite	2
1.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet	3
1.3 Metodologia	4
1.4 Tutkimusraportin rakenne	6
2 AIKAISEMPI TUTKIMUS	7
2.1 Yliopisto tutkimuksen kohteena	7
2.1.1. Akateemiset heimot	9
2.1.2 Opiskelijat akateemisten heimojen edustajina	12
2.2 Identiteetti ja identifioituminen	19
2.2.1 Sosiaalisen identiteetin teoria (SIT)	20
2.2.2 Sosiaalinen identiteetti fuusiotilanteessa	25
2.2.3 Stereotypisointi identiteetin rakentamisen apuvälineenä	26
2.3 Yhteenveto aikaisemmasta kirjallisuudesta	28
3 METODOLOGIA	31
3.1 Haastattelut	31
3.2 Haastateltavat	33
3.3 Aineiston analysointi	35
3.4 Tutkimuksen arviointi	36
4 EMPIRIA	39
4.1 Aalto-yliopiston fuusio kauppa- ja korkeakoululaisen silmin	40
4.2 ”Suorituskeskeinen ja kunnianhimonen” kauppa- ja korkeakoulun opiskelija	46
4.3 Kolmen eri pääaineen edustajat	51
4.3.1 Johtaminen: ”vähän inhimillisempää”	53
4.3.2 Rahoitus: tehokkuus ennen kaikkea	57
4.3.3 IDBM: ”Ei suoraan putoo siihen oman koulunsa kontekstiin”	61
4.3.4 Yhteenveto	66
4.4 Uudet kanssaopiskelijat	67
4.4.1 Teknillisen korkeakoulun opiskelija: ”matemaattisesti lahjakas”	68
4.4.2 Taideteollisen korkeakoulun opiskelija: ”erilainen”	71
4.5 Aaltolainen - ”onks semmost edes?”	75
4.3.1 Pro-aaltolainen	75
4.3.2 Pakon sanelemana osana Aaltoa	77
4.3.3 Todelliset aaltolaiset	79
4.6 Yhteenveto	81
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	83
Lähteet	90
Liitteet	95
Liite 1: Teemahaastattelurunko	95
Liite 2: Haastatteluyhteenveto	97

KUVAT

Kuva 1. Akateemisen maailman nelijako Biglanin ja Kolbin mukaan.....	11
Kuva 2. Psykologinen avaruus.....	13
Kuva 3. Kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin rakentuminen Aalto-yliopistossa.....	87

1 JOHDANTO

Aalto-yliopisto on herättänyt paljon keskustelua niin mediassa kuin yliopistomaailmassa. Kolmen korkeakoulun yhdistyminen uudeksi Aalto-yliopistoksi on ollut pitkä taival, joka saatiin päätökseen 1.1.2010. Vaikka Aalto-yliopisto on ollut olemassa jo yli vuoden, on edessä vielä pitkä matka yhdeksi yhtenäiseksi yliopistoksi. Kauppakorkeakoulun, Teknillisen korkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun fuusioituminen yhdeksi yliopistoksi tarkoittaa myös kolmen erilaisen kulttuurin kohtaamista. Vuonna 2011 Taideteollinen korkeakoulu juhlii 140-vuotiasta historiaansa ja Kauppakorkeakoulu 100-vuotista taivaltaan. Teknillisen korkeakoulun perinteet taas ulottuvat 162 vuoden taakse.

Aalto-yliopiston tavoite on olla kansainvälinen ja monikulttuurinen oppimisyhteisö, jossa hyödynnetään uuden yliopiston monitieteistä ja -taiteista luonnetta (www.aalto.fi: 27.7.2011). Aalto-yliopiston myötä opiskelijat voivat muun muassa valita kolmen korkeakoulun yhteisen maisteriohjelman, International Design Business Managementin (IDBM), jossa yhdistyy kaupallinen, teknillinen ja taiteellinen osaaminen. Tulevaisuudessa ratkaisua vaativat ongelmat ovatkin yhä laaja-alaisempia (Hakala ym. 2003: 57), joten poikkitieteelliselle osaamiselle on varmasti kysyntää. Aalto-yliopisto voikin tulevaisuudessa tarjota yrityksille moniosaajia yhdistämällä kaupallisen, teknillisen ja taiteellisen osaamisen.

Eri ryhmien väliset erot kuitenkin korostuvat usein fuusiotilanteissa ja monesti eri ryhmien välille muodostuu me vastaan te -asetelma (mm. van Vuuren 2010; Vaara ym. 2003a). Aalto-yliopiston fuusiosta on kulunut tällä hetkellä reilu vuosi, mutta ovatko opiskelijat kuitenkaan vielä omaksuneet Aalto-yliopiston tarjoamia poikkitieteellisiä mahdollisuuksia ja tuntevatko he kuuluvansa jo osaksi Aalto-yliopistoa. Syksyllä 2010 ensimmäiset opintojensa alusta alkaen Aalto-yliopiston opiskelijat aloittivat opintonsa Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa, teknillisessä korkeakoulussa ja taideteollisessa korkeakoulussa. Omasta opiskelijanäkökulmastani katsottuna en ole juurikaan törmännyt muihin kuin kauppakorkeakoulun opiskelijoihin kauppakorkeakoulun käytävillä. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoululaisen identiteetti ja kulttuuri näyttävät edelleen olevan vahvasti läsnä koulussamme, ja teknillisen tai taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin tulee törmättyä hyvin harvoin. Vastaan kävelee lähinnä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita,

kauppakorkeakoululaisten kielellä ”mursuja”, kauluspaidat päällä haaveillen tulevasta urastaan ison kansainvälisen yrityksen toimitusjohtajana.

Ensimmäisen silmäyksen perusteella vaikuttaa siis siltä, että kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat edelleen vahvasti kauppakorkeakoululaisia. Missä on Aalto-yliopisto? Miten kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat suhtautuneet muutokseen, jossa kolme, kukin oman pitkän historian omaavaa, korkeakoulua ovat yhdistyneet yhdeksi uudeksi Aalto-yliopistoksi? Tuntevatko opiskelijat olevansa jo aaltolaisia?

Oma tutkimukseni ajoittuu nk. siirtymävaiheeseen yliopistofuusiossa, jossa korkeakoulut ovat jo yhdistyneet Aalto-yliopistoksi, mutta kullakin yliopistolla on vielä omat toimintatapansa ja käytäntönsä ja yhteisiä toimintamalleja vasta luodaan. Myös opiskelijat elävät tätä siirtymävaihetta. Tutkimuskohteenani ovat nimenomaan ylempien vuosikurssien opiskelijat, jotka ovat aloittaneet opintonsa Helsingin kauppakorkeakoulussa ja fuusion jälkeen heistä on tullut Aalto-yliopiston opiskelijoita. He ovat siis kokeneet fuusion ja opiskelleet kauppakorkeakoulussa sekä fuusiota ennen että sen jälkeen.

1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen tavoite

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää kauppakorkeakoulun opiskelijoiden identiteettiä eri teemojen kautta ja tutkia, millaisten ryhmäjäsennyksien kautta opiskelijat rakentavat sosiaalista identiteettiään. Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ihmiset mieltävät itsensä osaksi tiettyä ryhmää, määrittelevät itsensä ryhmäjäsennyksien kautta ja pyrkivät erottautumaan muista nk. ulkoryhmistä. Becher (1989) on taas tutkinut paljon yliopistomaailmaa ja huomannut, että se koostuu erilaisista ryhmistä, akateemisista heimoista. Aalto-yliopiston fuusiossa kolme ryhmää, kauppakorkeakoulun opiskelijat, teknillisen korkeakoulun opiskelijat ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat, kohtaavat. Aiemmin kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat halunneet vahvasti erottautua esimerkiksi teknillisen korkeakoulun opiskelijoista (mm. Leppälä & Päiviö 2001), mutta fuusion jälkeen nämä molemmat ryhmät kuuluvat Aalto-yliopistoon. Kauppakorkeakoululaisen on mitä todennäköisimmin täytynyt määrittellä identiteettinsä uudelleen fuusion myötä, mikä tekee tutkimusaiheestani ajankohtaisen ja mielenkiintoisen. Aalto-yliopistoa ja fuusion onnistumista

kohtaan on myös hyvin suuret odotukset ja fuusion onnistumisen kannalta on tärkeää selvittää, miten opiskelijat ovat suhtautuneet muutokseen.

Keskeiset tutkimuskysymykseni ovat:

- *Kuka ja millainen on nykyään kauppakorkeakoululainen?*
- *Mihin ryhmiin hän kuuluu ja miten hän jäsentää maailmaa?*
- *Ketkä ovat meitä? Mikä erottaa meidät heistä?*

Fuusiotilanteisiin reagoidaan usein hyvin eri tavoin riippuen siitä, miten merkityksellinen muutos on yksilön sosiaaliselle identiteetille (Ellemers 2003: 195). Organisaation muutostilanteessa myös työntekijöiden sitoutumisen aste aiempaan organisaatioon vaikuttaa muutoksen onnistumiseen; vahvasti sitoutuneiden työntekijöiden keskuudessa esiintyy usein muutosvastarintaa (Ellemers 2003: 196). Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, miten kauppakorkeakoulun suhtautuvat nykyisiin kanssaopiskelijoihinsa teknillisen korkeakoulun opiskelijoihin ”teekkareihin” ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin ”taikkilaisiin”. Mielletäänkö heidät jo kanssaopiskelijoiksi vai toisen alan opiskelijoiksi, joista halutaan erottautua?

1.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Henri Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin teoria (SIT) antaa oivan apuvälineen kauppakorkeakoululaisen identiteetin ja identifioitumisen kohteiden tutkimiseen. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ihminen näkee itsensä osana ryhmää, määrittelee itsensä kyseisen ryhmäjäsennyden kautta ja pyrkii siten ylläpitämään positiivista minäkuvaa. Ryhmän edustajat pyrkivät pitämään myönteistä identiteettiä yllä saavuttamalla etua omalle ryhmälleen (nk. sisäryhmä) ja erottautumalla muista ryhmistä (nk. ulkoryhmät).

Aikaisemman tutkimuksen perusteella kunkin tieteenalan sisällä on useita erilaisia akateemisia ryhmiä, nk. akateemisia heimoja (Becher 1989; ks. myös Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001). Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimuksen keskiössä olivat nimenomaan kauppakorkeakoulun opiskelijat. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että on olemassa yksi

yhtenäinen kauppakorkeakoulun kulttuuri, mutta se jakautuu kullakin pääainetasolla omaan alakulttuurinsa. Siis jo kauppakorkeakoulun tasolla kokemukset ja käsitykset opiskelusta piirtyvät paljolti kunkin pääaineen mukaan, eli on olemassa eri akateemisia heimoja, jotka pyrkivät eri tavoin erottautumaan toisistaan ja luomaan yhtenäistä identiteettiä.

Aalto-yliopiston myötä saman yliopiston alla olevien akateemisten heimojen määrä on paisunut kolmen eri koulun opiskelijoihin, ja kullakin näistä kolmesta ryhmästä on historiansa aikana muodostuneet arvot, normit ja käyttäytymistavat. Kuten Leppälä ja Päiviö (2001) toteavat, Helsingin kauppakorkeakoulukaan ei ole täysin yhtenäinen, vaan sen sisältä löytyy eri akateemisia heimoja. Fuusion jälkeen kauppakorkeakoulun, teknillisen korkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat osa samaa yliopistoa, mutta edelleen kunkin koulun sisällä on oma akateeminen maailmansa, joka koostuu erilaisista akateemisista heimoista. Identiteetti voi siis muotoutua yhä useammalla eri tasolla: kauppakorkeakoulun opiskelija voi nähdä itsensä Aalto-yliopiston opiskelijana, aaltolaisena, kauppakorkeakoulun opiskelijana, kaupplaisena, tai oman pääaineensa edustajana.

Identiteetit voivat olla myös yhtä aikaa läsnä eikä identiteetti ole aina selkeästi kauppakorkeakoululaisen tai johtamisen opiskelijan identiteetti, vaan kontekstista riippuen eri identiteetit ja ryhmäjäsennydet nousevat kulloinkin esille ja voivat olla samanaikaisesti läsnä (mm. Roccas & Brewer 2002; Turner 1987: 44). Fuusion myötä valinnan mahdollisuudet ovat kuitenkin kasvaneet ja opiskelijoiden identiteetti opiskelijamaailmassa voi rakentua myös yhä useammista jäsenyyksistä eri ryhmiin. Opiskelijat mitä todennäköisimmin liikkuvat tulevaisuudessa Aalto-yliopiston eri oppiaineiden välillä ja omaksuvat vaikutteita eri akateemisista heimokulttuureista osaksi omaa identiteettiään.

1.3 Metodologia

Tutkimusjoukkoni koostuu johtamisen ja rahoituksen pääaineopiskelijoista sekä yhden poikkitieteellisen aineen, International Design Business Managementin (IDBM), sivu- ja pääaineopiskelijoista. Kaikki Aalto-yliopiston opiskelijat voivat siis valita IDBM:n pää- tai sivuaineekseen, mutta johtaminen ja rahoitus ovat valittavina pääaineiksi ainoastaan Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa. Ylijoen (1998) mukaan opiskelijanoviisit samaistuvat

pikkuhiljaa opintojensa aikana nimenomaan oman pääaineensa heimoon: omaksuvat sen arvot ja normit osaksi omaa identiteettiään ja mahdollisesti myös muokkaavat niitä.

Tutkimuskohteenani ovat kauppakorkeakoulun opiskelijat, ja jotta saisin tutkimuksessani mahdollisimman monipuolisen kuvan heidän samaistumisensa kohteista, olen valinnut tutkimukseeni kahden hyvin erilaisen pääaineen, johtamisen sekä rahoituksen, opiskelijoita. Rahoituksen opiskelulla on kauppakorkeakoulussa perinteisesti kovan aineen maine: muun muassa numero-osaaminen ja vaikeimman aineen maine yhdistetään rahoituksen pääaineeseen (Leppälä & Päiviö 2001). Toisessa ääripäässä taas nähdään johtamisen opiskelu: johtamista luonnehditaan pehmeäksi aineeksi, jossa pohdiskellaan asioita, ja kysymyksiin ei ole olemassa oikeita ja väärä vastauksia (mt.). Koska tutkimukseni yhtenä osa-alueena on myös Aalto-yliopiston fuusio ja siihen suhtautuminen, otan tutkimukseeni mukaan myös yhden poikkitieteellisen pääaineen, IDBM:n, opiskelijoita. Yhteisen pääaineen opiskelijat ovat tekemisissä myös teknillisen korkeakoulun sekä taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa, joten heidän samaistumisen kohteensa ja käsityksensä saattavat erota huomattavastikin muista kauppakorkeakoulun opiskelijoista, jotka eivät välttämättä ole tekemisissä muiden kuin kauppakorkeakoulun opiskelijoiden kanssa.

Koska tutkimukseni kohteena on kauppakorkeakoulun opiskelijoiden identifioitumisen ja identiteetin tutkiminen, käytän tutkimusmetodinä haastattelututkimusta. Sosiaalista identiteettiä ja organisaatioon samaistumista on usein tutkittu kvantitatiivisesti, esim. väittämällä ”minulle on tärkeä olla osa x yhteisöä” (Häyrynen ym. 2010; Kantelinen 2008). Kuten Kantelinen (2008) mainitsee pro gradu -työssään, tällaisella metodilla tutkimus jää hyvin pinnalliseksi eikä identiteetistä ja identifioitumisen kohteista saada syvällisempää tietoa. Viitekehys ja käsitteet luodaan tällöin haastateltavalle etukäteen eikä hän saa vapaasti kertoa omia ajatuksiaan.

Empiriaosuuteni koostuu 13 yksilöhaastattelusta, jotka on tehty teemahaastattelurunkoa noudattaen (ks. Liite 1). Aineistoni koostuu siis johtamisen, rahoituksen ja IDBM:n sivu- ja pääaineopiskelijoiden haastatteluista, ja analyysimenetelmänä käytän teemoittelua ja tyypittelyä. Perustelen tulkintojani käyttämällä empiriaosuudessa paljon suoria lainauksia haastatteluista.

1.4 Tutkimusraportin rakenne

Lähden tutkimuksessani liikkeelle teoriakatsauksesta, jossa käyn läpi tutkimukseni kannalta keskeiset teoriat. Tämän jälkeen siirryn tutkimuksen toteutuksen kautta johtopäätöksiin.

Ensimmäisessä teoriaosassa käyn läpi yliopistotutkimuksen kenttää. Siinä keskityn erityisesti Becherin (1989) akateemisen heimokulttuurin näkökulmaan sekä nostan tutkimukseni kannalta keskeisen opiskelijanäkökulman esille. Tässä luvussa käyn myös läpi Leppälän ja Päiviön (2001) 10 vuotta sitten tekemää tutkimusta Helsingin kauppakorkeakoulun kolmen eri pääaineen opiskelijoiden moraalijärjestyksestä. Tämän jälkeen siirryn identiteetti- ja identifioitumisteorioiden keskeisimpiin käsitteisiin ja esitän eri tutkijoiden näkemyksiä identiteetistä ja samaistumisesta. Tässä luvussa nostan esille erityisesti Tajfelin (1981) ajatuksen sosiaalisesta identiteetistä, jota käytän empiirisen aineistoni tulkinnan pohjana.

Kolmannessa luvussa esittelen tutkimukseni metodologian eli miten toteutin tutkimukseni ja millaisia tutkimusmenetelmiä käytin tutkimukseni apuna. Ensin esittelen tutkimusjoukkoni rajauksen ja perustelen empiirisen aineistoni keruutavan. Lopuksi vielä arvioin omaa tutkimustani.

Neljännessä luvussa käyn läpi empiirisen aineistoni tulokset, tulkitsen niitä teemoittelun ja tyypittelyn avulla ja rakennan aineistoni analyysin näitä menetelmiä apuna käyttäen. Aloitan luvun tilannekatsauksella eli kuvaan sitä, miten kauppakorkeakoululaiset näkevät yliopistofuusion ja miten fuusio on vaikuttanut heidän opiskeluunsa. Tämän jälkeen rakennan opiskelijoiden kertomusten pohjalta kuvan kauppakorkeakoulun opiskelijaryhmän tyypillisestä edustajasta sekä kolmen eri pääaineen tyypillisistä edustajista. Sitten käyn vielä läpi, miten kauppakorkeakoulun opiskelijat suhtautuvat uusiin kanssaopiskelijoihinsa ja miten nämä ryhmät nähdään kauppakorkeakoululaisen perspektiivistä. Lopuksi hahmotan vielä haastatteluaineistoni perusteella aaltolaisen käsitettä sekä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden identifioitumista uuteen aaltolaisten ryhmään.

Viimeisessä luvussa heijastan tutkimukseni tuloksia aikaisempaan kirjallisuuteen ja esitän tutkimukseni johtopäätökset. Lopuksi hahmotan vielä mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni ja viitekehysesni kannalta keskeisimpiä aiempia tutkimuksia. Ensimmäisessä teorialuvussa esittelen aikaisempia yliopistotutkimuksia sekä niiden tuloksia ja nostan tutkimukseni kannalta keskeisen opiskelijänäkökulman esille syventymällä tarkemmin opiskelijan rooliin osana akateemista maailmaa. Tämän jälkeen siirryn kuvaamaan aiempia identiteetti- ja identifioitumistutkimuksia sekä niiden tärkeimpiä tuloksia.

2.1 Yliopisto tutkimuksen kohteena

Yliopistotutkimuksia on tehty hyvin pitkään ja yliopisto on ollut monen tieteellisen tutkimuksen kohteena (mm. Becher 1989; Clark 2008; Kekäle 1997). Aikaisemmin yliopistokoulutuksen kävi vain murto-osa väestöstä, mutta nykyään yhä suurempi osa väestöstä on korkeasti koulutettua, mikä on muuttanut paljon yliopistoympäristöä (Becher & Trowler 2002: 16). Voidaankin sanoa, että yliopistomaailma on muuttunut harvojen ja valittujen eliittiyliopistosta massojen korkeakouluksi.

Clark on tutkinut paljon yliopistomaailmaa ja näkee yliopiston sosiaalisena järjestelmänä, joka perustuu eri toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen (Clark 2008; ks. myös Becher & Kogan 1992). Clark on tutkinut muun muassa eri tieteenalojen professoreiden käsityksiä akateemisuudesta. Tutkimuksen mukaan eri tieteenaloilla arvostetaan hyvin erilaisia asioita ja yliopistot koostuvat erilaisista ”pienistä maailmoista”. Clarkin tutkimuksissa on ollut mukana muun muassa henkilöitä humanistisilta, biologisilta ja fysiikan aloilta, ja Clark on huomannut, että muun muassa työtavat sekä työurat ovat hyvin erilaisia eri aloilla. Jo tiedon muodoissa on selkeä ero, mutta eroja voidaan nähdä myös yksilö- ja ryhmäkäyttäytymisessä. (Clark 2008: 340–345)

Yliopistomaailma on kokenut isoja muutoksia viime vuosikymmenien aikana. Nykyään yliopistojen kesken on kovaa kilpailua; resurssit ovat tiukoilla ja myös yliopistojen on oltava tuottavia laitoksia (Becher & Trowler 2001: 2; Huusko 2006: 128–131). Aalto-yliopiston syntymisen voidaan nähdä heijastavan tätä muutosta. Kilpailu yliopistojen välillä on kovaa, ja

maailman luokan yliopistojen joukkoon ei enää pääse erikoistumalla vain yhteen tieteenalaan. Monitieteellisyys ja innovatiivisuus korostuvat tämän päivän yliopistomaailmassa, ja Aalto-yliopiston tavoite kuulua ”maailman luokan yliopistojen joukkoon vuoteen 2020 mennessä” on esimerkki kilpailun korostumisesta ja innovatiivisuuden ja moniosaajien trendistä. Yliopistot kilpailevat nykyään globaalilla tasolla keskenään muun muassa rahoittajista, professoreista ja opiskelijoista, joten myös yliopiston maineen rakentaminen on saanut viime aikoina huomiota osakseen (Aula & Tienari 2011). Yritysmailman trendit alkavatkin pikkuhiljaa heijastua myös akateemisen tutkimuksen kehtoon, yliopistomaailmaan (Hakala ym. 2003).

Yliopistomaailma on hyvin moniulotteinen ja monisyinen; se koostuu eri tieteenaloista, joilla on omat kulttuurinsa. Näin ollen ei ole olemassa yhtä ja oikeaa akateemisen tutkimuksen muotoa (Hakala ym. 2003: 23). Koska yliopisto muodostuu eri tieteenalakulttuureista, muutoksia suodatetaan, muokataan ja omaksutaan sekä vastustetaan eri lailla organisaation eri osissa (Hakala ym. 2003: 23). Yliopistot ovat usein jo sisäisesti hyvin eriytyneitä kukin laitos omine tapoineen, normeineen ja arvostuksineen, ja voidaankin Becherin (1989) termein sanoa, että yliopistot muodostuvat eri ”akateemisista heimoista”. Yliopistojen ollessa jo sisäisesti hyvin erilaisia, saattaa eri koulujen ja eri tieteenalojen yhdistämisen trendi ja yhteistyön lisääminen aiheuttaa tulevaisuudessa kulttuurien törmäyksiä.

Hakala ym. (2003) korostavat kuitenkin kirjassaan poikkitieteellisen yhteistyön tärkeyttä tulevaisuudessa, sillä ongelmat, joihin tieteeltä odotetaan ratkaisuja, ovat entistä moniulotteisimpia ja vaativat eri alojen yhteistyötä. Tiukkoja tieteenala- ja laitosrajoja täytyy jatkossa lieventää ja eri tieteenalojen yhteistyötä korostaa, jotta ongelmiin löydetään jatkossa ratkaisuja. Hakala ym. (2003) kuitenkin toteavat, että poikkitieteellinen yhteistyö on haasteellista, sillä tieteenalojen perinteiden ja lähestymistapojen piilevät erot saattavat hankaloittaa yhteistyötä. Yhteistyösuhteen aloittaminen ja luominen vaatiikin aikaa ja selvän yhteisen intressin. (Hakala ym. 2003: 57)

2.1.1. Akateemiset heimot

Monet yliopistotutkimukset ovat keskittyneet tieteenalakulttuurin näkökulmaan (mm. Becher 1989; Ylijoki 1998). Ajatus eri tieteenalakulttuureista perustuu alun perin C.P. Snow'n vuonna 1959 esittämään ajatukseen kahdesta tiedemaailmaa jäsentävästä akateemisesta kulttuurista: humanistisesta sekä luonnontieteellisestä (Becher 1989; Ylijoki 1998; Hakala ym. 2003). Tiedemaailmassa ei siis ole yhtä yhtenäistä kulttuuria, vaan eri tieteenalat eroavat toisistaan ja kullakin tieteenalalla on oma kulttuurinsa, joka erottaa sen muista.

Alun perin Becherin (1989) ajatus akateemisista heimoista rakentuu nimenomaan Snow'n (1959) ajatukselle akateemisista kulttuureista. Becher oli kuitenkin vakuuttunut yliopiston monitieteellisyydestä eikä hänen mielestään Snow'n kahden dimension jaottelu kuvannut tarpeeksi rikkaasti yliopistomaailmaa. Becher tutki kirjassaan 12 eri tieteenalan kulttuureita ja huomasi, että akateeminen ympäristö koostuu erilaisista akateemisista heimoista (engl. academic tribes), jotka eroavat toisistaan. Kulttuurilla Becher viittaa itsestään selviin arvoihin, asenteisiin ja käyttäytymiseen, jotka näkyvät tietyn ryhmän käyttäytymisenä tietyssä kontekstissa. (Becher 1989) Tutkimuksessaan Becher viittaa akateemisen heimon käsitteellä koko tieteenalaan, mutta omassa tutkimuksessani viittaan heimo-sanalla myös oppiaineen muodostamaan ryhmään, jolla voidaan nähdä olevan omat toimintatapansa, arvonsa ja norminsa.

Becher (1989) huomasi tutkimuksessaan, että kullakin heimolla on omat näkyvät piirteensä (esim. omalla alallaan arvostetun henkilön kuva työhuoneessa), joilla pyritään erottautumaan muista heimoista ja rakentamaan oman ryhmän identiteettiä. Vielä vahvempia erottautumisen välineitä olivat kuitenkin kulttuuriset elementit: traditiot, tavat ja käytännöt, uskomukset, säännöt, kielellinen kommunikaatio sekä yhteisesti jaetut merkityssisällöt. (Becher 1989: 24)

Becher (1989) jaottelee tutkimuksessaan tieteenalat kognitiivisen ja sosiaalisen dimension mukaan. Kognitiivisella ulottuvuudella viitataan tieteenalan tapaan tehdä tutkimusta ja tiedon luonteeseen. Kognitiivisella ulottuvuudella viitataan yleensä tieteiden kova-pehmeäjako. Sosiaalinen dimensio ottaa huomioon myös akateemisten heimojen sosiaaliset piirteet eikä keskity ainoastaan tieteen tekemisen piirteisiin. (Becher 1989) Tieteenalojen sosiaalisilla

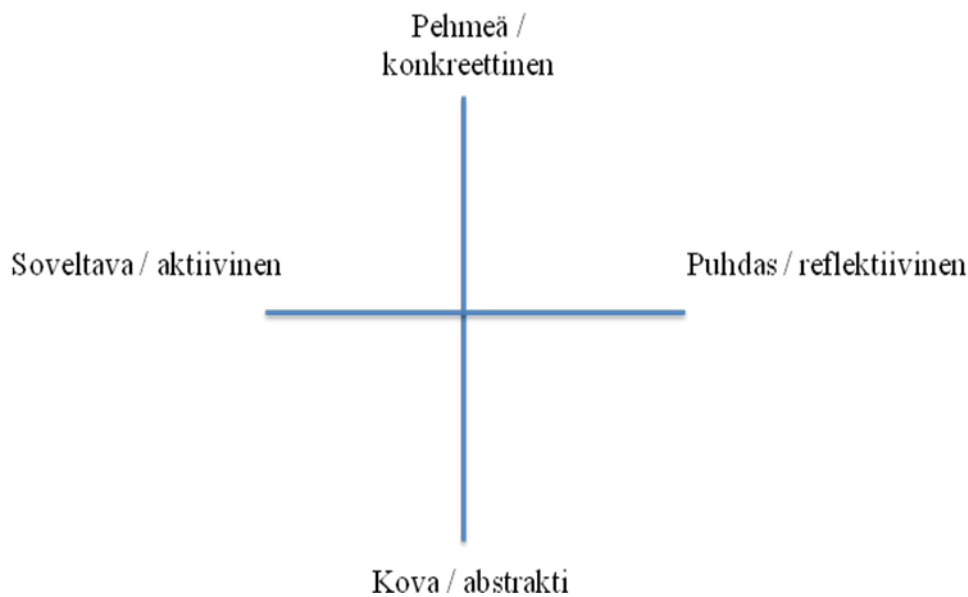
piirteillä viitataan tutkimuksen organisointiin, työskentelytapoihin ja uramalleihin, kuten myös omaksuttuihin arvoihin ja perususkomuksiin (Hakala ym. 2003: 23).

Becher (1989) jakaa tieteenalojen sosiaalisen muodon vielä kahteen ulottuvuuteen: konvergentti-divergenttiin ja urbaani-ruraaliin. Konvergenteissa yhteisöissä pyritään rakentamaan yhteistä identiteettiä, kun taas divergentit yhteisöt ovat ideologisesti hajaantuneempia. Urbaaneissa yhteisöissä puolestaan korostuu kilpailu ja tiimityöskentely, mutta sitä luonnehtii myös plagioinnin pelko, ja julkaisut on tehtävä nopeasti. Ruraaleissa yhteisöissä sen sijaan korostuu pitkäjänteisempi työ, ja niissä keskitytään laajempiin kokonaisuuksiin tarkasti määriteltyjen kapeiden ongelmien sijaan. Ruraaleilla aloilla myös tahti on hitaampaa ja yhteisön toimintaa ei luonnehdi jatkuva kilpailu, vaan kukin heimon jäsen keskittyy omaan tutkimukseensa. (Becher 1989: 79–80, 151)

Tieteenalojen jaotteluperusteena käytetään monesti tiedon luonnetta ja esimerkiksi matemaattiset aineet nähdään selkeästi erilaisina verrattuna esimerkiksi humanistisiin tieteisiin. Kognitiivinen dimensio sisältääkin tieteenalan ulottuvuudet kovasta pehmeisiin ja puhtaista soveltaviin tieteisiin (Becher 1989: 153). Kova-pehmeä- ja puhtasoveltavaulottuvuudet perustuvat alun perin Biglanin (1973) tiedemaailman jaotteluun neljään osaan: kova-puhtaat, kova-soveltavat, pehmeä-puhtaat ja pehmeä-soveltavat tieteet. Kovissa tieteissä vallitsee yksimielisyys alan peruskäsitteistä ja teorioista, kun taas pehmeissä tieteissä yksimielisyyden saavuttamisella ei ole vastaavaa keskeistä asemaa. (Biglan 1973; ks. myös Ylijoki 1998: 56–58)

Toinen myös Becherin esille nostama tieteenalojen jaottelu perustuu David Kolbin (1981) tutkimukseen oppimistyyleistä. Kolb tunnisti eri tieteenalojen keskuudessa erilaisia oppimistyytlejä ja jakoi tieteenalat sen mukaan abstrakti-konkreettinen- ja aktiivinen-reflektiivinen dimensioihin. (Becher 1989: 11). Esimerkiksi insinööritieteissä opiskelu on strukturoidumpaa ja aikataulutetumpaa, ja henkilökohtaisia tehtäviä on vähemmän, kun taas esimerkiksi taideoilla opiskelu ei ole yhtä aikataulutettua ja tehtävät ovat paljon yksilökeskeisempiä (Becher 1994). Myös Neumann (2001) on havainnut selkeitä eroja eri tieteenalojen ja akateemisten heimojen opetustavoissa ja -käytännöissä.

Sekä Biglanin että Kolbin dimensiot voidaan yhdistää, jolloin saadaan akateemisen maailman nelikenttä:

Kuva 1. Akateemisen maailman nelijako Biglanin ja Kolbin mukaan (Ylijoki 1998: 58).

Kova-puhtaissa tieteissä keskitytään kvantitatiivisiin asioihin, ja tutkittavat ongelmat ovat usein kapeasti rajattuja. Kova-puhdasta ulottuvuutta luonnehtii vahva teoreettinen pohja, joka perustuu universaaleihin lakeihin. Esimerkiksi luonnontieteet ja matematiikka luokitellaan yleensä tähän lohkoon. (Becher 1989: 12–13, 153). Näissä tieteissä tiedon luonne on myös kumulatiivista, eli opetuksen sisältö on tarkkaan määritelty, sillä asiat täytyy käydä tietyssä järjestyksessä, jotta oppiminen on mahdollista. Näissä tieteissä hyödynnetään myös paljon tiimityötä. (Becher & Kogan 1992: 91)

Kova-soveltaviin tieteisiin luetaan usein muun muassa insinööritieteet ja lääketiede. Näissä tieteissä painotetaan enemmänkin tuotteita ja taitoja kuin konsepteja ja teorioita. Keskiössä ovat työelämän vaatimukset ja työelämätaitojen omaksuminen enemmän kuin akateeminen teoria. (Becher 1989: 12; Becher & Kogan 1992: 91)

Pehmeä-puhtaissa tieteissä taas rajat eivät ole niin selkeät, vaan tutkimusta tehdään kvalitatiivisin keinoin. Teoreettinen rakenne ei ole yhtä selkeä kuin kovissa tieteissä,

ja tutkimusongelmat ovat vaikeammin määriteltävissä. Humanistiset tieteet ja yhteiskuntatieteet nähdään yleensä esimerkkeinä pehmeä-puhtaista tieteistä. (Becher 1989: 12, 153) Niitä luonnehtii yleensä individualistisuus enemmän kuin kollektiivisuus, ja opiskelijoiden odotetaan itse muovaavan oman opiskelunsa sisältöä ja osallistuvan ilmiöiden tulkitsemiseen (Becher & Kogan 1992: 91–92).

Pehmeä-soveltaviin tieteisiin luetaan muun muassa kasvatustiede, sosiaalitiede ja oikeustiede. Näissä tieteissä painotetaan myös käytäntöä, mutta keskitytään enemmän kehittämispuoleen, mikä eroaa kova-soveltavista tieteistä. Pehmeä-soveltavia tieteitä luonnehtii myös individualistisuus. (Becher 1989: 12; Becher & Kogan 1992: 92).

Becher (1989) kuitenkin muistuttaa, että tieteenaloilla voi olla piirteitä useammasta eri nelikentän kohdasta eikä jako ole täysin yksiselitteinen. Akateemisen maailman muuttuessa jotkin tieteenalat voivat myös saada uusia piirteitä, joten nelijako on hyvin riippuvainen myös ajallisesti. Kognitiiviset ja sosiaaliset piirteet ovat myös sidoksissa toisiinsa ja jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään: opetettava tieto ja tiedon luonne luovat pohjaa akateemisen heimon elämälle ja piirteille. (Becher 1989: 151; Hakala ym. 2003: 24–25)

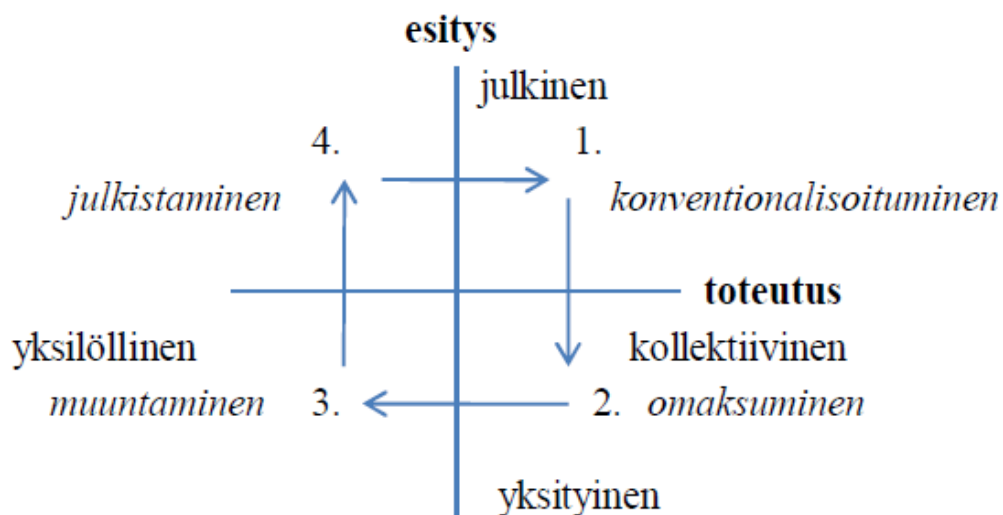
2.1.2 Opiskelijat akateemisten heimojen edustajina

Yliopisto on myös opiskelijoiden työympäristö ja sen takia on tärkeää, että opiskelijat otetaan huomioon tutkittaessa yliopistoympäristöä. Monien yliopistotutkimusten keskiössä on yleensä opetushenkilökunta, ja opiskelijoiden näkemykset jäävät monesti taka-alalle. (Kantelinen 2008) Opiskelijat ovat kuitenkin oleellinen osa akateemista maailmaa ja oman akateemisen heimonsa edustajia yliopistomaailmassa professoreiden ja muun henkilökunnan rinnalla. Opiskelijoilla on tutkimuksessani keskeinen rooli, joten keskityn tässä kappaleessa tarkemmin opiskelijatutkimuksiin yliopistomaailmassa.

Yliopisto-opiskelijalle opiskeluaika on verrattain pitkä elämänvaihe. Yliopisto-opiskelu vie paljon opiskelijan aikaa ja voisi oikeastaan sanoa, että yliopisto on opiskelijan työpaikka keskimäärin 5–6 vuoden ajan. Tämän takia onkin tärkeää keskittyä myös opiskelijoiden näkemyksiin ja kokemuksiin yliopistoelämästä, sillä he ovat tärkeä osa yliopistomaailmaa.

Opiskelijat voidaankin nähdä eri akateemisten heimojen edustajina yliopistomaailmassa. (vrt. Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001)

Ylijoki (1998) on hyödyntänyt tutkimuksessaan Becherin (1989) ajatusta eri akateemisista heimoista ja tutkinut eri tieteenalojen opiskelijoiden moraalijärjestystä. Moraalijärjestys on Rom Harrén (1983) kehittämä termi, jolla viitataan oikean ja väärän sekä hyveiden ja paheiden erotteluun yhteisössä. Moraalijärjestys määrittää sen, mikä kunkin yhteisön piirissä on hyväksyttävää ja tavoiteltavaa, mistä halutaan erottautua ja mitä vältellä. Moraalijärjestys ei ole ilmiselvää ja näkyvää asia, vaan esimerkiksi uuden opiskelijan tutustuessa omaan yhteisöönsä hän oppii sosiaalistumisprosessin aikana oman yhteisönsä moraalijärjestyksen ja todennäköisesti myös muokkaa sitä. Kullakin ryhmällä (esimerkiksi ainejärjestöllä tai akateemisella heimolla) voidaan nähdä olevan oma moraalijärjestyksensä, joka ohjaa yhteisön toimintaa. Yksilön kiinnittyessä paikalliseen moraalijärjestykseen hän luo samalla omaa sosiaalista ja persoonallista identiteettiään identiteettiprojektin kautta. Harrén mukaan identiteetti rakentuu yhteisöllisen ja yksilöllisen vuorovaikutuksessa. (Ylijoki 1998: 138–140, ks. myös Leppälä ja Päiviö 2001)

Kuva 2. Psykologinen avaruus (Harré 1983: 258).

Yhteisön moraalijärjestyksen omaksumisen ja muokkaamisen voidaan nähdä olevan nelivaiheinen prosessi, joka koostuu sosiaalisesta ja persoonallisesta identiteettiprojektista. Kun yksilö tutustuu uuteen yhteisöön, hän on heimon julkis-kollektiivisella alueella (kuvassa numero 1), eli hän tutustuu heimon toimintatapoihin. Omaksumisvaiheessa yksilö siirtyy julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle (kuvassa numero 2) eli sosiaalistuu paikalliseen moraalijärjestykseen. Yksilö maksuu tällöin heimon moraalijärjestyksen, eli hänestä tulee heimon jäsen sisäistäessään kyseisen kulttuurin perusjäsenyydet. Tässä vaiheessa opiskelija on maksanut oman oppiaineensa tradition, kulttuurin ja peruskäsitykset, jotka muodostavat opiskelijan akateemisen identiteetin perustan. (Harré 1983: 256–258; Ylijoki 1998: 134–137; ks. myös Leppälä ja Päiviö 2001)

Muuntamisvaiheessa (numero 3) opiskelija siirtyy yksityis-yksilölliselle alueelle eli muokkaa kulttuurista perimää oman elämäntilanteensa mukaan. Muuntamisvaihe ilmentää jokaisen yksilön persoonallista identiteettiä: kukin akateemisen heimon jäsen tulkitsee oman historiansa kautta heimonsa kulttuuria ja mahdollisesti muuntaa sitä ja rakentaa siten omaa yksilöllistä, muista poikkeavaa identiteettiään. Tämä vaihe on osa persoonallista identiteettiprojektia. (Harré 1983: 256–258; Ylijoki 1998: 134–137; ks. myös Leppälä ja Päiviö 2001)

Julkistamisvaiheessa (numero 4) yksilö siirtyy yksilöllis-julkiselle alueelle, eli akateemisen heimon jäsen julkistaa omat persoonalliset muunnoksensa muille yhteisön jäsenille. Tässä vaiheessa yksilö saattaa esittää totutusta poikkeavia toimintatapoja ja ajatuksia, mikä saattaa pahimmillaan aiheuttaa kritiikkiä heimon jäsentä kohtaan tai jopa jäsenen sulkemisen yhteisön ulkopuolelle. Konventionalisoitumisen vaiheessa siirrytään takaisin julkis-kollektiiviselle alueelle, ja osa yksilön julkistamista toimintatavoista ja ajatuksista omaksutaan osaksi yhteisön kulttuuria ja siirtyy yksilön tasolta osaksi kollektiivista ajatusmaailmaa. Näin moraalijärjestys on alati muuttuva ja uusiutuva, ja se syntyy yksilöllisen ja yhteisöllisen vuorovaikutuksessa. (Harré 1983: 256–258; Ylijoki 1998: 134–137; ks. myös Leppälä ja Päiviö 2001)

Ylijoen (1998) tutkimus toteutettiin Tampereen yliopistossa, jossa hän haastatteli neljän eri oppiaineen opiskelijoita ja muodosti haastattelujen perusteella mallitarinat kunkin oppiaineen

opiskelijoista. Mallitarina konstruoi tietyn oppiaineen keskivertoedustajan. Ylijoen (1998: 25) mukaan oppiaineet eroavat toisistaan selvästi ja jokaisella oppiaineella on omat tavoitteensa, traditionsa, uskomuksensa ja norminsa (vrt. Becher 1989). Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, miten opiskelijat sosiaalistuvat omaan oppiainekulttuuriinsa ja millainen akateeminen identiteetti heille muodostuu opintojen kuluessa (Ylijoki 1998).

Ylijoki (1998) näkee opiskelijat opintojensa alussa noviiseina, jotka opintojensa aikana sosiaalistuvat oman tieteenalansa oppiainekulttuurin ja saavuttavat sosiaalistumisprosessin myötä oman paikkansa osana akateemista heimoa. Opiskelijat eivät siis opi vain oman tieteenalansa kognitiivisia eli tiedollisia taitoja, vaan kyseessä on myös identiteetti-projekti: opiskelija sosiaalistuu opintojensa aikana oman heimonsa kollektiiviseen mallitarinaan, mutta samalla muokkaa sitä itselleen sopivaksi ja kiinnittyy omalla persoonallisella tavallaan oman tieteenalansa keskeisiin hyveisiin. (Ylijoki 1998)

Vastaavanlaista eri tieteenalakulttuureihin perustuvaa tutkimusta on tehty myös kauppakorkeakoulun kontekstissa. Leppälä ja Päiviö (2001) tutkivat pro gradu -työssään kauppätieteiden opiskelijoiden moraalijärjestyksestä ja huomasivat, että kauppätieteilijöille yhteisen kulttuurin ja moraalijärjestyksen lisäksi kauppakorkeakoulussa jokaisella pääaineella on oma kulttuurinsa ja moraalijärjestyksensä, joka erottaa sen muista oppiaineista. Tutkimuskohteena oli kolmen eri pääaineen, kansantaloustieteen, organisaatiot ja johtamisen sekä rahoituksen, opiskelijat. Leppälä ja Päiviö (2001) huomasivat, että kauppakorkeakoulussa on yleisiä arvoja ja hyveitä, jotka ovat kaikille kauppakorkeakoululaisille yhteisiä. Nämä nousevat esille riippumatta pääaineesta, mutta jokaisella pääaineella on myös oma kulttuurinsa ja moraalijärjestyksensä, johon nk. noviisit eli uudet opiskelijat sosiaalistuvat pääainevalintansa jälkeen.

Leppälän ja Päiviön (2001) tekemien haastatteluiden pohjalta muodostui kuva yhtenäisestä kauppätieteellisestä kulttuurista, jossa arvostetaan käytännönläheisyyttä ja tehokkuutta ja opiskellaan valmistumisen vuoksi. Tutkintotodistus avaa ovet yritysmaailmaan ja jokaisen ekonomin tavoite on yritys-elämän huipulla. Kauppakorkeakoululaisen opiskelua luonnehtii ennen kaikkea tehokkuus: tavoiteajassa valmistuminen on tärkeää, jotta todellisen oppimisen mahdollisuus avautuu työelämässä. Tärkeää on myös kerätä yritysmaailman arvostamia

käytännönläheisiä taitoja opintojen aikana. Kauppakorkeakoulun opiskelija arvostaa myös monipuolista osaamista, eikä yliopisto-opiskelijoiden ja teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden erikoistuminen yhden alan hallintaan saa arvostusta ekonomiyhteisön keskuudessa. (Leppälä & Päiviö 2001)

Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimuksen mukaan rahoituksen opiskelija arvostaa ennen kaikkea tehokasta opiskelua ja suunnittelee opintonsa rahoitusalan työpaikka tähtäimessä. Tehokkuus ja opintojen käytännönläheisyys ovat rahoituksen opiskelijoiden keskuudessa arvostettuja asioita, ja opintojen hyöty-panossuhde on tärkeää. Pelkkien teorioiden opiskelu ilman käytännön näkökulmaa ei ole arvostettua, saati kallisarvoisen opiskeluajan tuhlaaminen pehmeiden aineiden opiskeluun. Turha asioiden pohdiskelu ei ole rahoituksen opiskelijoiden mieleen, vaan tärkeää on tehokas opiskelu yrityselämän tarpeita varten. Rahoituksen opiskelijoiden nähdäänkin olevan lähimpänä tyypillistä kauppakorkeakoulun opiskelijaa. (Leppälä & Päiviö 2001)

Kansantaloustieteen opiskelija taas haluaa opiskella teorioita sen sijaan että opiskelisi itsestään selviltä tuntuvia asioita, kuten johtamista tai markkinointia. Kansantaloustieteilijöiden keskuudessa korostuu ennen kaikkea matemaattisuus ja asiakokonaisuuksien hahmotus. Kansantaloustieteen moraalijärjestys erkanee kauppatieteilijöiden yhteisestä moraalijärjestyksestä muun muassa asioiden ymmärtämisen arvostamisena: kurseja ei käydä vain yrityselämää varten, vaan asioita halutaan ymmärtää laaja-alaisemmin. Rahoituksen aine nähdään kansantaloustieteen opiskelijoiden keskuudessa hyvin kapeana osa-alueena ja oma pääaine nähdään huomattavasti yleissivistävämpänä. (Leppälä & Päiviö 2001)

Organisaatiot ja johtaminen -aineen opiskelijoista Leppälä ja Päiviö (2001) konstruivat kolme erillistä mallitarinaa, sillä opiskelijoiden kertomukset olivat hyvin erilaisia. Organisaatiot ja johtamisen opiskelijoiden keskuudessa arvostetaan asioiden oppimista ja oman ajattelun kehittämistä. Myös ihmisläheisyys ja sosiaalisuus voidaan lukea organisaatiot ja johtamisen opiskelijan hyveiksi. Nopea valmistuminen ei ole myöskään opiskelijoiden keskuudessa välttämätön pakko, vaan ihmisenä kehittymiseen ja oppimiseen saa käyttää aikaa. Tässä suhteessa organisaatiot ja johtamisen opiskelijoiden kulttuuri eroaakin

yhtenäisestä kauppatieteilijöiden kulttuurista. Organisaatiot ja johtamisen opiskelijoiden keskuudesta kuitenkin löytyy myös tehokkaita suorittajia, jotka opiskelevat yritys-elämän tarpeet mielessä. Organisaatiot ja johtamisen pääaineen moraalijärjestys eroaa kuitenkin eniten yhteisestä kauppatieteellisestä kulttuurista, sillä aineen pääaineopiskelijat arvostavat kovien aineiden sijaan pehmeitä, ihmisläheisiä arvoja, ja opiskelua arvostetaan opiskelun vuoksi. Yhteisössä arvostetaan myös ammatillisuuden hyvettä, mikä taas kietoutuu osaksi kauppatieteilijöiden yhteistä moraalijärjestystä. (Leppälä & Päiviö 2001)

Kauppakorkeakoulun yhteinen kulttuuri toimii siis viitteenä ja ohjaavana voimana akateemisen elämän viidakossa, mutta oppiainekulttuuri syrjäyttää osin yhteisen kulttuurin pääainevalinnan seurauksena. Rahoituksen opiskelijat arvostavat selkeää numeropohjaista tietoa ja käytännönläheistä opetusta, kansantaloustiede kulminoituu teorioihin ja johtamisen opiskelu on selkeästi pehmeämpää ja kansantaloustieteen luennoilla ollaan oppimassa asioita. Kunkin pääaineen opiskelija siis suhteuttaa omaa toimintaansa kauppakorkeakoulun opiskelijoiden yhteiseen moraalijärjestykseen, mutta myös oman pääaineensa moraalijärjestykseen ja luo siitä oman tulkintansa oman historiansa kautta. (Leppälä & Päiviö 2001: ks. myös Ylijoki 1998)

Korpiaho (2007) on myös tutkinut opiskelua kauppakorkeakoulussa käyttäen pohjana Internet-keskustelua, jossa opiskelijat keskustelivat tenttiin lukemisesta ja siihen liittyvästä ahdistuksestaan. Korpiaho (2007: 224) kuvaa opiskelijan opiskeluympäristöä kompleksisiksi verkostoiksi, jossa ollaan vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa ja joiden välillä opiskelija liikkuu sulavasti. Yliopisto-opiskeluun kauppakorkeakoulussa liittyy siis vahvasti vuorovaikutteisuus muiden opiskelijoiden kanssa, ja ollakseen pätevä opiskelija opiskelijan täytyy suoriutua opinnoistaan tavalla, jota muut yhteisön jäsenet arvostavat ja jonka he hyväksyvät. Konteksti, jossa opiskelija toimii, määrittää siis sen, miten kuuluu opiskella ja millainen opiskelu on hyväksyttyä. (Korpiaho 2007: 224) Kontekstilla Korpiaho (2007) viittaa tilanteeseen ja ympäristöön, jossa opiskelija toimii. Jotta opiskelijat tulevat yhteisönsä hyväksytyiksi jäseniksi, on siis tärkeää oppia sen yhteisön toimintatavat ja tiedostaa, millainen opiskelu on arvostettua (Korpiaho: 237). Tämä ajatus taas palautuu Harrén (1983) moraalijärjestyksen käsitteeseen, joka ohjaa kunkin ryhmän tai yhteisön toimintaa ja johon yhteisön uusi jäsen tutustuu sosiaalistumisprosessin aikana.

Korpiaho (2007), kuten myös Kantelinen (2008), näkee opiskelijan toimivana subjektina, joka ei vain ota vastaan yhteisön arvoja ja toimintatapoja, vaan myös ylläpitää, muuttaa ja luo niitä (ks. myös Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001). Opiskelija siis toimii jatkuvasti vuorovaikutuksessa oman ympäristönsä kanssa; tunnistaa yhteisön tapoja ja luo niistä oman tulkintansa. Leppälän ja Päiviön (2001) keskeisenä tutkimuskysymyksenä oli saada selville, mikä kauppakorkeakoulun yhteisössä on hyvää ja kannustettavaa ja mikä taas paheellista. Heidän tutkimuksen tuloksena nousi myös esille opiskelijan aktiivinen rooli oman yhteisönsä hyvän ja pahan erottelun välillä. Alussa opiskelija ottaa selvää yhteisönsä (kauppakorkeakoulun tai oman pääaineensa) tavoista toimia, mutta viime kädessä opiskelija muodostaa oman ajatusmaailmansa pohjalta ja omasta näkökannastaan käsin oman, itselleen sopivan tulkinnan hyveellisten ja paheellisten asioiden erottelusta (Leppälä & Päiviö 2001). Opiskelija ei siis ota yhteisön toimintatapoja annettuina, vaan muokkaa niitä osin itselleen, omalle persoonalliselle identiteetilleen, sopivaksi. Sama tuli ilmi myös Aittolan ja Aittolan (1988: 55) tutkimuksessa: opiskelun alussa kaikki on uutta, mikä aiheuttaa hämmennystä opiskelijalle, mutta opiskelun loppuvaiheessa oma elämäkatsomus alkaa pikkuhiljaa hahmottua.

Monissa tutkimuksissa (Aittola & Aittola 1988; Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001) on tullut ilmi, että opiskelijoilla ei ole olemassa yhtä yhteistä kulttuuria, vaan opiskeluympäristö koostuu erilaisista nk. alakulttuureista: opiskeluympäristö koostuu monenlaisista eri ryhmistä, kuten esimerkiksi oman pääaineen opiskelijoista, ainejärjestön aktiiveista ja urheilukerhojen jäsenyydestä sekä ystävyysuhteista (Aittola & Aittola 1988: 56). Monesti opiskelija sitoutuu kuitenkin hyvin vahvasti omaan pääaineeseensa ja sen arvoihin ja normeihin ja rakentaa omaa identiteettiään sen pohjalta (Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001). Identiteetin ja identifioitumisen käsite liittyykin keskeisesti opiskelijan elämään ja opiskelijuuteen.

Kantelinen (2008) korostaa opiskelijuuteen keskittyvässä tutkimuksessaan, että on tärkeää huomioida opiskelija nimenomaan kokonaisuutena. Tärkeää on huomioida myös muut kontekstit, joissa opiskelija toimii eikä suodattaa niitä tutkimuksesta pois. Aittola ja Aittola (1988: 52) käsittelevät tutkimuksessaan yliopisto-opiskelua elämänvaiheena: opiskelu ja siihen liittyvät asiat ovat tässä vaiheessa elämän keskiössä, mutta opiskelijoiden elämismaailmaan kuuluvat myös asumisolot, taloudellinen tilanne, ihmissuhteet, opiskelu,

vapaa-aika, uravalinnat ja elämänsuunnitelmat. Opiskelija ei siis ole ainoastaan oman akateemisen heimonsa edustaja, vaan voi samaan aikaan kuulua myös esimerkiksi ainejärjestöön tai harrastuskerhoon sekä viettää hyvin paljon aikaa myös muiden kuin omien opiskelukavereidensa kanssa. Tajfelin (1981) mukaan yksilö voikin tuntea kuuluvansa samaan aikaan useaan eri ryhmään, ja kunkin ryhmän jäsenyys korostuu kontekstista riippuen (ks. myös Roccas & Brewer 2002). Esimerkiksi yliopistoympäristössä johtamisen opiskelija luultavasti mieltää itsensä ensisijaisesti oman pääaineensa edustajaksi tai kauppakorkeakoulun opiskelijaksi, kun taas kotona jäsenyys omassa ystäväpiirissä saattaa korostua.

Yliopistoympäristössä on siis hyvin monenlaisia eri ryhmiä, joihin opiskelija voi tuntea kuuluvansa tai joista hän haluaa erottautua. Aalto-yliopiston myötä saman koulun alle on tullut entistä enemmän erilaisia ryhmiä, ja kauppakorkeakoulun opiskelijan on mahdollisesti rakennettava oma sosiaalinen identiteettinsä uudelleen: teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat eivät ole enää muiden koulujen opiskelijoita, vaan osa Aalto-yliopistoa, johon myös kauppakorkeakoulun opiskelijat kuuluvat. Seuraavassa luvussa siirryn käsittelemään sosiaalisen identiteetin rakentumista eri ryhmäjäsennyksien kautta. Tarkastelen sitä, miten yksilöt näkevät itsensä osana erilaisia ryhmiä ja miten oman ryhmän identiteettiä ylläpidetään erottautumalla muista ”vihollisheimoista”.

2.2 Identiteetti ja identifioituminen

Tässä luvussa avaan tarkemmin identiteetin ja identifioitumisen eli samaistumisen käsitettä ja esitän keskeisimmät teoriat, jotka liittyvät omaan viitekehykseeni. Keskityn tässä teorialuvussa nimenomaan sosiaaliseen identiteettiin, sillä tutkimukseni näkökulmana on opiskelija tietyn ryhmän jäsenenä ja tämän takia ryhmänäkökulma korostuu myös teoriaosuudessa. On olemassa tilanteita, jotka määritellään ja joihin suhtaudutaan yksilöllisellä tasolla, mutta on myös paljon tilanteita, joihin suhtaudutaan ryhmätasolla (Ellemers ym. 2003: 7). Tällaisissa tilanteissa oma persoonallinen minä siirtyy taka-alalle ja henkilö näkee itsensä laajemman ryhmän edustajana (ks. Turner 1987).

Monesti identiteetti jaetaan persoonalliseen ja sosiaaliseen identiteettiin (mm. Harré 1983; Brewer & Gardner 1996; ks. myös Tapani 2007). Identiteetti käsitteenä on kuitenkin hyvin monisyinen ja hankala määritellä sen eri ulottuvuuksien takia. Identiteetille onkin olemassa hyvin monta erilaista määritelmää. Brewer & Gardner (1996) viittaavat persoonallisella identiteetillä siihen, millä tavoin yksilö itse näkee eroavansa muista ja millainen käsitys hänellä on itsestään. Sosiaalinen identiteetti taas viittaa ryhmätasoon, jossa yksilö näkee olevansa osa tiettyä ryhmää. Palaan sosiaalisen identiteetin määritelmään tarkemmin seuraavassa kappaleessa. Jokaisella henkilöllä on siis oma henkilökohtainen identiteetti sekä tietyt identifioitumisen eli samaistumisen kohteet, jotka riippuvat siitä kontekstista, jossa henkilö toimii.

2.2.1 Sosiaalisen identiteetin teoria (SIT)

Psykologiassa identiteettiä on tutkittu hyvin pitkään yksilötason ilmiönä. Ryhmätasolla identiteettiä alettiin tutkia vasta 1970-luvulla, kun Tajfel kehitti ryhmäsamaistumiseen pohjautuvan sosiaalisen identiteetin teorian (SIT). Tajfel (1981) irtautui omassa teoriassaan yksilötasosta ja ryhtyi tutkimaan ihmisten käyttäytymistä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Tajfelin sosiaalisen identiteetin teoria perustuu ajatukselle siitä, että ihminen rakentaa identiteettinsä erilaisten ryhmäsamaistumisten kautta. Tajfel (1981) näkee siis identiteetin nimenomaan sosiaalisena identiteettinä: ihmiset määrittelevät itsensä ryhmäjäsenyyksiensä kautta ja pyrkivät siten luomaan ja ylläpitämään positiivista minäkuvaa. Saavuttaakseen myönteisen minäkuvan ihminen pyrkii saavuttamaan etua omalle sisäryhmälleen (engl. ingroup) muihin ulkoryhmiin (engl. outgroup) nähden. Erilaisten yksilölle merkityksellisten ryhmäjäsenyyksien avulla yksilö rakentavaa omaa identiteettiään ja itsetuntoaan (Tajfel 1981).

Sosiaalisen identiteetin teoria perustuu alun perin Tajfelin minimaalisten ryhmien kokeen tuloksiin. Kokeen tutkimusjoukko koostui koulupojista muodostetuista ryhmistä. Ryhmät muodostettiin satunnaisesti eikä ryhmillä ollut psykologista merkitystä sen jäsenille. Pojat alkoivat kuitenkin kokeen tuloksena spontaanisti noudattaa nk. sisäryhmän suosintaa. Vaikka pojat eivät tienneet, keitä heidän ryhmäänsä kuului, he suosivat silti valintojentekohetkellä omaa ryhmäänsä. Tämä osoittaa, että ihmiset luokittelevat itsensä ja muut erilaisiin ryhmiin,

ja omaa ryhmää pyritään suosimaan. (Tajfel 1978: 33–34; Tajfel 1981: 233–234; Turner 1987: 27)

Tajfelin sosiaalisen identiteetin teoria pohjautuu kolmeen eri sosiaali-psykologiseen prosessiin:

1. *Sosiaalinen kategorisointi*

Tällä termillä tarkoitetaan ihmisten taipumusta luokitella itsensä ja muut ihmiset erilaisiin sosiaalisiin kategorioihin ennemmin kuin nähdä itsensä ja muut erillisinä yksilöinä.

2. *Sosiaalinen vertailu*

Ihmisillä on taipumus arvioida eri ryhmiä tai yksilöitä suhteessa toisiin ryhmiin sen mukaan, miten näiden ominaisuudet ovat heille itselleen tärkeitä.

3. *Sosiaalinen identifikaatio*

Ihmiset eivät yleensä ole sosiaalisissa tilanteissa pelkkiä sivustaseuraajia, vaan he suhtautuvat ja reagoivat sosiaalisiin tilanteisiin oman identiteettinsä pohjalta.

(Ellemers ym. 2003: 6)

Tajfel (1981) uskoo vahvasti siihen, että monissa tilanteissa ihmiset eivät suhtaudu toisiinsa yksilöinä, vaan määrittelevät itsensä ja muut ensisijaisesti osana ryhmää: omaa ryhmää verrataan muihin ryhmiin ja omalle ryhmälle pyritään saavuttamaan etua ja sitä kautta ylläpitämään positiivista sosiaalista identiteettiä. Ihmiset ovat motivoituneita ylläpitämään ja luomaan itsestään positiivista minäkuvaa, ja kun he näkevät itsensä jonkin ryhmän jäsenenä, he ovat myös motivoituneita arvioimaan tätä ryhmää positiivisesti. (Turner 1987: 30). Ylläpitääkseen oman ryhmän myönteistä identiteettiä ryhmää arvioidaan positiivisesti suhteessa muihin relevantteihin ryhmiin. Jos yksilö on tyytymätön jonkin ryhmän jäsenyyteen osana sosiaalista identiteettiään, hän pyrkii pois tästä ryhmästä tai pyrkii korostamaan kyseisen ryhmän myönteisiä piirteitä, jotta kokisi sosiaalisen identiteettinsä jälleen positiivisena. (Turner 1987: 30; Tajfel 1981: 256)

Tajfelin teorialla voidaan nähdä olevan yhtymäkohtia Harrén (1983) ajatuksiin sosiaalisesta identiteettiprojektista ja psykologisesta avaruudesta (ks. Kuva 2). Sosiaalisessa identiteettiprojektissa yksilö pyrkii saavuttamaan tietyn yhteisön jäsenyyden kiinnittymällä yhteisön toimintatapoihin ja traditioihin. Näihin tutustumalla ja nämä oppimalla yksilö pyrkii saavuttamaan yhteisön hyväksynnän ja jäsenyyden tässä ryhmässä. Hän siis haluaa saavuttaa ryhmän jäsenyyden ja kuulua osaksi tiettyä ryhmää. (Ylijoki 1998: 132)

Turner (1987) on kehittänyt Tajfelin sosiaalisen identiteetin teoriaa eteenpäin ja kehittänyt itsekategorointiteorian (engl. a Self-Categorization Theory). Tässä teoriassa ei keskitytä ryhmäkäyttäytymiseen, vaan siihen, miten yksilöt pystyvät ylipäättään toimimaan osana ryhmää. Tilanteesta riippuen itsekategorointi voi tapahtua kolmella eri tasolla: humaanilla, sosiaalisella ja yksilöllisellä. Humaanilla tasolla yksilö näkee kuuluvansa osaksi ihmisryhmää, johon kaikki ihmiset kuuluvat. Sosiaalinen taso edustaa Tajfelin eri ryhmiin kuuluvuuksia eli kategorisointi perustuu ryhmien välisiin eroihin ja samankaltaisuuksiin. Kolmas taso on yksilötaso, jolla tarkoitetaan yksilön ja muiden sisäryhmän jäsenten välisiä eroja, esimerkiksi luonteenpiirteitä. Turnerin teorian keskiössä on ajatus siitä, että yksilö voi samaan aikaan tuntea olevansa monen ryhmän jäsen, mutta kontekstista riippuen tietty ryhmäjäsentyys nousee kulloinkin esille. (Turner 1987: 42–45).

Myös Mael ja Ashforth (1992) ovat hyödyntäneet sosiaalisen identiteetin teoriaa tutkiessaan organisaatioon identifioitumista. Heidän mukaansa organisaatioon identifioituminen on yhteenkuuluvuuden tunne organisaation kanssa. Organisaatioon identifioitunut henkilö kokee organisaation menestyksen ja häviön kuin omanaan. Yksilö määrittelee itsensä sen suhteen, minkä organisaation tai organisaatioiden jäsen hän on. Mael ja Ashforth näkevät organisaatioon identifioitumisen teorian sosiaalisen identiteetin teorian alateorian, jossa organisaatio edustaa ryhmää, johon työntekijät samaistuvat. (Mael & Ashforth 1992)

Monesti sosiaalista identiteettiä on tutkittu vain yhden ryhmäjäsentyden näkökulmasta, jossa on selkeä sisäryhmä-ulkoryhmävastakkainasettelu (Roccas & Brewer 2002). Sosiaalinen identiteetti ei kuitenkaan muodostu aina vain yhden ryhmän jäsenyydestä, vaan ihmisillä voi olla samanaikaisesti monia ryhmäidentiteettejä (Mael & Ashforth 1992; Roccas & Brewer 2002; Turner 1987: 44). Kuten Turner (1987), myös Roccas & Brewer (2002) mainitsevat,

että eri ryhmäidentiteetit korostuvat eri tilanteissa. Sosiaalinen samaistuminen vaikeutuu erityisesti silloin, jos samat henkilöt ovat toisessa kontekstissa ja toisen jaottelun mukaan sisäryhmään kuuluvia ja toisessa taas ulkoryhmään kuuluvia.

Esimerkiksi Aalto-yliopiston kontekstissa teknillisen korkeakoulun opiskelijat kuuluvat samaan sisäryhmään (Aalto-yliopiston opiskelijat) kauppakorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Kauppakorkeakoululaisen identiteetin korostuessa kauppakorkeakoulun opiskelijat muodostavat kuitenkin oman ryhmänsä, johon teknillisen korkeakoulun opiskelijat eivät kuulu. Toisessa tilanteessa opiskelijat kuuluvat siis samaan sisäryhmään, mutta toisessa kontekstissa he taas kuuluvat eri ryhmiin. Roccas ja Brewerin (2002) ajatuksen mukaan kauppakorkeakoululaisen sosiaalinen identiteetti olisi hyvin selkeä, jos suurin osa Aalto-yliopiston opiskelijoista olisi myös kauppakorkeakoulun opiskelijoita. Teknillisen korkeakoulun opiskelijat muodostavat kuitenkin suurimman osan Aalto-yliopiston opiskelijoista, joten kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalinen identiteetti saattaa olla kompleksinen. Roccas ja Brewerin (2002) teoria on myös lähellä ajatusta dominoivan ryhmän selkeämmästä sosiaalisesta identiteetistä fuusiotilanteessa: yleensä dominoiva ryhmä ei koe juurikaan muutosta, eikä sen jäsenten tarvitse määritellä identiteettiään uudelleen fuusiotilanteessa (van Vuuren ym. 2010).

Roccas ja Brewer (2002) määrittelevät neljä eri tapaa jäsentää sosiaalinen identiteetti, kun henkilö kuuluu samaan aikaan useampiin eri ryhmiin:

1. Henkilö rakentaa identiteettinsä useista eri ryhmäjäsenyyksistä, mutta hänen sisäryhmänsä koostuu vain henkilöistä, jotka kuuluvat kaikkiin samoihin sisäryhmiin kuin hän. Tästä esimerkkinä voisi olla naisopiskelija, joka identifioituu kauppakorkeakoulun opiskelijaksi, mutta näkee omaan sisäryhmäänsä kuuluvaksi ainoastaan naispuoliset kauppakorkeakoulun opiskelijat. Muut ovat ulkoryhmien jäseniä.
2. Henkilö omaksuu yhden laajemman ryhmän identiteetin, ja muiden ryhmien ominaisuudet kuvaavat tämän ryhmän jäsenyyttä. Tästä esimerkkinä voisi olla, että opiskelija identifioituu Aalto-yliopistoon ja näkee kauppakorkeakoulun kuvaavan

sisäryhmän (Aalto-yliopiston opiskelijat) monimuotoisuutta. Vain siis Aalto-yliopiston ulkopuoliset opiskelijat ovat ulkoryhmän jäseniä.

3. Sosiaalinen identiteetti on kontekstista riippuvainen. Tässä tapauksessa useampaan eri ryhmään kuuluminen on yksilölle tärkeää ja tilanteesta riippuen jonkin näistä ryhmäjäsennyksistä on kulloinkin esillä. Esimerkiksi työpaikalla ammatti-identiteetti ja työyhteisöön kuuluminen nousevat esille ja kotona taas perhe-identiteetti. Kun yksi identiteeteistä on vahvimmillaan, toiset jäävät taka-alalle ja nousevat esille tilanteesta riippuen. Yksilö rakentaa siis omaan identiteettiään useiden ryhmäjäsennyksien kautta, mutta identiteetit eivät ole päällekkäisiä, vaan kontekstisidonnaisia.
4. Niin kutsutussa fuusiotilanteessa useat ei-yhtenevät ryhmäjäsennydet ovat samaan aikaan läsnä ja tunnistettavissa, ja ne myös hyväksytään. Sisäryhmäidentifikaatio laajennetaan koskemaan kaikkia niitä, jotka ovat jonkin yksilölle tärkeän sosiaalisen kategorian jäseniä. Tässä jäsenystavassa sisäryhmä on siis hyvin laaja ja monipuolinen. Mitä enemmän ryhmäjäsennyksiä yksilöllä on, sitä kattavammaksi sisäryhmän määritelmä tulee ja selkeitä sisäryhmä-ulkoryhmäjaotteluja ei voi välttämättä enää tehdä.

Roccas ja Brewer (2002) korostavat artikkelissaan Tajfelin ajatusta siitä, että sisäryhmillä, joihin henkilö tuntee kuuluvansa, on vaikutusta sekä hänen minäkuvaansa että siihen, miten hän näkee toiset ihmiset. Yksilöt voivat nähdä myös sosiaalisen identiteettinsä erilaisena esimerkiksi eri elämäntilanteissa (Roccas & Brewer 2002). Sosiaalinen identiteetti on siis alati muuttuva ja tilanteesta riippuvainen (ks. myös Tajfel 1981; Turner 1987).

Kuten jo aiemmin mainitsin, identiteetin käsite ei ole yksiselitteinen ja sitä on hyvin vaikea kuvata. Sosiaalinen identiteetti on kuitenkin selkeämpi silloin, kun yksilö tuntee, että ne ryhmät, joihin hän kuuluu, ovat samankaltaisia keskenään. Identiteettiä selkiyttää myös se, jos useampi yksilölle tärkeä sisäryhmä sisältää samat jäsenet tai suurin osa jäsenistä on samoja. Sosiaalisen identiteetin kompleksisuus taas tulee esille tilanteissa, joissa yksilö tunnistaa eri ryhmäjäsennydet ja ymmärtää, että ne eivät ole yhteneviä. (Roccas & Brewer 2002)

2.2.2 Sosiaalinen identiteetti fuusiotilanteessa

Yliopistofuusiot ovat paljon harvinaisempia kuin yritysfuusiot ja niitä on myös tutkittu huomattavasti vähemmän (Cartwright ym. 2007). Koska ylittäänsä yliopistofuusiotutkimuksia on hyvin vähän, niissä on yleensä tutkittu opetushenkilökunnan kokemuksia, mutta opiskelijoiden näkökulma ei tule juurikaan esille. Yliopistofuusiossa voidaan kuitenkin nähdä samanlaisia piirteitä kuin yritysfuusiotilanteissa, joissa eri toimintatavat ja ajatukset kohtaavat.

Aikaisemmassa kirjallisuudessa on tutkittu myös hyvin vähän organisaatioon samaistumista fuusiotilanteessa (Ullrich ym. 2005). Oletuksena kuitenkin on, että jos henkilö tuntee kuuluvansa aiempaan organisaatioon ja se on osa hänen identiteettiään, hän loogisesti vastustaa muutosta. Fuusiotilanteessa vähintään kahden eri ryhmän jäsenistä muotoutuu yksi ryhmä ja koska sosiaalisen identiteetin teorian mukaan yksilö määrittää itsensä ryhmäjäsenyyksien ja ryhmän ominaisuuksien mukaan, täytyy itsemäärittely tehdä fuusiotilanteessa uudelleen (van Dick ym. 2006; van Vuuren ym. 2010).

Roccas & Brewer (2002) mainitsevatkin, että tilanteissa, joissa kaksi kulttuuria kohtaa, eri identiteetit saattavat olla läsnä samaan aikaan ja jopa kilpailla keskenään. Kilpailu johtuu yleensä arvojen ja normien ristiriidoista. Myös mikäli jokin yksilön sisäryhmä kokee tilanteen uhkaavaksi, nousee tämän sisäryhmän identiteetti yleensä hetkellisesti keskiöön. Uhkaavassa tilanteessa sisäryhmä koetaan myös entistä homogeenisemmäksi ja samankaltaisemmaksi, kun taas erot nk. ulkoryhmien kanssa korostuvat entisestään (Roccas & Brewer 2002). Nimenomaan fuusiotilanteissa sosiaalisen identiteetin uudelleenmuotoutuminen ei käy yleensä kovin helposti, vaan monesti ryhmät korostavat entistä enemmän eroavaisuuksia keskenään ja me vastaan te -asetelma korostuu (van Vuuren ym. 2010).

Erityisesti oman ryhmän suosiminen fuusiotilanteessa hidastaa uuden, fuusion jälkeisen, identiteetin muodostumista (van Vuuren ym. 2010). Joissain tapauksissa työntekijät saattavat jopa vastustaa uutta organisaatioidentiteettiä ja takertua vanhaan organisaatioidentiteettiin (van Leeuwen & van Knippenberg 2003: 205). Van Leeuwen ja van Knippenberg (2003) kuitenkin totesivat tutkimuksessaan, että yritysfuusiotilanteessa olisi tärkeää, että ryhmät

voisivat säilyttää vanhan organisaatioidentiteettinsä, sillä se auttaa heitä sisäistämään uuden rakenteen ja suhtautumaan uuteen ryhmäidentiteettiin. Fuusiotilanteessa pitäisi siis luopua ajatuksesta luoda saman tien yhtenäinen uusi identiteetti, vaan ennemminkin etsiä keinoja, joiden avulla vanhat organisaatioidentiteetit voisivat elää rintarinnan. Tarkoituksena on toki saavuttaa yhteinen fuusion jälkeinen organisaatioidentiteetti, mutta fuusion helpottamiseksi sitä ei kannata lähteä luomaan heti. (van Leeuwen & van Knippenberg 2003: 221–222)

Fuusioissa on tarkoituksena, että kaikki osapuolet ovat fuusion jälkeen tasavertaisia. Monesti kuitenkin jompikumpi osapuoli saa vahvemman aseman ja toinen osapuoli joutuu ns. dominoitavaksi (van Vuuren ym. 2010; Vaara ym. 2003a). Aikaisempien tutkimusten mukaan dominoivan organisaation työntekijöiden identifioituminen pysyy suurin piirtein samana sekä ennen että jälkeen fuusion, sillä he eivät välttämättä koe suuria muutoksia (van Vuuren ym. 2010; Ullrich ym. 2005). Ullrich ym. (2005) tutkivat kahden saksalaisen yrityksen fuusiota ja huomasivat, että ruohonjuuritason työntekijöihin fuusio ei vaikuttanut juuri lainkaan, sillä vielä vuosi fuusion jälkeen he edelleen käyttivät vanhoja univormuja vanhoilla logoilla ja tekivät työn samalla tavalla kuin aina ennenkin. Muutos ei siis näkynyt heille asti ollenkaan, joten heidän ei tarvinnut rakentaa sosiaalista identiteettiään uudestaan.

2.2.3 Stereotypisointi identiteetin rakentamisen apuvälineenä

Sosiaalisen identiteetin näkökulmasta fuusiotilanteissa on mukana vähintään kaksi ryhmää, joissa kussakin on omat jäsenensä, kohtaavat ja joutuvat uudelleen miettimään ja rakentamaan identiteettiään (Vaara ym. 2003a; Vaara ym. 2003b). Fuusiotilanteissa me vastaan te -asetelma korostuu usein ja monesti stereotypioita käytetään apuvälineinä, kun yritetään selvitä myllerryksestä (Vaara ym. 2003a; ks. myös Vaara ym. 2003b). Erityisesti monikulttuurisessa kontekstissa ja fuusiotilanteessa kulttuuriset stereotypiat voidaan nähdä keskeisenä identiteetin rakentamisen apuvälineenä. Stereotypeilla tarkoitetaan yhteisesti jaettuja merkityksiä tietyssä ajassa ja tilanteessa. Ne myös heijastavat ihmisten asenteita ja ennakkoluuloja toisiaan kohtaan. Stereotypisoinnin avulla ihmiset hahmottavat uutta tilannetta sekä omaa ja muiden roolia siinä. Vaara ym. (2003a) ovat tutkineet stereotypioita ja niiden esiintymistä Nordea-fuusiossa. Tutkimuskohteena olivat suomalaiset, norjalaiset,

tanskalaiset ja ruotsalaiset yritysjohtajat, ja se miten he käyttivät stereotyyppioita kuvaillessaan itseään ja muita. (Vaara ym. 2003a: 61–62)

Stereotyypit voidaan jakaa kahteen eri luokkaan:

1. *Auto-stereotypiat*: Miten ryhmä näkee itsensä?
2. *Hetero-stereotypiat*: Miten muita ryhmiä kuvaillaan?

(Vaara ym. 2003a: 65)

Vaara ym. (2003a) näkevät, että identiteetit rakentuvat sekä itsemäärittelyn että muiden kuvausten kautta. Identiteetit rakentuvat diskursseissa ja yhteisten neuvottelujen kautta, ei ainoastaan itsemäärittelyn kautta, mihin ajatukseen Tajfelin (1981) teoria pohjautuu. Tajfelin (1981: 145) mukaan stereotypisointi johtuu yksilöiden tarpeesta kategorisoida ihmisiä eri ryhmiin ja se auttaa yksilöä sosiaalisen ympäristön hahmottamisessa (Tajfel: 158). Sosiaalisilla stereotyypeillä Tajfel (1981: 145) viittaa stereotyyppeihin, jotka ovat yhteisesti jaettuina eri sosiaalisissa ryhmissä eli ne muodostuvat useamman ryhmän jäsenen, ei ainoastaan yhden yksilön käsityksistä.

Myös Becher (1989) huomasi stereotyyppien vaikutuksen, kun hänen haastateltavansa kuvailivat kollegojaan muilta tieteenaloilta. Becher tähdensi, että useat henkilöt eri tieteenaloilta nostivat samoja stereotyyppisiä piirteitä esiin kollegoissaan. Muun muassa insinöörien, biologien ja yhteiskuntatieteilijöiden stereotyyppisissä kuvauksissa tuli esiin hyvin paljon vastakohtia oman alan edustajiin verrattuna. Insinöörien kuvailtiin esimerkiksi olevan käytännönläheisiä ja kosketuksissa todellisuuteen, mutta toisaalta ryhmän akateemista arvoa väheksyttiin. Yhteiskuntatiede taas koettiin hyvin hajaantuneeksi ja koettiin, että tämän ryhmän edustajat tekevät liikaa yleistyksiä asioista. Kuvaus biologeista oli sen sijaan hajaantuneempi ja heitä kuvattiin useammilla eri termeillä. (Becher 1989: 28-30)

Vaara ym. (2003a) totesivat, että kansainvälisessä fuusiotilanteessa kansallisia stereotyyppejä käytettiin paljon hyväksi kuvailtaessa itseä ja muita. Huomionarvoista on kuitenkin se, että stereotypiat ovat aina suhteellisia ja riippuvat kontekstista sekä siitä, millaisia vertailuja

tehdään. Esimerkiksi verrattaessa suomalaisia ja ruotsalaisia ranskalaisiin ja italialaisiin nähdään heidät hyvin samankaltaisina, mutta verrattaessa ruotsalaisia ja suomalaisia toisiinsa kansalliset erot korostuvat. Tilanne ja vertailuasetelma vaikuttavat hyvin paljon siihen, millaisia stereotyyppioita nostetaan esiin. (Vaara ym. 2003a: 64)

Vaaran ym. (2003a) tutkimuksessa kävi selkeästi ilmi sosiaalisen identiteetin keskeinen idea: oma ryhmä nähtiin positiivisessa ja muut ryhmät negatiivisessa valossa. Tämä heijastaa Tajfelin (1981) teorian mukaista yksilön tarvetta positiiviseen minäkuvaan, jolloin myös oman ryhmän käyttäytyminen nähdään positiivisessa valossa. Esimerkiksi ruotsalaiset yritysjohtajat näkivät oman neuvottelukulttuurinsa hyvin demokraattisena, jossa kaikkien mielipide otetaan varmasti huomioon. Muiden maiden yritysjohtajat sen sijaan pitivät tätä negatiivisena asiana ja arvostivat enemmän nopeaa ja tehokasta päätöksentekoa liiallisen keskustelun sijaan. (Vaara ym. 2003a: 69–72)

Vaaran ym. (2003a) tutkimuksessa löydettiin vahvoja stereotyyppioita, joita sekä tiettyyn ryhmään kuuluvat että toisen ryhmän edustajat näkivät. Stereotyyppioilla voidaan siis olettaa olevan totuus pohjaa, mutta niillä on sekä positiivinen että negatiivinen ulottuvuutensa. Kyseisen ryhmän edustajat näkevät oman ryhmänsä ominaisuudet positiivisena ja voivat käyttää tätä oman ryhmän korostamiseen. Samalla muut ryhmät voivat pitää toisen ryhmän ominaisuuksia negatiivisina ja korostaa siten omaa positiivista identiteettiään. Stereotyyppit ovat siis joustavia ja ne voidaan nähdä eri tavalla riippuen siitä, ovatko ne auto- vai heterostereotyyppioita. Stereotyyppien ongelmana voidaankin nähdä ennakkoluulojen rakentuminen, joilla saattaa olla pitkät sosiaaliset vaikutukset. (Vaara ym. 2003a: 84–85)

2.3 Yhteenveto aikaisemmasta kirjallisuudesta

Kahdessa teorialuvussa olen esittänyt tutkimukseni kannalta keskeiset teoriat, joiden avulla rakennan tutkimukseni viitekehysten. Tutkimuskysymykseni ovat:

- *Kuka ja millainen on nykyään kauppa- ja korkeakoululainen?*
- *Mihin ryhmiin hän kuuluu ja miten hän jäsentää maailmaa?*
- *Ketkä ovat meitä? Mikä erottaa meidät heistä?*

Keskityn tutkimuksessani opiskelijoihin tietyn ryhmän edustajina. Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin teoria toimii tässä tutkimustani rajaavana tekijänä, sillä se keskittyy nimenomaan ryhmänäkökulmaan: ihminen näkee itsensä osana ryhmää ja pitää yllä positiivista minäkuvaansa saavuttamalla etua omalle ryhmälleen ja erottautumalla muista ryhmistä. Tutkimuksessani kuvaankin sitä, miten kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät oman ryhmänsä, miten eri pääaineiden edustajat kuvaavat omaa ryhmäänsä ja muita kauppakorkeakoulun pääaine-edustajia sekä miten suhtaudutaan teknillisen korkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin. Kauppakorkeakoulun sisäisten ryhmien kuvauksissa käytän Vaaran ym. (2003a: 65) esittämiä auto- ja heterostereotypioita, eli miten opiskelijat kuvaavat oman pääaineensa edustajia ja millaisina muiden pääaineiden opiskelijat nähdään. Teknillisen korkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoita kuvaan ainoastaan hetero-stereotyyppien näkökulmasta, sillä tutkimusjoukkoni koostuu ainoastaan kauppakorkeakoulun opiskelijoista.

Tutkimuksessani katson fuusiota nimenomaan opiskelijoiden silmin, kauppakorkeakoulun opiskelijoiden näkökulmasta. Yliopistokontekstissa eri ryhmät voidaan Becherin (1989) termein nähdä eri akateemisina heimoina. Jo yhden yliopiston sisällä on monia eri akateemisia heimoja, joilla kullakin on omat toimintatapansa, norminsa ja arvonsa. Aaltoyliopiston myötä akateemisten heimojen määrä on lisääntynyt entisestään ja luultavasti kunkin heimon identiteetti pitää rakentaa uudelleen suhteessa uuteen tilanteeseen ja uusiin heimoihin (vrt. Häyrynen 2010). Leppälä ja Päiviö (2001) sekä Ylijoki (1998) ovat aiemmin tutkineet opiskelijoita yliopistokontekstissa ja huomanneet, että toimintatavat sekä ajatukset oikeasta ja väärästä vaihtelevat pääaineittain. Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimus toteutettiin Helsingin kauppakorkeakoulussa, ja tutkijat huomasivat, että Helsingin kauppakorkeakoulussa vallitsee yhteinen kulttuuri läpi pääaineiden, mutta jokaisella pääaineella on myös oma alakulttuurinsa, joka erottaa sen muista ja johon opiskelijanoviisit sosiaalistuvat opintojensa aikana.

Lähestyn tutkimustani Tajfelin (1981) ja Becherin (1989) teorioiden tarjoamin apuvälinein ja peilaan omaa analyysiani myös Leppälän ja Päiviön (2001) sekä Ylijoen tutkimuksiin (1998) opiskelijoista yliopistokontekstissa. Ennen empiriaosioon siirtymistä esittelen vielä omassa

tutkimuksessani käyttämäni keskeiset tutkimusmenetelmät ja arvioin oman tutkimukseni luotettavuutta metodologia-osiossa.

3 METODOLOGIA

Tutkimukseni tarkoituksena on rakentaa kuva kauppakorkeakoulun opiskelijoiden sosiaalisesta identiteetistä Aalto-fuusion jälkeen ja selvittää, millaisiin ryhmiin opiskelijat tuntevat kuuluvansa ja mistä ryhmistä he haluavat erottautua. Opiskelijaidentiteetti on hyvin henkilökohtainen kunkin opiskelijan subjektiivinen kokemus, joka rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Haluankin tuoda tutkimuksessani esiin opiskelijoiden ajatuksia ja tarinoita opiskeluarjesta, sillä niiden kautta rakennetaan identiteettiä.

Tutkimusnäkökulmani toimii Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin teoria, eli pyrin tutkimuksessani nostamaan ryhmänäkökulman, sosiaalisen identiteetin, keskiöön. Van Vuurenin (2010) mukaan ryhmäsamaistumista on aiemmin tutkittu hyvin paljon kvantitatiivisin metodein. Omassa tutkimuksessani haluan kuitenkin saada syvällisempää tietoa opiskelijoiden käsityksistä, luonnehdinnoista, ja erityisesti haluan saada opiskelijat kertomaan tarinoita ja esimerkkejä päivittäisestä opiskeluympäristöstä. Vaikka tarkoitukseni on käyttää teoriapohjana sosiaalisen identiteetin teoriaa, joka painottaa ryhmänäkökulmaa, haluan silti huomioida jokaisen opiskelijan yksilöllisenä ihmisenä ja yhtenä kokonaisuutena enkä ainoastaan tutkia sitä, kuinka hyvin opiskelijat samaistuvat ennalta määrittelemiini ryhmiin. Identiteetti ja ryhmäsamaistuminen ovat molemmat hyvin henkilökohtaisia asioita, ja kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin pääsen pureutumaan nimenomaan tutkittavan eli opiskelijan näkökulmaan. En aseta etukäteisoletuksia tulosten suhteen, vaan pyrin kuuntelemaan aineistoani (Eskola & Suoranta 2008).

3.1 Haastattelut

Koska lopputyöni aihe on hyvin läheinen ja henkilökohtainen opiskelijoille, käytän tutkimuksessani kvalitatiivisena metodina yksilöhaastattelua. Yksilöhaastattelussa jokainen opiskelija saa vapaasti kertoa oman tarinansa omin sanoin eikä opiskelijan tarvitse esimerkiksi kirjoittaa sitä paperille tai yrittää saada suunvuoroa ryhmähaastattelutilanteessa.

Yksilöhaastattelun yksi muoto on vapaamuotoinen haastattelu (Eriksson ja Kovalainen 2008: 80). Tässä haastattelumuodossa tutkija ei ole määritellyt tarkkaan kysymyksiä etukäteen, vaan

esille tulevista aiheista keskustellaan ja haastattelija tarvittaessa ohjaa haastattelua. Haastattelu siis etenee omalla painollaan ja haastattelijan rooli korostuu. Erikssonin ja Kovalaisen (2008: 82–83) mukaan vapaamuotoisen haastattelun avulla voidaan saada syvällisempää tietoa tutkittavasta kohteesta ja painottaa enemmän tutkittavan näkökulmaa. Omaan tutkimukseeni vapaamuotoinen haastattelu sopisi erittäin hyvin, sillä tarkoitukseni on huomioida opiskelijat nimenomaan yksilöinä ja saada heidät kertomaan omista kokemuksistaan. Itse olen kuitenkin haastattelijana hyvin kokematon ja haluan haastattelutilanteeseen jonkinikäisen rungon sujuvan haastattelun varmistamiseksi.

Tutkimuksessani käytänkin teemahaastattelua empiirisen aineiston keräämiseen. Teemahaastattelussa haastattelija on etukäteen miettinyt aihealueita eli teemoja valmiiksi ja nämä teemat käydään jokaisen haastateltavan kanssa läpi (Eskola & Suoranta 2008: 86). Vaikka teemat ja niihin liittyvät kysymykset ovat ennalta mietittyjä, antaa teemahaastattelu kuitenkin haastateltavalle vapauden kertoa asioista laajemmin ja teemat voidaan käydä eri järjestyksessä läpi kunkin haastateltavan kanssa (Eskola & Suoranta 2008: 86). Tämä haastattelumuoto antaa siis tilaa opiskelijoiden kertomuksille, ja samalla itselläni on tuki ja runko haastattelun pohjana, ja voin viedä haastattelua sujuvasti eteenpäin. Tutkimukseni teemahaastattelurunko on liitteenä tutkielman lopussa (ks. Liite 1)

Teemahaastattelurunkoni teemat olen rakentanut aikaisemman kirjallisuuden pohjalta ja kysymyksissä olen painottanut ryhmäidentiteetin näkökulmaa sekä kaupparokkeakoulun sisällä että Aalto-yliopistossa. Teemojen valinnassa käytin pohjana erityisesti Leppälän ja Päiviön (2001) aiempaa tutkimusta Helsingin kaupparokkeakoulun kolmen eri pääaineen edustajista.

Koska identiteetti ja identifioituminen ovat jokaiselle ihmiselle henkilökohtainen ja ainutlaatuinen asia, pyrin haastattelujeni aikana rohkaisemaan opiskelijoita kertomaan tarinoita ja esimerkkejä omasta kokemusmaailmastaan. Identiteetit rakentuvat kertomuksina päivittäisistä askareista ja kokemuksista. Kertomusten kautta ihmiset jäsentävät maailmaa ja omaa paikkaansa siinä, ja kertomus on myös vuorovaikutuksen väline, jolla rakennetaan maailmaa. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005: 189)

Tutkimukseni kannalta on myös merkittävää Hyvärisen ja Löyttyniemen (2005: 189) huomio siitä, että kertomusten avulla myös ylläpidetään ryhmiä. Kertomusten kautta ihmiset luovat omaa minäänsä ja kuvaa siitä, kuka minä olen (Hyvärinen ja Löyttyniemi 2005: 189). Tutkimukseni tarkoitus on tutkia sitä, millaisiin ryhmiin eri pääaineiden opiskelijat tuntevat kuuluvaansa ja millaisia erotteluja he tekevät eri opiskelijaryhmien välille, vai onko näitä ryhmiä ja erotteluja kenties ollenkaan. Tarinat ja arkipäivän kertomukset paljastavat tämän parhaiten, sillä tarinoiden kautta ihmiset huomaamattaan luovat erilaisia käsityksiä ja jaotteluja.

Haastattelurungon hiominen olikin lopputyössäni tärkeää, sillä mikäli opiskelijoilta kysytään suoraan esimerkiksi, että tunnetko yhteenkuuluvuutta Aalto-yliopistoon, muodostuu vastauksista hyvin pinnallisia ja saadut vastaukset ovat luultavasti hyvin lyhyehköjä. Sen sijaan esimerkiksi kysymys, millainen on Aalto-yliopiston opiskelija, on avoin kysymys, johon jokainen haastateltava voi vastata omalla tavallaan eikä kysymyksellä luoda ennakkokäsityksiä eri ryhmistä Aalto-yliopiston sisällä. Tällä tavoin annan kullekin opiskelijalle mahdollisuuden tuoda esille omat ajatuksensa ja näkemyksensä erilaisista ryhmistä ja tämän jälkeen voin pureutua haastateltavan esille nostamiin ryhmiin tarkemmin. Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005) korostavatkin avointen kysymysten tärkeyttä, sillä ne antavat haastateltavalle tilaa kertoa omia ajatuksiaan.

3.2 Haastateltavat

Kuten monen muunkin ensimmäistä kertaa tutkijan roolissa olevan henkilön, myös minun ensimmäiseksi huolenaiheeksi muodostui epävarmuus otoksen koosta eli haastateltavien määrästä. Metodioppaiden mukaan yksi tapa, jolla voi taata kattavan otoksen, on saturaatio (mm. Hirsjärvi & Hurme 2001: 60). Saturaatiolla tarkoitetaan sitä, että tarvittava määrä haastatteluja on tehty silloin, kun uusien haastattelujen myötä ei tule enää uusia asioita esille, vaan haastattelut alkavat muistuttaa toisiaan. Tutkimuksessani olen kiinnostunut opiskelijoiden tarinoista ja kuvauksista ja haluan muodostaa käsityksen siitä, mitä mieltä Aalto-yliopistosta ollaan ja miten opiskelijat näkevät itsensä osana uutta yliopistoa. Olen siis kiinnostunut siitä, miten opiskelija näkee itsensä oman pääaineensa edustajana, kauppakorkeakoulun opiskelijana ja osana Aalto-yliopistoa. Tutkimukseni kohdalla saturaatio

ei tuntunut parhaalta mahdolliselta tavalta määrittää otoksen kokoa, koska jokainen henkilö mieltää oman paikkansa yliopistossa omalla yksilöllisellä tavallaan.

Hirsjärven ja Hurmeen (2001: 58) mukaan keskimääräinen haastattelumäärä kvalitatiivisissa tutkimuksissa on 15 haastattelua. Tein tutkimuksessani 13 yksilöhaastattelua, jotka koostuivat viidestä johtamisen pääainelukijan haastattelusta, neljästä rahoituksen pääainelukijan haastattelusta sekä kahdesta International Design Business Managementin (IDBM) pääainelukijan ja kahdesta sivuainelukijan haastattelusta (ks. Liite 2). Tutkimuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli haastatella näiden kolmen pääaineen opiskelijoita, mutta IDBM:n kohdalla laajensin joukkoa myös sivuaineopiskelijoihin, jotta sain tehtyä tarpeeksi haastatteluja. Tähän on syynä se, että IDBM oli ensimmäisen kerran mahdollisuus valita pääaineeksi syksyllä 2010, joten kauppakorkeakoulutaustaisia pääainelukijoita oli hankala löytää neljää kappaletta. Tämä ei kuitenkaan heikennä tutkimukseni tuloksia, sillä IDBM-ohjelman perimmäinen idea, kolmen eri alan osaamisen yhdistäminen ja eri alojen opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus sekä osaamisen hyödyntäminen, on sama riippumatta siitä, onko IDBM:ää lukenut pää- vai sivuaineena.

Johtamisen pääaineesta tein yhden haastattelun enemmän kuin muista, sillä olen itse johtamisen lukija ja opintojeni kuluessa olen huomannut, että erityisesti johtamisessa on hyvin erilaisia ihmisiä, ja halusin saada mahdollisimman monipuolisen kuvan johtamisen opiskelijoiden käsityksistä. Oman pääainevalintani myötä tunnen myös eniten johtamisen opiskelijoita, joten heidän kanssaan oli helppo sopia haastatteluja, ja luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiri oli rakennettu jo valmiiksi, joten keskustelut sujuivat hyvin.

Kaikista haastateltavistani kuusi oli miehiä ja seitsemän naisia. Pääaineittain tilanne ei kuitenkaan näyttänyt enää yhtä tasapuoliselta: johtamisen opiskelijoista kolme haastateltavaa oli naisia ja kaksi miehiä, IDBM:stä kolme oli naisia ja yksi mies ja rahoituksen opiskelijoista kolme oli miehiä ja yksi nainen. Yleisesti johtamisen pääaineessa suurempi osa opiskelijoista on naisia ja rahoituksen pääaineessa miehiä, kuten yksi rahoituksen opiskelija kuvasikin omaa ryhmäänsä: ”*useimmiten miespuolisia*” ja naisia on ”*luennoilla ehkä 10-20 % eli tosi vähän*”. Kuten aiemmassa kappaleessa mainitsin, IDBM on verrattain uusi pääaine, joten kyseisen aineen sukupuolijakaumaan en osaa tarkemmin ottaa kantaa. Sukupuolinäkökulmasta

haastatteluni kuvaa tilannetta kauppakorkeakoulun sekä pääaineiden tasolla verrattain hyvin. (ks. Liite 2)

Toinen haastateltavien valintaan liittyvä minua askarruttava kysymys tutkimukseni alussa oli: keitä henkilöitä minun tulisi valita haastateltaviksi? Hirsjärvi ja Hurme (2001: 72) eivät suosittele tuttujien ihmisten haastattelemista. Oman aiheeni tiimoilta päätin kuitenkin aloittaa haastattelut omasta tuttavapiiristäni, sillä uskon että tarinoita kerrotaan helpommin tutuille ihmisille, koska tällöin minun ja haastateltavan välille on jo muodostunut luottamussuhde ja pääsen aiheessani pintaa syvemmälle. Haastateltavien valinnassa käytin apunani myös Hirsjärven ja Hurmeen (2001: 60) mainitsemaa lumipalloefektiä; kun omat kontaktini loppuivat, kysyin haastateltavilta, tuleeko heille mieleen muita tutkimusaiheeseeni sopivia haastateltavia. Erityisesti rahoituksen ja IDBM-lukijoiden osalta lumipalloefekti toimi ja kyselin ideoita haastateltavista myös muilta tuttaviltani, jotka opiskelivat muita kuin tutkimuskohteenani olevia pääaineita.

3.3 Aineiston analysointi

Haastatteluni kestivät 25 minuutista reiluun tuntiin ja haastatteluista kertyi yhteensä 149 litteroitua sivua. Tein 13 yksilöhaastattelua vuoden 2011 tammi-maaliskuun välisenä aikana ja litteroin kaikki haastattelut maaliskuun loppuun mennessä.

Selvittyäni aiemmista kokemattoman tutkijan ongelmista, kohtasin seuraavan ongelmani litterointiurakkani jälkeen. 149 sivun analysointi vaikutti suorastaan mahdottomalta. Aloitin kuitenkin analysointiurakkani ensin vastausten teemoittelulla. Usein ensimmäinen lähestyminen aineistoon tapahtuu juuri tematisoinnin kautta (Eskola & Suoranta 2008: 174). Ensimmäiseksi keräsin haastateltavien vastaukset teemahaastattelurunkoni (ks. Liite 1) mukaisesti ja jaottelin kunkin kolmen aineen opiskelijoiden vastaukset omiin ryhmiinsä. Koostin myös jokaisesta haastattelusta oman lyhyen tarinansa, jotta pääsin syvemmälle haastateltavieni ajatusmaailmaan ja pystyin jäsentämään haastattelijani kokonaisvaltaisemmin. Vaikka alkuperäinen ajatukseni oli huomioida jokainen opiskelija yksilönä, huomasin kuitenkin teemoitteluni edetessä, että opiskelijoiden puheissa alkoivat toistua samat asiat ja osittain jopa samankaltaiset tarinat.

Teemoittelun jälkeen jatkoinkin aineiston analyysiä tyypittelyllä, eli pyrin etsimään haastateltavieni kertomuksista samankaltaisuuksia (Eskola & Suoranta 2008: 181). Empiirisessä osuudessa konstruoinkin haastattelujen pohjalta tyypillisen kauppar korkeakoulun opiskelijan ja jokaisen pääaineen edustajan sekä omien pääainelukijoiden että muiden pääainelukijoiden silmin. Teknillisen korkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden stereotypiat on rakennettu ainoastaan kauppar korkeakoululaisten haastattelujen perusteella.

3.4 Tutkimuksen arviointi

Laadullisen tutkimuksen arviointi kiteytyy tutkimusprosessin luotettavuuteen, ja uskottavuus luotettavuuden osa-alueena viittaa siihen, heijastaako tutkijan kertomus tutkittavien näkökulmaa (Eskola & Suoranta 2008: 210–211). Tutkimuksessani näen, että uskottavuus-osa-alue täyttyy, sillä olen myös itse osa tutkimaani ryhmää, eli Aalto-yliopiston kauppar korkeakoulun opiskelija. Olen itse samassa tilanteessa haastateltavieni kanssa ja uskonkin, että pystyn samaistumaan hyvin kuhunkin tarinaan ja osaan kunnioittaa tarinoiden erilaisuuksia, vaikka itselläni on toki myös oma henkilökohtainen tarinani.

Monissa tutkimuksissa korostetaan haastattelijan objektiivisuutta tutkittavan asian suhteen, mutta laadullisen tutkimuksen lähtökohta on se, että tutkija itse on oman tutkimuksensa työväline (Eskola & Suoranta 2008: 210). Koska olen itse osa tutkittavaa ryhmää, koen että olen omassa tutkimuksessani itse myös mukana, mikä helpottaa erityisesti analyysivaihetta, sillä puhun samaa kieltä haastateltavieni kanssa. Haastattelutilanteissa huomasin myös itse välillä uppoutuvani keskusteluihin mukaan ja välillä roolini haastattelijana hämärtyi, mutta mielestäni tämä vain helpotti haastattelutilannetta ja pääsin haastatteluissa syvemmälle samaistuessani myös itse haastateltavan asemaan sen sijaan, että olisin pitänyt vain tiukasti kiinni omasta roolistani haastattelijana. Kuten Leppälä ja Päiviö (2001) mainitsevat pro gradu -työssään, samaan kulttuuriin kuulumisen tutkittavien kanssa tarjoaa monia etuja, mutta samalla on myös vaikea asettautua tutkimusaineiston ulkopuolelle objektiivisena tutkijana.

Kaikki haastateltavani ovat loppuvaiheen opiskelijoita Aalto-yliopiston kauppar korkeakoulussa. Jokainen heistä on alun perin hakenut opiskelemaan Helsingin

kauppakorkeakouluun, mutta jokainen heistä tulee valmistumaan Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulusta. Joku saattaisi kyseenalaistaa tutkimusjoukkoni ikää opiskeluvuosina mitattuna, sillä jos olisin ottanut haastatteluun mukaan myös uusia opiskelijoita, olisi tutkimustulos voinut olla täysin toisenlainen. En näe tätä kuitenkaan ongelmana tutkimuksessani, sillä tutkimusjoukkoni sisältää juuri niitä opiskelijoita, jotka ovat kokeneet fuusion ja nähneet tilanteen sekä ennen että jälkeen Aalto-yliopiston, joten he tarjoavat tutkimukseeni parhaan näkökulman. Nämä opiskelijat ovat juuri niitä, jotka ovat aiemmin identifioituneet luultavasti vahvasti kauppakorkeakoulun opiskelijoiksi tai oman pääaineensa edustajiksi ja joutuvat nyt rakentamaan oman sosiaalisen identiteettinsä uudelleen suhteessa Aalto-yliopistoon.

Kiinnostuin alun perin Aalto-yliopistoon liittyvästä aiheesta omien havaintojeni kautta: vaikka yliopistofuusio oli jo virallisesti toteutettu, muutos ei omasta mielestäni näkynyt kauppakorkeakoulussa, vaan tuntui siltä kuin mikään ei olisi muuttunut. Aloitin aiheeseeni perehtymisen tutustumalla aikaisempaan kirjallisuuteen, ja erityisesti Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimukseen Helsingin kauppakorkeakoulun opiskelijoista. Heidän tutkimuksensa innoittamana tutustuin pian akateemiseen maailmaan Becherin (1989) tutkimuksen kautta ja päätin keskittyä tutkimuksessani ryhmätasoon ja siihen, miten eri ryhmät eli yliopiston sisällä akateemiset heimot suhtautuvat toisiinsa. Tutustuessani ryhmäteorioihin tarkemmin huomasin Tajfelin (1981) teorian tukevan hyvin Becherin käsitettä akateemisista heimoista.

Tämän jälkeen aloin rakentaa oman empiirisen aineistoni keräämistä varten teemahaastattelurunkoa. Tutkimusjoukkokseni valitsin rahoituksen, johtamisen ja IDBM:n opiskelijoita. Leppälä ja Päiviö (2001) viittasivat jo omassa tutkimuksessaan siihen, että johtaminen ja rahoitus nähdään usein hyvin erilaisina aineina ja omien kokemusteni perusteella uskon, että se tarjoaa hyvän tutkimusasetelman tutkimukseeni. IDBM-opiskelijat puolestaan laajentavat tukittavieni näkemyksiä ja kokemuksia Aalto-yliopistosta sekä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoista. He ovat jo nähneet, millaista poikkitieteellinen opiskelu on ja tehneet töitä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa.

Empiirisen aineiston keräämisen jälkeen siirryin aineistoni analysointiin, jossa käytin apuna teemoittelua ja tyypittelyä. Aloitin aineiston analysoinnin jaottelulla eri aineiden opiskelijoiden vastaukset teemojeni mukaan ja tämän jälkeen pyrin etsimään niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Yksi tutkimuksen arvioinnin aspekti on myös väitteiden perusteltavuus (Eskola & Suoranta 2008: 212). Omassa tutkimuksessani tuen väitteitäni ja ajatuksiani suorilla lainauksilla haastatteluistani. Väitteiden perusteltavuuteen liittyy myös oikeudenmukaisuuden käsite, jolla viitataan siihen, että tutkija tuo totuudenmukaisesti asiat esiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse vaikuttaa aina tulkinnoillaan analyysiin, mutta suorilla lainauksilla pyrin myös näyttämään, että tuon haastateltavieni näkemykset totuudenmukaisesti esiin.

Voidaan myös todeta, että tutkimuksen luotettavuus paranee, jos aiemmista tutkimuksista saadaan niihin vahvistusta (Eskola & Suoranta 2008: 212). Haastattelurunkoni hahmottelussa olen käyttänyt apuna aiempaa kirjallisuutta. Johtopäätökset osiossa peilaan myös aiempaa kirjallisuutta omaan tutkimukseeni.

4 EMPIRIA

Tässä luvussa käyn läpi empiirisen tutkimukseni tuloksia. Aloitan empiriaosuuden kuvaamalla Aalto-yliopiston fuusiota kauppakorkeakoulun opiskelijoiden näkökulmasta. Tuon esiin opiskelijoiden kokemuksia muutoksesta ja keskityn erityisesti siihen, miten fuusio on vaikuttanut päivittäiseen opiskeluun. Luon siis ensin katsauksen tämän hetkiseen tilanteeseen ja kontekstiin, jossa toteutin tutkimukseni. Muutostilanteessa usein nk. vanha sosiaalinen identiteetti korostuu, eli oman ryhmän yhtenäisyyttä korostetaan entisestään (Roccas & Brewer 2002). Siksi onkin tärkeää ensin luoda kuvaus siitä, miten opiskelijat kokevat ja suhtautuvat siirtymävaiheeseen, jossa yhteisiä toimintatapoja, normeja ja uutta sosiaalista identiteettiä ollaan vasta luomassa.

Tämän jälkeen siirryn kuvaamaan kauppakorkeakoulun sisäistä akateemista maailmaa: millaisena kauppakorkeakoulun opiskelija nähdään ja miten eri pääaineiden edustajia kuvataan heidän omasta näkökulmastaan (auto-stereotypiat) ja toisaalta muiden pääainelukijoiden näkökulmasta (hetero-stereotypiat). Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimuksen mukaan Helsingin kauppakorkeakoulu koostuu eri akateemisista heimoista, joilla on omat toimintatapansa, norminsa ja arvonsa. Tutkimukseni kannalta keskeiset ryhmät, joihin kauppakorkeakoulun opiskelija voi yliopistokontekstissa identifioitua, ovat juuri kauppakorkeakoulun opiskelijat sekä oman pääaineen edustajat. Aalto-yliopiston myötä myös Aalto-yliopiston opiskelijat, aaltolaiset, voivat olla myös yksi kauppakorkeakoulun opiskelijan identifioitumisen kohde.

Aalto-yliopiston myötä kauppakorkeakoulun opiskelijan opiskeluympäristö on kuitenkin muuttunut paljon. Aiemmin samaan yliopistoon kuuluivat vain kauppakorkeakoulun opiskelijat, mutta fuusion myötä teknillisen korkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat kuuluvat samaan yliopistoon ja ovat kauppakorkeakoulun opiskelijoiden uusia kanssaopiskelijoita. Sosiaalista identiteettiä rakennetaan aina suhteessa muihin ryhmiin, ja teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat aiemmin olleet selkeästi ulkoryhmiä, joista kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat halunneet erottautua. Fuusion jälkeen sosiaalinen identiteetti on kuitenkin todennäköisesti pitänyt rakentaa uudestaan suhteessa uuteen tilanteeseen. Kolmannessa alaluvussa kuvaankin kauppakorkeakoulun opiskelijoiden

luonnehdintoja uusista kanssaopiskelijoista ja kuvaan sitä, miten he näkevät oman ryhmänsä suhteessa teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin.

Aalto-yliopiston tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kolmen eri alan opiskelijaryhmät tulevat toimeen keskenään ja näkevät Aalto-yliopistosta saatavat hyödyt ja poikkitieteellisen opiskelun mahdollisuudet. Jotta fuusio onnistuisi, pyritään Aalto-yliopiston opiskelijoille rakentamaan yhteistä Aalto-identiteettiä, jossa opiskelijat näkevät itsensä Aalto-yliopiston jäsenenä ja kokevat Aalto-yliopiston omaksi sisäryhmäkseen. Rakenteellisesti kaikki entisten kolmen korkeakoulun opiskelijat kuuluvat Aalto-yliopistoon, mutta eri asia on, miten opiskelijat kokevat aaltolaisuuden. Viimeisessä empirialuvussa keskitynkkin kuvaamaan sitä, miten kauppakorkeakoulun opiskelijat kuvailevat Aalto-yliopiston opiskelijaa eli aaltolaista ja näkevätkö he itsensä jo aaltolaisina.

Empiriisen aineistoni analyysin pohjana ja viitoittajana käytän Becherin (1989) ajatusta eri akateemisista heimoista yliopistomaailmassa sekä Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin näkökulmaa, jonka mukaan ihmiset luokittelevat itsensä kuuluvaksi tiettyihin sisäryhmiin ja eroavansa muista nk. ulkoryhmistä. Aiemmin Leppälä ja Päiviö (2001) ovat tutkineet eri pääaineiden opiskelijoiden moraalijärjestystä Helsingin kauppakorkeakoulussa. Heidän tutkimuksensa toimii osittain myös oman analyysini pohjana ja suuntaa antavana teoksena.

4.1 Aalto-yliopiston fuusio kauppakorkeakoululaisen silmin

Kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalinen identiteetti tulee selkeästi esille opiskelijoiden puhuessa Aalto-yliopistosta. Tällöin opiskelijoiden puheessa korostuu kauppakorkeakoululaisen identiteetti ja vahva ekonomiyhteisöön kuuluminen: talous- ja bisnesosaamisella nähdään olevan keskeinen merkitys Aalto-yliopistossa. Eräs opiskelija totesikin, että hänen mielestään teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat saavat suurimman hyödyn Aalto-yliopistosta, sillä he *”enemmän tai vähemmän tulee olemaan bisneksen kanssa tekemisissä”*. Oman alan osaamisella nähdään olevan hyötyä kaikille opiskelijoille, mutta teknisen ja taidealan osaamisella nähdään olevan hyötyä vain murto-osalle.

”– – bisnesopiskelijalle ei oo juurikaan hyötyä ottaa kursseja Taikista tai TKK:lta tai monesta noista TKK:n aloista. Ei niistä tuu juurikaan mitään lisäarvoa, paitsi ehkä matemaattisen ajattelun kehittäminen. --bisneskoulu on niinku se ehkä, mihin enemmän tulisi ottaa ne kurssit.” (Rahoituksen opiskelija)

Melkein jokainen opiskelija myös vastasi opiskelevansa ”Kauppiksessa” tai Helsingin kauppakorkeakoulussa kysyessäni, missä he opiskelevat. Vain muutama mainitsi Aalto-yliopiston spontaanisti, vaikka olin heille aiemmin kertonut tekeväni tutkimusta liittyen Aalto-yliopistoon. Opiskelijat siis mieltävät itsensä edelleen vahvasti kauppakorkeakoululaisiksi, vaikka tiedostavat Aalto-yliopiston olemassaolon. Eräs opiskelija totesikin, että opiskelee Aalto-yliopistossa, mutta *”kamalan usein HSE kyl lipsahtaa”*. Kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetti tulee edelleen erittäin vahvasti esiin keskustelussa ja puheessa, mikä omalta osaltaan hidastaa uuden sosiaalisen identiteetin muodostumista; oman itsensä mieltämistä osaksi Aalto-yliopistoa.

Kauppakorkeakoulun opiskelijat, pääaineesta riippumatta, näkevätkin Aalto-yliopiston alla vielä kolme erillistä ryhmää: kauppakorkeakoulun opiskelijat (”kauppilaiset”), teknillisen korkeakoulun opiskelijat (”teekkarit”) ja taidekoulun opiskelijat (”taikkilaiset”). Niin sanotut vanhat ryhmät elävät siis edelleen vahvasti Aalto-yliopistossa, ja opiskelijoiden puheissa vilahtavat usein sanat ”Kauppi”, ”kylteri” ja ”kauppilainen”, ja Aalto-yliopisto tuntuu vielä vieraalta ja abstraktilta käsitteeltä.

”Aalto-yliopisto on sellanen ylätermi ja siinä on niinku alhaalla näitä kolme koulua. Et kai sen pitäis olla ajatuksena, jotenki niin, et se Aalto-yliopisto on näitä kolme koulua, mut en mut et mun silmäs se ei viel oo. Et mun mielest se on viel tosi abstrakti toi Aalto-yliopisto.” (IDBM-opiskelija)

”En mä tiedä, onks se ylipäättänsä hyvä sanoo, et mä opiskelen Aalto-yliopistos, koska se on niin niinku laaja käsite.– – Kauheen usein HSE kyl lipsahtaa” (IDBM-opiskelija)

”Ehkä mä oisin voinu sanoo Aallossaki, mutta joo...se on vähän tämmönen niinku, mä opiskelen Helsingin kauppakorkeakoulussa.” (Johtamisen opiskelija)

”– – on havaittavissa sellasta, et ihmiset mieltää itensä ensisijaisesti kauppilaisiks, teekareiks tai taikkilaisiks ja sit sen jälkeen vast aaltolaisiks.” (IDBM-opiskelija)

”Jotenki mä nään kuitenkin, että ollaan viel aika erillään, on omat kampukset ja varmaan aikalailla omat jutut.” (Johtamisen opiskelija)

Sana ”Aalto-yliopisto” ei ole vielä juurtunut opiskelijoiden kielenkäyttöön, vaan edelleen opiskellaan Kauppiksessa ja Aalto-yliopisto koetaan hyvin laajaksi käsitteeksi; Aalto-yliopistossa voi kuitenkin opiskella sekä kauppatieteitä, taidetta että tekniikkaa. Tekemissäni haastatteluissa nousee vielä vahvasti esiin jäsenyys kauppa korkeakoulun opiskelijoiden ryhmässä erityisesti verrattaessa omaa ryhmää uusiin kanssaopiskelijoihin. Puhuttaessa opiskelijoista kauppa korkeakoulun sisällä erot eri pääaineiden välillä korostuvat, mutta fuusiotilanteessa kauppa korkeakoulun opiskelijoiden ryhmä koetaan hyvin yhtenäiseksi ja homogeeniseksi. Tämä yhtenäinen sosiaalinen identiteetti korostuu haastatteluissa.

Kauppa korkeakoulun opiskelijoista fuusioprosessi tuntuu vielä hyvin keskeneräiseltä ja sekavalta, ja he kokevat, että heidän oman ryhmänsä sisällä esiintyy vielä jonkin verran muutosvastarintaa. Muutostilanteissa monesti oman ryhmän identiteetti korostuukin entisestään ja vanhasta halutaan pitää vielä kiinni. Erityisesti siirtymävaiheessa uutta sosiaalista identiteettiä ollaan vasta rakentamassa ja etsimässä keinoja suhtautua uuteen tilanteeseen. Fuusiotilanteessa oman ryhmän, tässä tapauksessa kauppa korkeakoulun opiskelijoiden, sosiaalinen identiteetti nousee keskiöön, sillä muutokset uhkaavat kyseisen ryhmän olemassa olevaa identiteettiä. Vanha identiteetti on rakennettava uudestaan suhteessa muutokseen ja uusiin kanssaopiskelijoihin (vrt. Roccas & Brewer 2002).

”Nyt on viel tämmöst sekalaista ja ihmisillä on muutosvastarintaa. Vaikka niille antais pankki parempaa korkoa samalle tilille, niin ihminen ei välttämättä ota sitä parempaa korkoa, kun vanhassa vara parempi.” (Rahoituksen opiskelija)

”Jollain tapaa sekavuutta on ollu siel ilmassa, ja nyt ku mä olin viel töissä tuol Kauppiksen puolella, ni siellä ku kaikki prosessit on ihan sekasin, ja ne työntekijät on ihan silleen, et ei tiedä yhtään mitä tulee tapahtumaan ja mitä organisaatiomuutoksii tulee.” (Johtamisen opiskelija)

”Varsinki nää, jotka – – on tullu näihin erillisiin kouluihin, ni on varmasti vahvemmat niinku oman pesän turvaaminen, ku se että ne jotka tulee täysin tähän Aalto-yliopistoon mukaan. Et onhan tää vielä vähän prosessi kesken.” (Rahoituksen opiskelija)

Opiskelijat kuvaavat Aalto-yliopistoa vieraaksi ja abstraktiksi käsitteeksi, koska se ei ole tuonut heidän opintoihinsa muutosta. Suurin osa kauppa korkeakoulun opiskelijoista jatkaa edelleen opintojaan samalla tavalla kuin ennen fuusiota. Koska muutos ei ole näkynyt

opiskelijoille konkreettisesti opinnoissa tai opiskelussa, Aalto-yliopistoa ei nähdä vielä identifioitumisen kohteena, ja kauppakorkeakoulun opiskelijaryhmän sosiaalisesta identiteetistä on vielä helppoa ja turvallista pitää kiinni.

”Kurssien sisällöt tai kurssit ei oo muuttunut täs oikeestaan Aallon takii mulla mitenkään eikä mitkään vaatimuksetkaan, ni sinänsä siihen opiskeluun ei oo viel vaikuttanu mitenkään.” (Johtamisen opiskelija)

”Vois kuvitella, et perusopiskelijalle, joka halua lukee markkinointia, ni se lukee sen edelleen ihan samal taval Kauppikses ku ennenki ja luultavasti, vaik koulu muuttais Otaniemeen, ni se tekis silti samalla tavalla.” (Rahoituksen opiskelija)

”Ku mä tuun takas Kauppikselle, niinku vanhaan ympäristöön, mis niinku tietää ihmiset ja miten toimii, ni jotenkin ku tulee tänne, ni sen huomaa.– – et tää on niinku pysyny jotenki tosi samal lailla ku ennen.” (IDBM-opiskelija)

Koska fuusion vaikutuksen opiskeluun ovat olleet kauppakorkeakoulun opiskelijoiden näkökulmasta vähäiset, kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetti elää edelleen vahvana. Yhteisen Aalto-identiteetin syntymisen kannalta olisi tärkeää, että Aalto-yliopisto näkyisi opiskelussa. Opiskelijat toki törmäävät Aalto-yliopiston logoihin kauppakorkeakoulun käytävillä ja luennoilla powerpoint -kalvoihin ovat vaihtuneet Aalto-yliopiston tunnukset, ja myös sähköpostiosoitteet ovat muuttuneet. Tietojärjestelmien osalta vanhat ja uudet järjestelmät elävät kuitenkin vielä rintarinnan, ja tekniset muutokset herättävät opiskelijoissa enemmänkin ärsyyntymistä kuin yhteenkuuluvuuden tunnetta Aalto-yliopistoon.

”Ainoa oikeestaan sellanen asia, mikä niinku jälkikäteen kiinnittää huomioo, välil ärsyyntymiseenkin asti, on se et meil on ne kaks eri salasanaa. Ku on toi Aalto-systeemi ja sitte on vanhat noi Kauppiksen systeemit, ni niis on eri salasanat ja aina näppäilee sen, mitä tulee enemmän käytettyy, ni sit se huutaa siin, et ei pääse sisään.” (Rahoituksen opiskelija)

”Ei mitenkään hirveesti. Et luentokalvot on muuttunu ja tullu nää uudet sähköpostit ja ilmeisesti tulee uus intra myös keväällä tai Piazza muuttuu.” (Johtamisen opiskelija)

”Mä ymmärrän sen, et on paljon semmosii, jotka jatkaa sil ihan samal muotil, mitä se on ollu aikasemmin, ni missä se eroo muuta ku siinä et on Aalto-tunnukset eikä HSE-tunnuksi tietokoneella ja jotain muuta.” (IDBM-opiskelija)

Aalto-yliopiston missiona on kouluttaa kokonaisuudet hallitsevia asiantuntijoita (Aalto-yliopiston strategia, www.aalto.fi: 27.7.2011). Aalto-yliopistossa pyritään lisäämään

yhteistyötä teknillisen, taideteollisen ja kauppakorkeakoulun välille sekä luomaan innovatiivisia ja uusia ratkaisuja yhdistämällä kolmen eri alan opiskelijoiden osaamiset. Kauppakorkeakoulun opiskelijalle teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat kuitenkin vielä hyvin vieraita, sillä opiskelijat eivät ole vielä juurikaan tekemissä muiden alojen opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat ovat lähinnä kuulleet, että kauppakorkeakoulussa on myös muiden alojen opiskelijoita, mutta he eivät itse ole nähneet tai olleet heidän kanssaan tekemisissä.

*”Mä oon kuullu huhuja, et semmosiiki on, mut en mä oo kyl siis törmänny.”
(IDBM-opiskelija)*

”En mä oikeestaan keksi, et mitä tekemist niil ois täällä, ku paitsi siis tietysti noit teekkareit on aika paljon, jotka tulee tänne opiskeleen, mut ne tekee niinku kaksoistutkintoo tai jotain muuta, mut eihän meil oo hirveesti semmosii kurssei niinku yhteisii. En mäkään oo sinne Otaniemeen eksyny.” (Rahoituksen opiskelija)

Teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoita ei näy kauppakorkeakoulun käytävillä, ja jo Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun sisällä vaikuttaa siltä, että yhteistyötä ei ole eri oppiaineiden välillä, vaan ennemminkin ollaan tekemisissä vain oman pääaineen opiskelijoiden kanssa. Monesti kukin akateeminen heimo pitää tiukasti kiinni rajoistaan ja eroistaan muihin heimoihin nähden. Akateemiset heimot eivät arvosta eri tieteenalojen sekoittamista keskenään, sillä kullakin heimolla on omat toimintatapansa ja käytäntönsä, jotka erottavat sen muista heimoista (vrt. Becher 1989; Ylijoki 1998). Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu on siis jo sisäisesti hyvin eriytynyt, ja yhteistyö eri pääaineiden välillä on vähäistä eri alojen välisestä yhteistyöstä puhumattakaan:

”Ku me alettiin tota graduu tekeen, väsäileen silleen, ni mä ehotin jossain gradusemmas, et voidaaks me tehdä yhteisgradu tälleen vähän niinku poikkitieteellisyyttä kauppiksen sisällä, et niinku markkinointii plus viestintää. Niin siihen suhtauduttiin sit kauheen negatiivisesti, mikä ei ollu kauheen mukava kokemus tavallaan, jos halutaan oppiainerajoja tolleen himmentää tavallaan. Ja laitokset pitää sit kiinni siitä, et mitään tieteenaloja ei saa sekottaa, ni onks se sit Aallon hengen mukasta?” (IDBM-opiskelija)

” – – mul oli kandi itseasias poikkitieteellinen, se liitty tuotekehitykseen. Melkein oli vaikeuksia hyväksyttää se ikään kuin markkinoinnin kandina, mut onneks mul tuli selkee markkinoinnin näkökulma siihen.” (IDBM-opiskelija)

Opiskelijat kokevat, että tällä hetkellä heitä ei vielä kannusteta yliopiston puolelta poikkitieteelliseen opiskeluun: poikkitieteellisiä kursseja on vähän tarjolla ja tutkintorakenteet eri korkeakouluissa ovat hyvin erilaiset. Vaikka kauppakorkeakoulun opiskelija haluisi käydä kursseja teknillisestä tai taideteollisesta korkeakoulusta, muodostuu kurssirakenteiden erilaisuus usein esteeksi. Kauppakorkeakoulun opiskelijat korostavat haastatteluissa myös sitä, että tällä hetkellä kurssien ottaminen muista kouluista on myös hyvin hankalaa, eivätkä kauppakorkeakoulun opiskelijat koe saavansa tarjolla olevista kursseista toivomaansa hyötyä ja lisäarvoa.

”Onhan jotain kursseja esimerkiksi avattu kaikille opiskelijoille, mut jotenki niistäki aika harva loppupeleis tietää. Tai esimerkiksi meidän tutkintoon, ethän sä voi hirveesti niitä sisällyttää mihinkään, koska se on niin tiukka kuitenkin.” (Johtamisen opiskelija)

”Meil on oikeesti se ongelma, et et sä saa niit hyödynnetty oikeesti, et saa mitenkään sitte sun tutkintoon. Ainakaan mun tietääkseni. Paitsi yksi Aalto-kurssi. Jos sä käyt yhen, ni mitä lisäarvo se sit tuo?” (Rahoituksen opiskelija)

”Mä hehkutin IDBM:stä et TAIK:il on joku tämmönen trendi-kurssi tai vastaava, et mieti mitäköhän seki on ja sit se innostu siitä ja sit se katto ne speksit ja muut, mut sit se totes et se on joku 15 nopan kurssi ja -- se oli tosi hankala, et sit se jätti sen pois. Et periaattees se ois ollu kiinnostunu, mut just tää käytännön juttu, et 15 noppaa ja sit se kurssi koostu jostain monest kokonaisuudesta --, ni sit sen niinku oikeesti saaminen tähän sun normikauppiksen kursseihin oli vaan niin hankalaa, et sit se totes et ei.” (IDBM-opiskelija)

Koska haastattelemani opiskelijat ovat pääasiassa loppuvaiheen opiskelijoita, heillä ei ole enää juurikaan intressiä yhteisten kurssimahdollisuuksien suuntaan, vaan he ennemminkin haluavat suorittaa opintonsa pian loppuun. Aalto-yliopiston nähdään tällä hetkellä osittain epäonnistuneen poikkitieteellisen yhteistyön lisäämisessä. Toisaalta se, että opiskelijat korostavat kurssien ottamisen hankaluutta ja tutkintorakenteiden erilaisuutta, voidaan tulkita keinoksi ylläpitää kauppakorkeakoululaisen identiteettiä: ei ole syytä lähteä opiskelemaan muihin kouluihin, koska se ei tuo omaan tutkintoon minkäänlaista lisäarvoa, vaan ennemminkin vain haittaa.

”Ehkä tää on myös silleen, et jonkinäköst muustosvastarintaa on tuol opiskelijoiden puolel, et ei tavallaan oo mitään syytä haukkuu tai olla silleen, et se Aalto nyt sitä tai tätä ja kaikkee huonoo. Koska on tottunu oleen Kauppikses, hakenu opiskeleen sinne HSE:lle, niin haluis ehkä myös valmistua sieltä.” (Johtamisen opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden puheissa tuli myös monta kertaa esille vanha HSE-brändi ja opiskelijoita harmitti suuresti vanhan brändin ja logon katoaminen Aalto-yliopiston myötä. Aalto-yliopiston logon ja visuaalisen ilmeen kritisoiminen on myös merkki muutosvastarinnasta ja kaipuusta takaisin vanhaan. Tämä on myös yksi keino korostaa oman ryhmän ominaisuuksia muihin ryhmiin verrattuna: kauppakorkeakoulun brändiä ja logoa pidetään edelleen yllä väheksymällä uuden yliopiston tunnettuutta ja logoa.

”Slidet on muuttunu ja kaikki vähän tuntuu nauravan tälle Aallon näille, ää miten mä sanoisin, esimerkiks tää visuaalinen ilme, ni sille et Aalto asettaa tiettyjä standardeja ja sit niitä pitää noudattaa niinku raamatun kirjainta.” (Johtamisen opiskelija)

”Mun mielest se [muutos] on näkyny tosi vähän. Et tietty sitä ei kauheen esteettiseksi mielletävää logoo näkee joka paikassa.” (Rahoituksen opiskelija)

”Mun mielest se on jotenki kivannäköst kuitenkin se, et ku mä niinku kandin sain, ni mä just vetäsin viimeisen kerran kevääl, ku viel valmistu Helsingin kauppakorkeakoulusta, et ne jotka valmistu syksyl sai Aalto-paperit kouraan. Kai se on vähän nostalgiaa, mut en mä usko siit tulee niinku mitään eroo niinku myöhemmäs elämäs.” (Rahoituksen opiskelija)

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijat kuuluvat teoriassa Aalto-yliopistoon, mutta haastattelemieni opiskelijoiden kertomusten perusteella konkreettisia muutoksia on vähän nähtävissä. Tyypillinen kauppatieteiden opiskelija suorittaa tutkintonsa edelleen samalla tavalla kuin ennen fuusiota ja vähäiset konkreettiset muutokset mahdollistavat vanhan kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmän vahvan identiteetin säilymisen sekä vähäisen samaistumisen Aalto-yliopistoon. Seuraavaksi siirrynkä kuvaamaan, millainen on kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalinen identiteetti: millaisiin ryhmiin hän kokee kuuluvansa kauppakorkeakoulun sisällä ja miten hän kuvailee omaa ryhmäänsä.

4.2 ”Suorituskeskeinen ja kunnianhimonen” kauppakorkeakoulun opiskelija

”No kauppisopiskelijan prototyyppi, millanen mä en myöskään ehkä ole, on just sellanen suorituskeskeinen ja kunnianhimonen ehkä joo, mut siis kilpailuhenkinen ja ehkä jollain tapaa sellanen mielletään ilkeeks ja tällaseks näin, et omaa etuansa tavoittelee koko ajan. Mut mun mielest ainaki KY:llä on silleen suht vahva yhteishenki tai tällanen ollu--.” (Johtamisen opiskelija)

Melkein jokaisen haastateltavani tutustuminen akateemiseen maailmaan alkoi kauppatieteiden parissa. Kauppatieteet nähdään perinteisesti hyvänä ”lukion jatkeena” ja yleissivistävänä tieteenalana, josta ei valmistuta mihinkään tiettyyn ammattiin. Tutkinto siis antaa laajat valinnanmahdollisuudet tulevaisuutta varten. Ensimmäinen kauppatieteiden opiskeluvuosi koostuu yhteisistä opinnoista, jolloin opiskelijat saavat vuoden miettimisaikaa ennen varsinaista pääainevalintaa. Kauppakorkeakoululaista luonnehtii vahva itsetunto ja usko oman koulutuksen paremmuudesta: valmistumisen jälkeen nähdään, että työllistyminen on melkein taattua, ainakin Helsingin yliopiston opiskelijoihin ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin verrattuna:

”Mä oon sillee todennu, et sil saa duunii, tol tutkinnol. Ja sit jos mieltii, et mä olisin tehny jonku rändömtutkinnon humanistises tai valtsikas, ni se ois ollu niinku paljon rajotetumpaa se tavallaan, et mihin alalle voi hakeutuu. Ku kauppiis antaa semmoset, niinku perusvalmiudet tähän, vähän niinku kaikkeen sellaseen talouden toimintaan.”
(IDBM-opiskelija)

”Tietysti sen takii, et mä saan sellaset paperit, jolla saa duunia, et se on se ykkösprioriteetti.– – – kyl tärkeintä on se, että on jotain semmosii taitoi, millä saa valmistuttuaan duunii. Et muutenhan mä oisin voinu mennä just Taikkiin ja lukee jotain maalausta tai muuta vastaavaa, mikä on kivaa, mut mihin se sit vie elämässä?”
(Rahoituksen opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijat kuvaavatkin omaa opiskelijaryhmäänsä erittäin urasuuntautuneeksi. Stereotyyppinen kauppakorkeakoulun opiskelija suorittaa tutkinnon tavoiteajassa ja suuntaa koko opintojensa ajan kohti yritys-elämää: tärkeintä opinnoissa on kerätä konkreettisia työkaluja tulevaisuuden työtä varten ja päästä työelämään hyödyntämään näitä taitoja.

”Kauppislaisil on ehkä enemmän silleen tavallaan käsitystä, et miten saada urallaan mitä haluaa. Et meil on tavallaan niinku enemmän uraohjautunutta se, se niinku opiskelu ja kaikki ylipäättään se asennekasvatus. Ja se spiritti, mikä tääl sit välittyy.”
(IDBM-opiskelija)

”Kylteri – – halua sen todistuksen käteen, et se saa sen, et se pääsee siihen tilanteeseen, et se voi oppia työelämässä ja päästä siinä vaiheessa kasvamaan.”
(Johtamisen opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijalle ei kuitenkaan riitä, että hän pääseen vasta opintojen jälkeen työelämään oppimaan taitoja, vaan koulun ohella käydään myös töissä ja kasvatetaan omaa

osaamista jo opiskeluvaiheessa. On ennemminkin poikkeus, jos kauppakorkeakoulun opiskelija ei käy opintojen ohella töissä, ja koetaan, että siihen täytyy olla jokin hyvä syy. Kauppakorkeakoululaista luonnehtiikin vahva sidos yrityselämään jo opiskeluvaiheessa ja työn tekemistä pidetään arvostettavana asiana:

”Mä olin muutaman kuukauden puhtaasti opiskelijana, mut sit kyl aika nopeesti hakeuduin takas työelämään. Se vähän tuntuu olevan se suuntaus muutenki, ku jengi tääl pääsee rahan makuun, ni aika monet tekee töitä sit opintojen ohella, varsinki loppuvaihees.” (IDBM-opiskelija)

”Mut tää [ei käy töissä] on nyt sen takia, et yritän nyt, et viime vuonna en käyny juurikaan koulua. – –. Ja sit mä joudun nyt ottaan vähän kiinni enkä käy töissä täs keväällä.” (Rahoituksen opiskelija)

”Valmistun alle tavoiteajan, vaik mul yleensä on niinku viimesin vuosin ollu jotain kolme työpaikkaa siin samalla. Kaikkii erilaisii projektei ja se on oikeesti tosi paljon sit, ku sitä kattoo jälkeensä paperilla.” (IDBM-opiskelija)

Opiskelu- ja työelämän yhdistämisessä tarvitaan aikataulutusta ja tehokkuutta, mikä onkin yksi kauppakorkeakoululaisen ominaispiirre. Kauppakorkeakoulun opiskelija voi helposti tehdä montaa asiaa samaan aikaan ja hän osaa aikatauluttaa aikansa niin, että kaikki tulee tehdyksi. Dynaamisuus ja tehokkuus ovat hyvin arvostettuja kauppakorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa: asioihin, joista ei ole hyötyä, ei kannata käyttää aikaa, ja tehottomuus ja ylenpalttinen asioiden pohdinta raastavat kauppakorkeakoululaisen hermoja.

”Mulla silleen henkilökohtasesti paukku silleen pikkasen suonet päässä siin vaiheessa, ku piti olla silleen presis valmis niinku seuraavana aamuna kello 8 ja sitä ollaan tehty oikeesti niinku kuukaus. Ja sit niinku viimesenä iltanakaan ei niinku mitään kiirettä ja meil ei oo niinku mitään tehtynä. Ja sit niinku tekniikaks on valittu semmonen, mitä mä en niinku handlaa, vaan se on niin taik...niiden oma semmonen tietokonejuttu ja mä en osaa siihen mitään ees tehdä.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijan peruspiirteisiin kuuluu aikataulutus ja asioiden koordinointi sekä useiden asioiden hoitaminen samaan aikaan. Joskus tosin on laskettava rimaa, mutta pääasia on, että asiat tulevat tehdyksi ja kalenterista voi jälleen kerran yliviivata yhden aikataulussa suoritettujen tehtävien ja onnitella siitä itseään:

”Opiskelu kauppikeski on sellast, et sul on monta kurssii, sul on monta projektii ja sul on niinku koko ajan kalenteris juttuja. Ja sit sä merkkat ne sinne kalenteriin ja sit

ku sä oot yhen tehny, ni saat ruksata sen yli ja sit niinku semmonen pieni mielihyvä ja sit siirrytään siihen seuraavaan. Sä teet koko ajan niin hyvin, ku sä sil hetkel pystyt, mut sä et välttis pysty tekeen mitään ihan täydellisesti.” (IDBM-opiskelija)

”Monet on aika tiukasti aikatauluttanu kalenterinsa. Me tos äskesen luennon jälkeen koitettiin saada ryhmätyöaikaa sovittua. Meit on siis kolme tekemässä ja mä oon tällä hetkellä ainut, joka ei käy töissä. Ni meidän ens viikko, se näytti siltä, et perjantain on yhen casen palautus ja sit kolmet harkat pitää palauttaa ennen sitä ja mul on viel maanantain tentti. Ni se on niinku aikamoista sumplimista ja sit ruveta kasvattamaan sieltä, venyttää sielt illast sit sitä aikaa millon tehä.” (Rahoituksen opiskelija)

Kauppakorkeakouluopiskeluun kuuluvat erilaiset ryhmätyöt. Sekä johtamisen, rahoituksen että IDBM:n kursseilla tehdään hyvin paljon ryhmätöitä, ja ryhmäytyminen alkaa jo ensimmäisenä opiskeluvuonna, kauppalaisittain ”mursuvuonna”. Ensimmäisenä opiskeluvuonna kukaan ei ole vielä valinnut pääainetta ja opiskelijat jaetaan nk. mursuryhmiin, joissa vietetään aikaa myös virallisen opiskelun ulkopuolella. Monilla massaluennoilla tehdään myös ryhmätöitä, joiden kautta muodostuu uusia ryhmiä ja kaveripiirejä kauppakorkeakoulun sisällä. Moni opiskelija mainitsikin ensimmäisenä opintovuonna syntyneet ryhmät edelleen tärkeiksi ja heidän kanssaan vietetään vieläkin aikaa, vaikka jäsenet ovat jo hajautuneet eri pääaineisiin.

” – – sellaset, jotka on samoilla kursseilla eli johtamisen opiskelijat ja sit tietty myös muista pääaineista, sellasiin joihin on tutustunu jo mursuvuonna. Ja joist on tullu jo sillon tosi hyviä ystäviä tai sit tuolt KY:ltä sen vuoden jälkeen, jotka sit opiskelee ihan laidasta laitaan aika lailla eri pääaineita.” (Johtamisen opiskelija)

”Mul on tosi paljon Kauppiksen aikana tulleit kavereita, jotka on ekan vuoden aikana sillon ku ei ollu viel pääaineit valittu. Ja niit on nykyään ihan joka puolella kaikis pääaineis ja jos mä esimerkiks meen Raflaan syömään ja nään niit kavereit, totta kai mä meen sinne.” (Rahoituksen opiskelija)

Pääainevalinnan seurauksena opiskelijat hajautuvat Kauppakorkeakoulussa kolmeen eri rakennukseen: Päärakennukseen, Chydeniaan ja Arkadiaan. Rahoituksen lukijat opiskelevat pääasiassa Chydeniassa, johtamisen lukijat Arkadiassa ja IDBM-lukijat opiskelevat pääasiassa Otaniemessä, joskin heillä on silloin tällöin luentoja myös kauppakorkeakoululla. Opiskelijat viettävätkin suurimman osan ajastaan oman pääaineensa edustajien kanssa ja vuosien aikana opiskelijoille on muodostunut tietty ryhmä, jonka kanssa tehdään melkein aina

ryhmätöitä. Uusiin opiskelijoihin ei siis tutustuta luennoilla juuri lainkaan eikä edes tiedetä, käykö luennoilla muiden pääaineiden lukijoita.

”Ehkä se johtuu myös siitä, et sul on aina jotain tuttuja siel kurssilla, ni sit sä oot siel aina niiden kaa. Et sä et puhu siel tavallaan kellekään uusille ihmisille.” (Johtamisen opiskelija)

”Muit rahoituksen lukijoita ja aika monilla tota kavereilla on vielä sama sivuaineki, et tahtoo sit olla lähes kaikki samat kurssit. Et siin on hyvät ja huonot puolensa, et tota joissain ryhmätöis esimerkiks saa synergiaetuja siit, ku tuntee ne toiset ja tietää, mitä ne osaa ja pystyy tekeen helpommin työnjaon. Ja toisaalt siin on se, että sit vähän jumiutuu niihin samoihin ryhmiin aina ja samoihin porukoihin. Ei tuu niinku muitten kans tehtyy mitään.” (Rahoituksen opiskelija)

Vaikka muiden pääaineiden opiskelijoiden kanssa ei välttämättä olla joka päivä tai edes joka viikko tekemisissä, kauppalaisuus ja dollarin vihreät haalarit yhdistävät kuitenkin kauppakorkeakoulun opiskelijat yhdeksi ryhmäksi. Helsingin kauppatieteiden ylioppilaat ry (KY) tuo yhteisöllisyyden mukaan kauppatieteiden opiskeluun ja opiskelijat korostavat, että kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat hyvin samanhenkisiä:

”Et kyl se seula on tietyl taval pienempi, ku tulee kauppikseen, ku just se ajatus siitä, et millast tääl on ja minkälaisiin ammatteihin täält valmistuu. --. Kyl se vähän niinku valikoi ihmisiä ja kuitenkin niinku yliopistoo, jos miettii humanistinen tiedekunta, siel on vaik mitä kaikkii erilaisii hiihtäjiä. --. Opiskelusuuntauksiaki on niin paljon, et sinne sit tulee tosi paljon erilaista.” (IDBM-opiskelija)

”Aika semmosta mun mielestä kohtalaisen homogeenista massaa, et mielenkiintosempaa porukkaa näkee, jos käy esimerkiks UniCafessa syömässä ku Kauppiksella.” (Rahoituksen opiskelija)

Opiskelijoiden puheissa nousee esille myös epäily uuden yliopiston tunnettuudesta. HSE-brändi (Helsinki School of Economics) on iskostunut vahvasti opiskelijoiden mieleen ja opiskelijat ovatkin huolissaan siitä, onko Aalto-yliopistolla vastaavaa arvostusta maailmalla kuin Helsingin kauppakorkeakoululla. Kotimaassa Aalto-yliopisto sen sijaan on jo hyvinkin tuttu, ja monesti se saatetaan yhdistää myös negatiivisiin asioihin.

”Than ekaks ku varmistu toi et ne koulut yhdistyy Aalto-yliopistoks, niin vähän harmitti ehkä se niinku se HSE-brändin katoaminen, koska se on kuitenkin ollu yks

semmonen iso juttu varmaan, miks monet hakeutuu ees tänne.” (Rahoituksen opiskelija)

”Monet ehkä suree sitä, et jos hakee ulkomailla töihin, ni onko Aallolla vielä brändiä. Pitääks kirjottaa CV:hen tarkasti Aalto University School of Economics ja sit siihen viel että sulkuihin et former Helsinki School of Economics?” (Rahoituksen opiskelija)

”Aalto-yliopisto ei sil oo sellast nimee kaupungilla tai tuol niinku maailmal viel, et kaikki niinku tuntis sitä välttämättä.” (IDBM-opiskelija)

”Ei oo tunnettu vielä missään nimessä, mut tota noin niin Suomessa on tunnettu eikä tarvii selittää kellekään mikä se on. Niskakarvat nousee pystyyn syystä tai toisesta.” (Rahoituksen opiskelija)

Opiskelijoille on piirtynyt vahva kuva stereotyyppisestä kauppakorkeakoulun opiskelijasta, joka on tehokas ja dynaaminen ja jonka opiskelua ohjaavat yritys-elämän arvot ja vaatimukset. Leppälän ja Päiviön (2001) 10 vuotta sitten tehdyssä tutkimuksessa kauppakorkeakoulun opiskelijan keskeisimpiin piirteisiin lukeutui juuri tehokkuus ja suorituskeskeisyys sekä vahva yhteys yritysmaailmaan. Nämä piirteet liitetään edelleen vahvasti kauppakorkeakoulun opiskelijoihin ja tiivis yhteys yritys-elämään sekä opintojen tehokas suorittaminen ovat edelleen arvostettuja asioita.

Vaikka opiskelijat eivät samaistu kaikkiin stereotyyppisiin piirteisiin, he näkevät kuitenkin joitain kuvaamia stereotyyppisiä piirteitä myös itsessään. Identiteettiä rakennetaan aina suhteessa kontekstiin. Helsingin yliopiston opiskelijoihin verrattaessa jäsenyys kauppakorkeakoulun opiskelijoiden yhteisössä korostuu ja vertailuja tehdään näiden ryhmien kesken. Erot Helsingin yliopiston opiskelijoihin korostuvat ja kauppakorkeakoululaisen yhteisö tuntuu luontevammalta identifioitumisen kohteelta. Oman pääaineen opiskelijoita kuvattaessa kauppakorkeakoulun yhteisö saa kuitenkin moninaisempia piirteitä, ja eri pääaineet voidaankin nähdä eri akateemisina heimoina kauppakorkeakoulun sisällä.

4.3 Kolmen eri pääaineen edustajat

Vaikka opiskelijoilla on stereotyyppinen, kauppakorkeakoulun 100-vuotisen historian aikana muodostunut käsitys kauppakorkeakoulun opiskelijoista, kauppakorkeakoulun sisällä on kuitenkin hyvin erilaisia opiskelijoita ja opiskelijaryhmiä. Vaikka käsitys stereotyyppisestä

kauppakorkeakoulun opiskelijasta on olemassa, harva tuntee edustavansa sitä täysin. Moni opiskelija pystyy samaistumaan joihinkin piirteisiin, mutta moni kokee eroavansa hyvinkin paljon rahakeskeisen, itsekkään ja kilpailuhenkisen kaupplaisen stereotypiasta, joka omistautuu vain työlleen ja tekee kaikkensa uransa eteen. Tässä luvussa kuvailen kolmen eri pääaineen edustajia heidän omasta sekä muiden opiskelijaryhmien näkökulmasta. Tajfelin (1981) teorian mukaan eri ryhmät pyrkivät ylläpitämään oman ryhmänsä positiivista identiteettiä erottautumalla muista ryhmistä: sosiaalinen identiteetti rakentuukin suhteessa muihin ryhmiin eikä ole yksiselitteinen ja selkeä, vaan eri tilanteissa sosiaalinen identiteetti pitää määritellä uudestaan (ks. luku 2.2.1). Pyrinkin lainauksissa tuomaan esiin sitä, kuinka opiskelijat rakentavat omaa sosiaalista identiteettiään suhteessa muihin opiskelijaryhmiin. Tässä luvussa keskityn kauppakorkeakoulun sisäisiin ryhmiin ja luvussa 4.4 kuvaan kauppakorkeakoulun opiskelijoiden käsityksiä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoista.

Kauppakorkeakoulun sisällä rahoituksen opiskelijat on perinteisesti nähty (mm. Leppälä & Päiviö 2001) ja nähdään edelleen lähimpänä kauppakorkeakoululaisen stereotyyppiä. Johtamisen opiskelun sen sijaan nähdään toisessa ääripäässä, humanistisimpana tieteenä kauppakorkeakoulussa:

”– rahoituksen opiskelijaa pidetään sellasena vähän ehkä itsekkäänä, kovaa tekevän tyyppinä, jol ei oo mitään muuta mieles, ku joku ura jossain kansainvälises pankis– – sit toises ääripääs varmaan niinku ehkä, ketkä tääl Kauppiksen sisäl on, ni sit on organisaatiot ja joku johtaminen.” (Rahoituksen opiskelija)

”Johtamista nyt kuitenkin pidetään ehkä sellasena eniten humanistisena tieteenä Kauppiksessa.” (Johtamisen opiskelija)

Keskeinen tapa jäsentää omaa opiskelijaryhmää ja muita ryhmiä on tieteenalan kognitiivinen ulottuvuus (ks. kuva 1). Opiskelijat kuvaavat pääaineita usein kova-pehmeä-ulottuvuudella, ja kovia aineita luonnehtii vahva numero- ja faktapohjaisuus. Koviin aineisiin luetaankin usein rahoitus, laskentatoimi, kansantaloustiede ja Business Technology (BT). Pehmeitä aineita taas kuvaa asioiden pohdinta, ja nämä aineet nähdään hyvin abstrakteina. Muun muassa johtaminen ja markkinointi sekä viestintä luetaan yleensä pehmeisiin aineisiin.

”Markkinoinnin opiskelijan kuva on viel vähän semmonen silleen, enemmän tämmönen pehmeen puolen ja suhteiden hoitoa ja tykkää olla ihmisten kaa, ei välttämättä niin paljon numeroista tykkää.” (IDBM-opiskelija)

”Mä sit luen enemmän joku markkinointi, viestintä, johtaminen ehkä ne on enemmän semmosii...ehkä mä laittaisin ne enemmän sellasiin pehmeisiin ja niinku koviin aineisiin, et on noi matemaattisesti suuntautuneet ja tommoset numeroilla tai numeroihin keskittyneet ja sit on enemmän tämmöset niinku tämmöseen sosiaaliseen puoleen ja niinku käyttäytymiseen liittyvät aineet.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka opiskelijat mieltävät kauppakorkeakoululaiset hyvin samanhenkisiksi, he näkevät silti eroja eri pääaineopiskelijoiden välillä. Seuraavissa alaluvuissa kuvaan johtamisen, rahoituksen ja IDBM:n opiskelijoita Vaaran ym. (2003a) määrittelemien auto- ja hetero-stereotyyppien kautta. Ensin esitän, miten kukin ryhmä näkee itsensä ja luonnehtii oman yhteisönsä toimintaa. Lopuksi kuvaan kahden muun pääaineen opiskelijoiden käsityksiä.

4.3.1 Johtaminen: ”vähän inhimillisempää”

”Johtamisen opiskelijat on aika tavalla erilaisia, et niil ei oo just niin...et jos HR:ää lukee, niin aika selkee urapolku. Mut sit kuitenkin kaikki ei kilpaile ehkä niin vahvasti toistensa kanssa, se on ehkä jotenki sellast vähän inhimillisempää.” (Johtamisen opiskelija)

Johtamisen opiskelijat itse näkevät eroavansa hyvinkin paljon kauppakorkeakoululaisen stereotyypistä. Rahoituksen opiskelua luonnehtiva jatkuva kilpailu ja itsensä vertaaminen muihin ei ole johtamisen opiskelijan mieleen, vaan johtamisen opiskelija suorittaa opintonsa omalla tavallaan ja yhteinen oppiminen on tärkeää. Johtamisen opiskelijan arvojen nähdään myös eroavan stereotyypistä: taloudelliset intressit ja raha eivät ole ainoa ja tärkein motivaation lähde. Johtamisen opiskelijat näkevätkin itsensä vähemmän ura- ja suorituskeskeisinä kuin kauppakorkeakoululaisen stereotyyppi antaa ymmärtää.

”Ihan selkeesti kauppislainen, mut sit kuitenkin niinku menee vähän ehkä siihen humanistiseen suuntaan. Että ei välttämättä oo niin semmonen, ihan niin määrätietoinen ja kunnianhimoinen, semmonen työhminen välttämättä. – – eikä niin korostu ne taloudelliset intressit.” (Johtamisen opiskelija)

”– – johtamises tai muussa, ni ei siel niinku verrata itteensä niin paljon toisiin. Et jokainen tekee sen, mitä lystää ja saa sen arvosanan, mitä saa ja ei sil oo mitään väliä.” (Johtamisen opiskelija)

Johtamisen opiskelu on myös erilaista kuin muissa pääaineissa: luennoilla tehdään hyvin paljon töitä ryhmissä, ja johtamisen opiskelijat mieltävätkin itsensä hyvin sosiaalisiksi ihmisiksi, jotka myös tulevaisuudessa haluavat tehdä töitä ihmisten parissa. He eivät näe itseään yksinäisinä puurtajina.

”Sinne hakeutuu vähän sellasii ihmisiä, jotka justinsa on sosiaalisia ja haluaa tehdä töitä ryhmässä ja tiimissä, eikä vaan puurtaa yksinäänsä.” (Johtamisen opiskelija)

”Johtamisen opiskelijat on ehkä tavallaan pehmeempii, ehkä vähän sellasia niinku ihmisläheisempiä.” (Johtamisen opiskelija)

Johtamisen opiskelua luonnehtii keskeisesti myös se, että siinä ei ole yhtä ainutta oikeaa vastausta, vaan monia eri mahdollisuuksia. Johtamisen opiskelijat myös tuottavat itse paljon tekstiä. Johtamisen opiskelijoista onkin vaikea muodostaa tyypillistä tapausta, sillä johtamisen opiskelijoiden ryhmä on hyvin monimuotoinen ja opiskelijat varsin erilaisia:

”Johtamisen opiskelija on mitä vaan. Se on niin laidasta laitaan, että on niitä niinku tosi määrätietosii suorittajii, sit on taas näitä, mist sä et ikinä pystyis ennakoimaan, et mitä ne on.” (Johtamisen opiskelija)

”Monilla, esimerkiks rahoituksen alalla, tuodaan ehkä enemmän sitä sellast näkökulmaa, et on yksi oikea vaihtoehto, ja sit taas johtamisel on se, et keinoja on useita, kunhan pääsee eteenpäin.” (Johtamisen opiskelija)

Johtamisen opiskelijat kokevat oman aineensa monipuolisena ja laajojen kokonaisuuksien hahmottamisena sekä ajattelumallin oppimisena. Opiskeluihin kuitenkin kaivattaisiin enemmän konkretiaa, työelämässä tarvittavia välineitä. Johtamisen opiskelija edustaakin tässä suhteessa kauppakorkeakoulun opiskelijan stereotyyppiä: opiskelu on väline saavuttaa tulevaisuudessa hyvä työpaikka ja opintojen aikana olisi tärkeää kerätä konkreettisia työvälineitä, joita voisi hyödyntää työelämässä.

”Mä halusin niinku johtamisen kanssa jonku tämmösen, mis on oikeesti jotain substanssii ja semmosta niinku käytännön muutaki ku vaan semmosta höpöhöpöö. Et puhutaan vaan ja tolleen mietitään jotain juttuja, et ois ihan jotain konkreettista.” (Johtamisen opiskelija)

”Eihän tuolla sinäänsä opeteta mitään käytännön asioita, johtamises varsinkaan. Ehkä just jossain näis matemaattisemmis tai kuitenkin mis lasketaan ja opetellaan jotain menetelmiä tai näin, niin niitä sä sit voit periaattees soveltaa joskus työelämässä. Et

eihän tuol opi mitään sellast, et ehkä se on sit enemmän sitä ajattelumallia. Et eihän niissä nyt välttämättä sinne työelämään niin paljoo, ihan siihen käytännön työhön niinku eväitä saa.” (Johtamisen opiskelija)

Vaikka johtamisen opetusta pidetään monipuolisena ja siinä päästään pohtimaan asioita syvällisesti ja ideoimaan ryhmissä, monet kokevat johtamisen lukijat, että heitä ei haasteta tarpeeksi luennoilla. Johtamisen opiskelijat myös pelkäävät, että muut opiskelijaryhmät eivät arvosta heidän aineitaan. He ovatkin huolissaan oman aineensa ”helpon” aineen maineesta ja toivoisivat, että heiltä vaadittaisiin enemmän.

”Mun mielest kursseil voitaa vaatiikin ihan hyvin enemmän. Riippuu todella paljon vetäjästä, mu suurin osa ei kyl osaa vaatia tarpeeksi. Ja sillee ehkä mitä jotku käy noit rahoituksen kurssi esimerkiks tai BT:n [Business Technology], jos palautetaan jotain caseja joka viikko, ni sit ne tulee johtamisen kurseilla ja on silleen, et ihanaa tääl ei tartte tehdä mitään.” (Johtamisen opiskelija)

Muut opiskelijat kokevat johtamisen aineen hyvin abstraktiksi ja hankalasti luokiteltavaksi. He myös kokevat, että johtamisen opiskelijoiden ryhmä on hyvin heterogeeninen, sillä aihealue on hyvin laaja ja se, että asioihin ei ole yksiselitteisiä ja yhtä ainoaa oikeaa vastausta luo monipuolista mielikuvaa. Eräs opiskelija luonnehtiikin johtamisen opiskelijoita ”avarakatseisiksi”.

”Johtamisen opiskelija, mun mielest siin on paljon suurempi varianssi, ku rahoituksen opiskelijoissa. – – Se voi toisaalta olla sekin, kun siinä johtamises ne asiat ei esitetä ainakaan niin hirveen yksiselitteisinä. Ja aika paljon perustuu kurssit siihen, et keskustellaan ja niinku ihan pakotetaan ottaan niinku eri puolilt kantaa niil kurseil.” (Rahoituksen opiskelija)

Muiden opiskelijoiden käsitykset johtamisen opiskelijoista ja opetuksesta ovat kuitenkin hyvin yhtenevät kyseisen ryhmän omien ajatusten kanssa. Johtamisen opiskelijoita luonnehditaan keskimääräistä kauppakorkeakoulun opiskelijaa sosiaalisemmaksi ja ulospäin suuntautuneemmaksi.

”Jos lukee jotain kovii aineit, ni ehkä niihin hakee sellasii tyyppi, jotka on vähän introvertimpia, ku taas johtamiseen – – hakeutuu sellasii ulospäinsuuntautuneempii.” (IDBM-opiskelija)

”Sellasia ulospäinsuuntautuneita ja tämmösiä niinku sosiaalisia, että mun mielest se on ehkä sellanen yhteinen piirre niille.” (Rahoituksen opiskelija)

Johtamisen opiskelijat myös nähdään pohdiskelijoina, ja he haluavat miettiä ja keskustella asioista hyvin paljon. Muut opiskelijat eivät kuitenkaan millään tavalla väheksyneet johtamisen opiskelua, vaan näkivät, että se tarjoaa erilaisen lähestymistavan asioihin. Sen sijaan nousi esille, että johtamisen opiskelijat eivät aina itse ole aina tyytyväisiä oman aineensa opetukseen, mikä vähentää aineen arvostusta.

”Hirveen sellasia tutkiskelevia tyyppejä ne on, kaikkee pitää aina miettiä, et onks tää nyt sittenkään näin.” (Rahoituksen opiskelija)

”Iteki, ku on johtamista lukenu, ni tietää sen, et ne yrittää niinku enemmän ainaki kandidvaihees, ni luoda sellast pohjaa siihen, miten niinku asioita vois ja kannattaa lähestyy.” (Rahoituksen opiskelija)

”– – kyl se niinku vaatii kovaa duunia ja no johtamisen lukijoista niin monet sanoo, että osa niist kursseista ei oo välttämättä niin hyödyllisii, sit se ehkä vähän vie terää pois siit tavallaan. Mut sit taas monella on aikaa tehä muutaki.” (Rahoituksen opiskelija)

Kuten johtamisen opiskelijat itse, myös muut näkevät johtamisen aineen pehmeänä tieteenä kauppakorkeakoulussa. Yleisesti koetaankin, että opiskelijat, jotka valitsevat pääaineekseen johtamisen, arvostavat pehmeitä arvoja eivätkä välttämättä pidä numeroiden kanssa työskentelystä. Myös muut opiskelijaryhmät katsovat, että johtamisen opiskelijat eivät ole yhtä urakeskeisiä kuin stereotyyppinen kauppakorkeakoulun opiskelija, vaan arvostavat enemmän vapaa-aikaa.

”Mä tykkään numeroist ja sellasest tiiviist ilmasusta ja analyttisestä lähestymistavasta ja sitte ehkä semmosil tyyppi, ketkä hakeutuu esimerkiks johtamiseen on enemmän sellanen softimpi lähestymistapa asioihin.” (Rahoituksen opiskelija)

”Johtamisen opiskelija – – on ehkä arvoiltansa pikkusen pehmeempi. Ehkä ei oo ihan niin semmonen köyhät kyykkyyn tyyppi ja ehkä mun mielikuva johtamisen opiskelija arvostaa vielä vähän enemmän vapaa-aikaa ja ajattelee ehkä enemmän vaan ja istuskelee välillä jossain puistonpenkillä ja mietiskelee.” (Rahoituksen opiskelija)

Kuva johtamisen opiskelijoista on suhteellisen yhtenevä sekä oman ryhmän että muiden ryhmien edustajien kuvausten kanssa ja kullakin ryhmällä on selkeä käsitys siitä, millaisia

ominaisuuksia johtamisen opiskelijoihin ja opiskeluun liitetään, ja millaisia arvoja ja toimintatapoja heidän keskuudessaan arvostetaan. Monesti stereotypisointia käytetään avuksi kuvauksissa, sillä kaikki eivät tunne johtamisen opiskelijoita tai saattavat tuntea vain muutaman, jolloin kuvaukset pohjautuvat näiden opiskelijoiden tyypillisiin piirteisiin oman pääaineensa edustajina.

Esimerkeissä tulee hyvin ilmi Leppälän ja Päiviön (2001) esimerkki yhteisestä kauppakorkeakoulun kulttuurista, johon omaa pääainetta peilataan ja toisaalta siitä, että kullakin pääaineella on oma kulttuurinsa, johon opiskelijat suhteuttavat omaa toimintaansa. Seuraavaksi siirryn kuvaamaan rahoituksen opiskelijaa.

4.3.2 Rahoitus: tehokkuus ennen kaikkea

”Kyl se tehokkuus on varmaan rahoituksen opiskelijoiden luonteenpiirre. Tavallaan niinku joo semmonen, välil sit voi ottaa sen vapaailan ja tehä jotain ihan muita juttui ja sit välil tuntuu et jos on jossain ja käyttää aikaa semmoseen mistä ei ees nauti, ni mielummin sit ois tekemässä töitä.” (Rahoituksen opiskelija)

Rahoituksen opiskelijat näkevät itsensä hyvin tehokkaina opiskelijoina ja tässä he edustavatkin kauppakorkeakoulun opiskelijan stereotypiaa: opinnot on suoritettava tehokkaasti loppuun viidessä vuodessa. Tämän jälkeen suunnataan yritysmaailmaan oppimaan asioita käytännössä. Opintojen ja muun elämän järkevä ja tehokas aikatauluttaminen onkin rahoituksen opiskelijan ominaispiirre.

”Lähinnä sen takii haluis saada noi kaikki kurssit kasaan, et valmistuis just jotakuinkin viides vuodessa, että ku oli kolmen ekan vuoden jälkeen jääny vähän jälkeen siitä tahdistä, ni sit haluis ottaa vähän kiinni sitä viiden vuoden tahtia.-- kuitenkin ku se on se ohjeaika ni kyl mun mielest, et jos siit olennaisesti poikkeee, ni se pitää pystyy selittää jotenki.” (Rahoituksen opiskelija)

”Mä oon niinku ihan sen aikataulun mukaan menny, että nyt on viimeinen kevät.” (Rahoituksen opiskelija)

”Kaiken ehtii tehä, mut välil on vähän pitkii iltoja. – – – –. Et on niinku hyvin aikaa vievii harrastuksia ja silti on sitten, saattaa olla töissä ja sit viel kurssit. Tehokkuus on sinänsä pakko olla aika korkeella. Kyl se tehokkuus on varmaan rahoituksen opiskelijoiden ominaispiirre.” (Rahoituksen opiskelija)

Rahoituksen opiskelijoihin yhdistetään usein myös vahva kilpailuhenkisyys ja haastattelemani rahoituksen opiskelijat nostavat tämän myös itse esille. He näkevät kilpailuhenkisyyden oman ryhmänsä stereotyyppisenä piirteenä, mutta eivät koe itse sitä omassa opiskelussaan yhtä keskeiseksi asiaksi, kuin se usein mielletään rahoituksen opiskelijoista puhuttaessa. Tässä suhteessa haastateltavani peilaavatkin omaa moraalijärjestyksensä oman yhteisönsä toimintatapoihin ja muokkaavat sitä itselleen sopivaksi: he tunnistavat kilpailuhenkisyyden omassa pääaineessaan, mutta eivät koe sitä itselleen tärkeimmäksi asiaksi, vaan erottuvat tässä osittain oman ryhmänsä tyyppillisestä opiskelijasta. Sosiaalisen identiteetin näkökulmasta opiskelijat pyrkivät kuitenkin luonnehtimaan kilpailuhenkisyyttä positiivin termein ja korostavat, että kaikki rahoituksen opiskelijat eivät ole läheskään niin kilpailuhenkisiä kuin yleensä ajatellaan.

”Ku muuttu tää arvosteluasteikko ja sit jos jollain oli vaikka paljo niinku vanhoja 80 arvosanoja ni se oli niinku, et hitto ku niist jäi nelosia ja keskiarvo laskee. Kyl itteeki niinku kiinnostaa, mitä arvosanoi saa, mut ei niit ota niin vakavasti, että jos saa kolmosen niin tarvis mennä uusimaan.” (Rahoituksen opiskelija)

”Se on vähän valikoituneempi joukko. Ainaki sinä vuonna, ku mä hain, ni 120 halus ja 60 vaan pääs. Et siit puolet karsittiin pois. En mä tiiä, kai siel on vähän kilpailuhenkisempää porukkaa, ku jossain muissa.” (Rahoituksen opiskelija)

”Kyl se vaatii noihin kovimpiin, sanotaan noihin isoimpiin konsulttifirmoihin ja investointipankkeihin vaatii aika kovat numerot. Et jos on alle nelosen keskiarvo, ni ei välttämättä pääse haastatteluun.” (Rahoituksen opiskelija)

Rahoituksen opiskelijalle on myös tärkeää päästä opintojen jälkeen ja mielellään jo opintojen aikana kiinni työelämään soveltamaan oppimiaan asioita. Rahoituksen opiskelijoiden keskuudessa konsultin ja investointipankkiirin työtehtävät ovat tavoiteltuja ja hyvät arvosanat avaavat ovet näihin paikkoihin. Keskeisimpiä opintoja ohjaavia tekijöitä ovat yrityselämän toiveet ja vaatimukset.

”Monil on et ihan konsultointi- tai investointipankki tai muu vastaava, tämmönen mist saa rahaa ja mainetta. – – Monethan menee just kesätöihin Lontooseen ja tekee ihan älytönt päivää.” (Rahoituksen opiskelija)

”Monet haluaa niinku sijottuu vaik jonku viiden parhaan tai 5% parhaimmiston joukkoon keskiarvolla, et pääsis johonki hienoihin duuneihin ja näin. Kyl semmosta aika paljon siel näkee.” (Rahoituksen opiskelija)

”Se on kyl niinku ihan tosiaasia, et aika paljon on semmosii niinku suorittajia, tosi niinku aika kilpailuhenkisii ja tosi smarttei tyyppi, ja sit ne panostaa ihan älyttömästi siihen opiskeluun ja menestymiseen ja haluu niinku päästä pitkälle uralla ja tosi paljon sellasii erittäin kunnianhimosii ja motivoituneit ihmisii.”(Rahoituksen opiskelija)

Toisin kuin johtamisen opiskelu, rahoituksen opiskelu kietoutuu vahvasti numero-osaamisen ympärille: opinnot keskittyvät faktapohjaisuuteen ja numeroihin, ja tehtäviin on yksi oikea ratkaisu. Rahoituksen opiskelijat arvostavat selkeyttä ja yksiselitteisiä vastauksia useiden oikeiden vastausten sijaan.

”Yleisesti ottaen aika analyttisiä ja numeroist tykkäävää ja kunnianhimosta särmää jengii.” (Rahoituksen opiskelija)

”Kansikes ja rahotukses joutuu laskee enemmän. Jos mä oisin menny rahotuksen sijaan jonneki muualle vaik markkinointin tai johtamiseen, niin ehkä mä ajattelisin sit asioista vähän eri tavalla.” (Rahoituksen opiskelija)

”Rahotuksen – – opinnois tavallaan puhutaan koko ajan siit rahasta ja laskeskellaan erilaisii hintoja ja muuta, ni ehkä se hallitsee sitä keskusteluu.” (Rahoituksen opiskelija)

Muiden opiskelijaryhmien puheissa rahoituksen opiskelu yhdistyy vahvasti tehokkaaseen suorittamiseen, ja muut opiskelijat kokevat, että rahoituksen opiskelijoilla ei jää aikaa mihinkään muuhun. Rahoituksen opiskelijoita luonnehditaan hyvin ”suoritus-driven” henkilöiksi, jotka panostavat paljon opiskeluunsa ja uraansa.

”Panostaa kouluun, tekee ihan sikana duunii ja niinku tosi kunnianhimonen. – – tekee niinku mitä vaan päästäkseen siihen niinku päämääräänsä.” (IDBM-opiskelija)

”On mul omaski kaveripiiris semmosii, jotka oikeesti paiskii opiskelujen eteen ja tekee ihan sairaasti hommia. Ja mä oon ite niinku, et pitäkää nyt hauskaa, ku ne tekee sitä viel duunis.” (Johtamisen opiskelija)

Rahoituksen opiskeluun yhdistetään hyvin vahvasti myös kilpailuhenkisyys, minkä rahoituksen opiskelijat itsekin nostivat esille. Rahoituksen opiskelijat nähdään jopa hieman itsekeskeisinä, omaan suoriutumiseen keskittyvinä opiskelijoina. Liiallista kilpailuhenkisyyttä myös hieman kauhistellaan ja paheksutaan muiden pääaineiden opiskelijoiden keskuudessa ja tässä suhteessa oman pääaineen opiskelu nähdään parempana vaihtoehtona.

” – – rahoitukses ehkä se kilpailu, se sisänen kilpailu, mä oon ainaki ymmärtäny, et se on tosi niinku kovaa ja mä oon ite tosi kilpailuhenkinen, et mä voin kuvitella, jos mä lukisin rahoitusta, ni mä olisin niinku varmaan siel pahimpien joukossa kilpailemassa niitten muitten kanssa. Ja silleen et saiks mä 85 vai 84 pojoo jostain, et se ois mulle niinku elämä ja kuolema, et mä oon tosi ilonen, et mä en menny sinne.” (IDBM-opiskelija)

”Kova kilpailu niistä hyvistä töistä, se on tietty jokaisen määritelmä, mikä on hyvä työ ja muuta. Mut niillä se tuntuu olevan sitte just jotain näit esimerkiks investointipankkiirin juttuja tai jotain tämmösiä analyytikon hommia tai jotain vastaavia. – –. Et siin on varmaan se, et saa hyvän arvosanan ja sitä kautta sit pääsee töihin, et mä luulen et se on se suurin motivaattori. Kyl mä ajattelen enemmän silleen, että ei niil arvosanoil oikeesti oo niin välii.” (Johtamisen opiskelija)

Kilpailuhenkisyyteen nähdään vahvasti liittyvän myös urakeskeisyys: rahoituksen opiskelijoiden nähdään tavoittelevan konsultin ja investointipankkiirin tehtäviä, joihin vaaditaan korkeat arvosanat. Pelkän uran ehdoilla opiskelua kuitenkin vieroksutaan muissa opiskelijaryhmissä.

” – – yks mun kaveri, joka oli IDBM:ssä, ni se törmäs yhteen niinku entiseen puoltuttuun tuol Kauppiksel. Ja niinku ensimmäisen kahen minuutin aikana tää rahoituksen tyyppi on ehtinyt kertoa omasta elämästään kaikki urakänteet ja kuinka hän on saanut uuden paikan, ja sieltä ja täältä tulee rahaa. Ja sit se oli, et mitä sä teet? Ja sit se oli, et mä oon tääl IDBM:ssä. Ja sit se oli silleen – –, et mitä te siel haha leikitte.” (IDBM-opiskelija)

” – – niille on ehkä se oma ura ja se tosi tärkeitä ja millasen työpaikan ne saa ja jos ne haluaa vaik investointipankkiiriks, ni sit ne tekee kaikkensa ja ne tietää sen jo heti ja näin. Et ne ei tähtää mihinkään muuhun ku siihen.” (Johtamisen opiskelija)

Opiskelijat kokevat myös, että rahoituksen opiskelu on konkreettisempaa kuin opiskelu heidän omassa aineessaan. Rahoitus nähdään kuuluvan kovien aineiden joukkoon eli kursseilla lasketaan paljon ja numero-osaamisen tulee olla hyvä. Opiskelu nähdään myös hyvin eksaktina ja asioihin on yksi oikea vastaus. Vaikka konkretiaa kaivataan omaan opiskeluun, nähdään silti, että rahoituksen opiskelijat luottavat usein kylmästi numeroihin, eivätkä välttämättä näe ei-rahallisten asioiden tärkeyttä.

”Lasketaan ja mietitään niinku enemmän tällasten kaavojen kautta ja silleen käytännöllisempää. – – . – – Muutama kuukaus kurssin jälkeen aika paljon häviää pois muistista, mut kyl rahoitukses voi niinku kurssin jälkeen mieltii, et hei nyt mä

osaan niinku tehdä jonku tämmösen budjettilaskelman tällasel jollain hienol excel-työkalulla.” (Johtamisen opiskelija)

”Mä oletan, et rahoituksen luennot on tylsii, ne on varmaan aika semmosii niinku teoriapainotteisii ja ne on aika eksakteja sinänsä, et siel ei välttämättä oo, ku yks vastaus.” (Johtamisen opiskelija)

”Niis on sellast niinku aika nippelii niinku excel ja semmosta, et pilkullakin on merkitystä juttuja.” (IDBM-opiskelija)

”Ne ajattelee suoraviivaisesti kaiken numeroitten ja talouden kautta eikä tavallaan käytä niin paljon fiilistä.” (IDBM-opiskelija)

Rahoituksen opiskelijan nähdään olevan lähinnä stereotyyppistä kauppakorkeakoulun opiskelijaa, joka suorittaa opinnot tehokkaasti tavoiteajassa ja suuntaa määrätietoisesti kohti yritys-elämää. Samat asiat nousevat esille sekä rahoituksen opiskelijoiden että muiden pääaineopiskelijoiden puheessa, ja kilpailuhenkisyys ja urakeskeisyys nähdään rahoituksen opiskelijoita kuvaaviksi piirteiksi. Muissa ryhmissä näistä ominaisuuksista puhutaan jopa hieman paheksuvaan sävyyn, sillä nämä ominaisuudet eivät ole yhtä keskeisiä omassa pääaineessa, ja oman ryhmän positiivista identiteettiä pyritään pitämään yllä erottautumalla nk. vihollisheimosta eli muiden pääaineiden opiskelijoista. On kuitenkin hyvä huomioida, että kaikki opiskelijat eivät edes tunteneet rahoituksen opiskelijoita henkilökohtaisesti, joten luonnehdinnat pohjautuvat hyvin paljon stereotyyppisiin käsityksiin.

4.3.3 IDBM: ”Ei suoraan putoo siihen oman koulunsa kontekstiin”

”Semmonen motivoituneisuus ja sitte kaikil on niinku erilaiset taustat, ni on aika sekalaist sakkii ja mitä nyt on puhunu, ni kaikil on ollu aikasemmas opiskelussa vähä semmonen fiilis, et ei ehkä ihan kuulu siihen omaan opiskelualaansa.” (IDBM-opiskelija)

IDBM-opiskelijat näkevät itse oman opiskelunsa erittäin mielenkiintoisena, ja uusi aine on tarjonnut heille mahdollisuuden yhdistää laaja-alaiset kiinnostuksen kohteensa. Aiempien kauppakorkeakouluopintojen aikana kaikki haastatellut IDBM-opiskelijat olivat tunteneet itsensä jollain tavalla ulkopuolisiksi, eikä kauppatieteiden opiskelu ollutkaan tuntunut itselle sopivimmaksi vaihtoehdoksi. He eivät myöskään näe itseään stereotyyppisinä kauppakorkeakoulun opiskelijoina, vaan pyrkivät jopa välttelemään perinteisiä kauppatieteellisiä aineita opinnoissaan. Kauppakorkeakoulussa he eivät ole tunteneet olevansa

kotona, vaan jotain on puuttunut koko opintojen ajan. IDBM-opiskelijat näkevätkin oman ryhmänsä hyvin erilaisena muihin kauppakorkeakoulun opiskelijoihin verrattuna.

”Itelläni tietyl tapaa on aina vähän ollu, et vähän sillai levoton siinä mielessä, että ei oikein tiedä, mihin sitä kuuluu, niinku mihin alaan.” (IDBM-opiskelija)

”Siel on ehkä sellast jengii, jotka ei ihan todellakaan suoraan putoo siihen oman koulunsa kontekstiin tavallaan. – – . – – Kauppiksest tulee taas sitä jengii, jotka ei oo niinkään silleen bisnesorietoituneita.” (IDBM-opiskelija)

”Moni, joka on hakenu tähän ohjelmaan, ni ei oo niitä stereotyyppisiä teekkareita tai kaupislaisia tai taikkilaisiakaan.” (IDBM-opiskelija)

”En oo mitenkään leimautunu ihan täysin kaupislaiseks, koska tavallaan lähtökohta on vähän eri, ku mä en lue sellasii tyypillisimpii kaupisaineita, et mä pyrin enemmän välteleen kaikkii tommosii.” (IDBM-opiskelija)

Jokainen IDBM-opiskelija oli myös jossain vaiheessa opiskelujaan miettinyt taideteollista korkeakoulua tai teknillistä korkeakoulua tai jopa molempia vaihtoehtoisina opinahjoinaan. Monitieteellisyys ja kiinnostus erilaisia asioita kohtaan nähdään ominaispiirteenä IDBM-opiskelijalle, ja IDBM:n myötä opiskelijat kokevatkin, että he pystyvät toteuttamaan haaveensa laaja-alaisesta opiskelusta. Vaikka kauppatieteiden opiskelua pidetään yleispätevänä koulutuksena, joka ei sulje moniakaan ovia, ovat IDBM-opiskelijat silti kaivanneet kauppakorkeakouluopintojen rinnalle muitakin vaihtoehtoja.

”Mä oon alunperinki hakenu silloin, ku mä hain ihan Kauppikseenki, ni mä hain TAIK:iin myös opiskelemaan, mutta se sit jäi jonneki sinne toisen ja kolmannen vaiheen välille se hakuprosessi, mutta tota mua on aina kuitenkin kiinnostanu tommonen taide- ja design-puoli.” (IDBM-opiskelija)

”– – se [IDBM] vaan tuntu tosi omalta, niinku silloin jo ennen, ku mä olin Kauppiksen sisällä. Ja sit sattumoisin itseasias yks kaveri puhu silloin, et se on tulos maisterivaihtoehdoks. Ni sit mä olin et wou! – – . Ja kiinnostaa ihan senki takii, et mä pitkään mietin silloin joskus taannoin, et mä oisin hakenu Taikkiin.” (IDBM-opiskelija)

Mahdollisuus IDBM-opiskeluun onkin pelastanut heidän uransa kauppatieteiden parissa ja sytyttänyt uuden motivaation opiskeluun. IDBM-ohjelman kautta he voivat vihdoin yhdistää taloudellisen, taiteellisen ja teknillisen kiinnostuksensa ja opiskella niitä kaikkia yhdessä. Opiskelijat myös näkevät, että IDBM-opiskelu laajentaa omaa ajattelua ja tuo opiskeluun

uusia näkökulmia, jotka pakottavat välillä kyseenalaistamaan aiemmin opittuja toimintatapoja.

”Et nyt on tää TKK-Taikki-Kauppis niinku kolmiyhteys. No jotenki täs on se kiva, et pystyy niinku yhdisteleen niitä eri aineita, ku mua on aina kiinnostanu jopa sieltä TKK:sta tietyt asiat. Et tulee niinku monta kärpystä yhdellä iskulla.” (IDBM-opiskelija)
”Jos mä olisin mukana jossain tuotesuunnitteluprojektissa, ni ensinnäkin se, että osaa ehkä ottaa eri tavalla huomioon sen, mitä muut ihmiset osaa, sitä arvostaa silleen ehkä eri tavalla.” (IDBM-opiskelija)

”Mä nautin tosi paljon taikkilaisten kaa työskentelystä, koska se on ihan täysin erilaista, ku mitään, mitä Kauppiksel ylipäättään tarjotaan.” (IDBM-opiskelija)

”Se on yks hauskipii juttuja ja silleen, miten paljon niinku oppii sellasilt ihmisilt, joiden kaa ei ois muuten niinku ikinä tekemisissä.” (IDBM-opiskelija)

IDBM:n kautta he ovat myös löytäneet yhtenäisen, tiiviin yhteisön, jonka kanssa vietetään paljon aikaa myös opintojen ulkopuolella. Tarinoissa välittyy selkeä kuva siitä, etteivät myöskään taideteollisesta tai teknillisestä korkeakoulusta tulevat opiskelijat edusta oman koulunsa tyypillistä opiskelijaa. IDBM-opiskelu ”yhdistää ääripäitä” ja IDBM:n valinneet kauppar korkeakoulun opiskelijat ovat löytäneet oman pääaineena parista ryhmän, jossa on samanhenkistä porukkaa ja jolla on yhteinen kiinnostuksen kohde: poikkitieteellinen opiskelu. IDBM-opiskelijat samaistuvat vahvasti omaan ryhmäänsä, ja yhteisöllisyys tulee monessa haastattelussa esille. IDBM-opiskelijoiden sosiaalinen identiteetti näyttääkin rakentuvan vahvasti oman pääaineen kautta ja jäsenyydestä tähän ryhmään.

” – nyt oikeestaan opiskelijaelämä on suuntautunut tonne IDBM:n puolelle, et mä en oo ehtinytkään sit olla muualla mukana, et tuol on sit taas aika sellanen oma joukkonsa ja piirinsä, et sit on sellasii epämuodollisempii opiskelijajuttuja.” (IDBM-opiskelija)

”Pien sellanen yhteisöllisyys on ehkä myös sitte mukana, ku on jotain tapahtumia ja muita, mitkä on sitte IDBM-opiskelijoille. Tavallaan tietää jonkun verran tai on tavallaan tutustunu porukkaan mun mielest enemmän, ku mitä markkinoinnin luennoilla on tutustunu.” (IDBM-opiskelija)

”Meil on aika paljon niinku ton ryhmänki kaa sillei yhteist niinku, et perus pikkujoulut ja niinku nähään sen ulkopuolel kans ja on aika tiivis semmonen porukka.” (IDBM-opiskelija)

IDBM-opiskelu eroaa myös paljon kauppakorkeakoulussa opiskelusta: opiskelu on hyvin käytännönlähtöistä ja opiskelijat pääsevät kirjaimellisesti tekemään asioita muun muassa yritysprojektien muodossa. IDBM-opinnot ovat myös hyvin intensiivisiä: stereotyyppisen kauppakorkeakoulun opiskelijan odotetaan opintojen ohessa keräävän arvokasta työkokemusta, mutta IDBM-opinnoissa työn ja opiskelun yhdistäminen saattaa olla hankalaa. Toisaalta IDBM-opiskelijat ovat yhteydessä yritysmaailmaan erilaisten yritysprojektien kautta.

”Siel tosi paljon tehään niinku yhteistyötä siis yritysten kaa. Ni jotenki se tosielämä, se tosielämän konkreettisuus tulee niinku siinä jo heti alussa.” (IDBM-opiskelija)

”En mä vois käydä töissä. Et tää yks, joka siis lopetti, ni se lopetti sen TAIK:in kurssin jälkeen just sen takii, et ei täs voi töissä käydä. Et kysyttiin jo siel haastattelussa, et oot sä niinku full-time student.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka haastatteluissa korostuu vahvasti se, että IDBM-opiskelijat eivät koe olevansa kotonaan kauppatieteellisten opintojen parissa tai edustavansa kauppakorkeakoululaisen stereotypiaa, nousee ”kauppislaisuus” kuitenkin esiin yhteistyössä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Tyypillisesti kauppakorkeakoulutaustaiset opiskelijat ovat koordinoijan roolissa ryhmätöissä ja huolehtivat aikataulusta ja haluavat hoitaa asiat tehokkaasti pois alta. Kauppakorkeakoululainen on myös tottunut ratkaisemaan asiat tehokkaasti, kun taas taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat tottuneet pohdiskелеmaan asioita pidempään.

”Jollain TAIK:in kurssilla keskusteltiin siitä, et onks internet hyvä vai paha. Keskustelu kesti kolme tuntii eikä meil ollu mitään johtopäätöksii. Ja mä olin kauppislaisena niinku tosi turhautunu.” (IDBM-opiskelija)

”Isoin shokki tuli sillon viime syksyn, ku oli se TAIK:in tehokurssi. Joo siel oli slidei, mut niit about käytiin joku 300 sen päivän aikana, koska ne on vaan kuvia. – – niis ei oo mitään semmosta oikeesti, et sä voisit muka lähtee alleviivamaan niist – – jotain. Ei mitään viittausta mihinkään aikatauluun sen kolmen viikon aikana.” (IDBM-opiskelija)

”Kauppislaiselle on tärkeä niinku se, – –, et sä saat – – hahmoteltuu sen kokonaisuuden, vähän sillee roolijakoo, et jos sais aikataulun, ni seki ois ihan sika siistii.” (IDBM-opiskelija)

Rahoituksen ja johtamisen opiskelijoille IDBM-opiskelijat ovat hyvin vieraita, ja monet eivät tunne heitä lainkaan. IDBM-ohjelma ei myöskään ole kovin tunnettu opiskelijoiden keskuudessa, mutta moni muisteli kuulleensa siitä jostain. Opiskelijat elävätkin paljon stereotyyppien varassa kuvaillessaan IDBM-opiskelijaa: IDBM-opiskelija yhdistetään vahvasti taiteellisuuteen ja heitä kuvaillaan luoviksi ja ennakkoluulottomiksi opiskelijoiksi.

”Et ei mul oo tosiaan viel täysin selvä sekään, et mitä siel oikein loppujenlopuks opetetaan, koska se nimi ei nyt kuitenkaan oo semmonen kovin spesifi.” (Rahoituksen opiskelija)

”Aika kokeilunhalusia ja sellasia innokkaita, aikaansaavia must tuntuu. Et monet on semmosia et ne ei sit pelkää haasteita ja kokeilee uusii juttua. Ja nauttii siitä et tutustuu uusiin ihmisiin ja saa nähä erilaisii paikkoi. Et tällanen turvallisuutta hakeva opiskelija ei kyl hakeudu sinne.” (Rahoituksen opiskelija)

”Ehkä silleen just pitää olla vähän laajempi kiinnostus. Ja kiinnostusta johonki tällasiin muotoiluasioihin tai johonki vähän niinku johonki taiteellisuuteen viittaavia ominaisuuksia.” (Johtamisen opiskelija)

IDBM-opiskelijat ovat vieraita muille kauppakorkeakoulun opiskelijoille, mikä johtuu paljon siitä, että suurin osa IDBM-luennoista on Otaniemessä teknillisen korkeakoulun tiloissa. IDBM-ohjelma ei myöskään ole vielä kovinkaan tunnettu kauppakorkeakoulussa tai ainakaan haastattelemieni opiskelijoiden keskuudessa. Peruskauppakorkeakoulun opiskelija valitsee pääaineensa perinteisten aineiden joukosta ja tulee harvoin harkinneeiksi muita vaihtoehtoja.

Suurin ero auto- ja hetero-stereotyyppien välillä on se, että IDBM-opiskelijat ovat kokeneet, että eivät identifioitu valitsemaansa opiskelualaan, vaan ovat tunteneet itsensä ulkopuolisiksi. Muut ryhmät eivät tuoneet tätä lainkaan esille, vaan ennemminkin näkivät IDBM-opiskelijoiden olevan laaja-alaisesti kiinnostuneita eri asioista ja olevan avarakatseisempia kuin ehkä muut kauppakorkeakoulun opiskelijat. Muiden opiskelijaryhmien edustajat kokivat myös taiteellisuuden aspektin vieraana ja erottavana tekijänä IDBM:n ja oman pääaineen välillä.

4.3.4 Yhteenveto

Kauppakorkeakoulun opiskelijoilla on hyvin yhtenäinen käsitys siitä, millainen on stereotyyppinen kauppakorkeakoulun opiskelija. Kukaan opiskelija samaistuu joihinkin näistä piirteistä, mutta kukaan ei tunnista olevansa täysin stereotypian mukainen opiskelija. Nämä stereotyyppiset kuvaukset ovat myös säilyneet hyvin samanlaisina pitkään, esimerkiksi Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimuksessa nousi esiin hyvin monia samanlaisia piirteitä sekä kauppakorkeakoulun opiskelijoita että eri pääaineita kuvailtaessa.

Kullakin pääaineella on omat toimintatapansa ja käsityksensä hyvästä ja huonosta opiskelusta sekä siitä, mikä on kunkin heimon keskuudessa arvostettua ja hyväksyttyä. Johtamisen opiskelussa halutaan keskittyä oppimiseen ja asioiden kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, mutta opintoihin kaivataan myös konkreettisuutta. Rahoituksen opiskelua leimaa vahvasti kilpailuhenkisyys ja tehokas opiskelu. Myös tavoiteajassa valmistumista pidetään tavoiteltavana asiana.

IDBM-opiskelijat kokevat eroavansa eniten kauppakorkeakoululaisen stereotyypistä eivätkä he koe olevansa täysin kotonaan kauppatieteiden opintojen parissa. IDBM-opiskelijat ovatkin erittäin tyytyväisiä Aalto-yliopiston tarjoamaan monitieteelliseen opinto-ohjelmaan, jossa he pääsevät yhdistämään laaja-alaiset kiinnostuksen kohteensa. Vaikka IDBM-opiskelijat kokevat olevansa hyvin erilaisia kuin keskiverto kauppatieteiden opiskelija, tulee heidän puheissaan kuitenkin esille kauppakorkeakoulun yhteisössä arvostetut tehokkuus ja asioiden aikataulut. Erityisesti heidän esimerkeissään työskentelystä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa, kauppakorkeakoulun opiskelijoihin liitettävät piirteet nousevat usein esiin heidän omassa toiminnassaan.

Kauppakorkeakoulun sisäinen akateeminen maailma on hyvin monimuotoinen, sillä jokaisella pääaineella on oma ainekohtainen ja yhteisesti rakennettu identiteetti. Siitä huolimatta eri aineiden opiskelijoita yhdistää kauppakorkeakoulun yhteinen kulttuuri (vrt. Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001). Clarkin (2008) sanoin ja empiirisen aineistoni osoittamana uskallankin todeta, että Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu koostuu erilaisista pienistä maailmoista. Kauppakorkeakoulun sisäisestä akateemisesta maailmasta siirryn seuraavaksi

käsittelymään kauppakorkeakoulun opiskelijoiden suhtautumista uusiin kanssaopiskelijoihinsa eli teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin. Koska haastattelujoukkoni koostuu vain kauppakorkeakoulun opiskelijoista, käytän analyysissäni ainoastaan heterostereotyyppioita. Tämä merkitsee sitä, että kyseisiin opiskelijaryhmiin kuuluvien jäsenten äänet jäävät tutkimukseni ulkopuolelle.

4.4 Uudet kanssaopiskelijat

Vaikka kauppakorkeakoulun yhteisön sisällä on selkeästi nähtävissä eri akateemiset heimot, joilla on omat toimintatapansa ja käytäntönsä, nähdään kauppakorkeakoulun opiskelijat teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin verrattuna kuitenkin yhtenä yhtenäisenä ryhmänä. Becherin (1989) mukaan saatammekin puhua asioista eri laajuudessa (esim. oppiaineen, tieteenalan tai laajemmasta näkökulmasta) riippuen tarkoituseristämme (Kekäle 1997: 116). Kauppakorkeakoulun opiskelijat eivät korosta jäsenyyttään omassa pääaineessaan, kun omaa ryhmää verrataan teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin, vaan tällöin korostuu jäsenyys ekonomiyhteisössä. Kauppakorkeakoulun sisällä käytävissä keskusteluissa jäsenyys oman pääaineen yhteisössä kuitenkin korostuu usein.

”TKK ja Kauppi on aika lailla sillee niinku välil vähän napit vastakkain, ja teekkarit ja kylterit aina, mut kyl jotenki silti, et jos tätä koko Aalto-kokonaisuutta kattoo, ni sit kuitenkin TKK ja Kauppi on mun mielest enemmän samas nurkas ja sitte taas Taik on vähän niinku toisel puolel.” (Rahoituksen opiskelija)

”Kyl mun pitää sanoo ihan suotaan, et jos joku kysyy, et missä mä opiskelen, ni kyl mä sanon edelleen et...riippuu, kenelle mä puhun, mut kyl mä sanon et Kauppiksessa. Ja sit varmaan, et Aalto-yliopistos mut Kauppikses. – –. Kyl mä alotan se edelleen, et Kauppikses, koska jotenki tänne mä oon niinku pyrkiny ja tänne mä oon tullu sisään.” (IDBM-opiskelija)

”Mä en oikein usko, et toi on vielä kehittynyt tollaseks, et aaltolaiset ois tämmönen yhtenäinen joukko. Jotenki mä nään kuitenkin, että ollaan viel aika erillään: on omat kampukset ja varmaan aikalailta omat jutut.” (Johtamisen opiskelija)

Empiirisen aineistoni perusteella Aalto-yliopiston nähdään edelleen jakautuvan selkeästi kolmeen kouluun ja niiden opiskelijat yhä toisistaan selvästi erilliset ryhmänsä, joilla on omat

toimintatapansa, arvonsa ja norminsa. Seuraavassa alaluvussa siirryn käsittelemään sitä, miten kauppakorkeakoulun opiskelijat luonnehtivat teknillisen korkeakoulun opiskelijoita.

4.4.1 Teknillisen korkeakoulun opiskelija: ”matemaattisesti lahjakas”

Kauppakorkeakoulun opiskelijan koetaan eroavan teknillisen korkeakoulun opiskelijasta, mutta erityisesti taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden maailman nähdään eroavan hyvin paljon teknillis-taloudellisesta maailmasta. Vaikka teknillisen korkeakoulun ja kauppakorkeakoulun opiskelijat nähdään usein ”kilpailutilassa keskenään”, näkevät kauppakorkeakoulun opiskelijat Otaniemen asukkaat lähempänä omaa ryhmäänsä verrattuna taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin. Teknillisen korkeakoulun opiskelijat nähdään taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin verrattuna hyvin samanhenkisinä ja samoja asioita arvostavina kuin kauppakorkeakoulun opiskelijat.

” – –kuitenkin sanotaan, että teekkarit ja kaupplaiset on aika niinku oikeesti samanlaisii niinku keskiverto. Tietysti joka porukkaan mahtuu outoja hiihtäjiä, mutta ne on aika lähellä toisiaan ja mun silmissä ns. normaaleja ihmisiä ja tavallaan...” (Johtamisen opiskelija)

”Sen huomaa tos IDBM:ski silleen, että jonku teekkarin kaa pystyy viel jotain silleen, et ne tietää, mist on kyse, mut niil taikkilaisil ei oo niinku minkäänlaista käsitystä eikä niit hirveesti kiinnostakaan.” (IDBM-opiskelija kommentoi AYY:n ja KY:n välistä omaisuuskiistaa)

Vaikka teknillisen korkeakoulun ja kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmät koetaan olevan Aalto-yliopistossa lähempänä toisiaan, teknillisen korkeakoulun opiskelijoissa nähdään myös eroja omaan ryhmään verrattuna. Teknillisen korkeakoulun opiskelijaa kuvataan vahvaksi matematiikan osaajaksi, joka on kiinnostunut tekniikasta. Tieteenalan kognitiivinen ulottuvuus erottaa siis teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden ryhmän kauppakorkeakoulun opiskelijoista. Teknillisen korkeakoulun opiskelijoita luonnehditaan myös erittäin analyyttisiksi ja systemaattisiksi opiskelijoiksi.

”Stereotypian mukaan ehkä semmonen, joka on kiinnostunu kaikenmaailman härveleistä ja tekniikasta muuten ja ymmärtää siit paljon ja kaikist tietokoneista ja muuta.” (Johtamisen opiskelija)

”Teekkari on ehkä helposti sellanen pohdiskelevampi, analyttisempi mä sanoisin, ehdottomasti analyttisempi. Matikkataidot on kohillaan ja se on monella alalla, varsinki rahoituksen alalla kova haaste ja et ne tavallaan vie niit työpaikkoi, ku ne osaa tehdä ne matemaattiset mallit.” (Rahoituksen opiskelija)

”Enemmän matemaattisia.” (Johtamisen opiskelija)

”Tosi analyttisii ja systemaattisii silleen keskimäärin, mitä niitten kaa tekee projekteja.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijoihin verrattuna teknillisen korkeakoulun opiskelijat nähdään myös vähemmän ulospäin suuntautuneina. Kauppakorkeakoulun opiskelijat kuvaavat omaa ryhmäänsä sosiaalisesti vaikkakin ns. kovien aineiden (esimerkiksi rahoitus ja laskentatoimi) lukijoita yleensä luonnehditaan vähemmän sosiaalisiksi kuin pehmeiden aineiden (esimerkiksi johtaminen) lukijoita. Teknillisen korkeakoulun opiskelijoihin verrattuna opiskelijat näkevät kuitenkin oman ryhmänsä selkeästi sosiaalisempina. Kauppakorkeakoulun opiskelijat myös arvostavat sosiaalisuutta ja pitävät sitä oman ryhmänsä positiivisena ominaisuutena.

”Sosiaalisesti eivät ehkä mitään huipputasoa, jos näin voi sanoa.” (Johtamisen opiskelija)

”Teekkari on ehkä vähän vähemmän ulospäin suuntautunu ku kylteri, matemaattisesti lahjakas. Kyl neki on semmosta aika varmaan tota ahkeraa porukkaa, mut tota mun kokemus, et ne ei kuitenkaan niin vakavasti ota opiskelua, ku tota kaupplaisiet. Et niille ei oo niin justtiinsa, jos vuodella parilla vähän venyy opinnot.” (Rahoituksen opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijat luonnehtivat teknillisen korkeakoulun opiskelijoita myös rennoiksi: opiskelijat kokevat, että kauppakorkeakoulun opiskelijoiden arvostama tehokas opiskelu ei saa vastaavanlaista ihannointia teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa. Opintojen venyminen muutamalla vuodella ei ole tekkariyhteisössä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden mielestä paheksuttavaa, ja teknillisen korkeakoulun opiskelijoita luonnehditaan rennoiksi omaan ryhmään verrattuna. Rentoa otetta opiskeluun ei kuitenkaan nähdä ainoastaan positiivisena, sillä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden mielestä opinnot kuuluu suorittaa tehokkaasti.

”Rentous on niinku tekkareil mun mielest se vallitseva luonteenpiirre verrattuna kaupplaisiin” (IDBM-opiskelija)

”Vois kuvitella et teekkarit olis jotenki niinku, just sellasii niinku aikaansaavia tai dynaamisia, mut et ainaki ne, se käsitys mikä mulla on, ni ne ei oo missään nimes. Mä en tiedä miten se koulutus tekee niist sellasii, siis tietyl tapaa tosi...ei apaattisia, mut ikään kuin riman alta meneviä. Silleen et niinku ei oo jotenki kunnianhimoa tai ei oo jotain semmosta, jotenki sellasii sluibailun henkisiä on.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden puheissa vilahtaa usein jäsenyys Helsingin kauppätieteiden ylioppilaat ry:ssä (KY), mutta teknillisen korkeakoulun opiskelijoista puhuttaessa yhteisöllisyys tulee vielä useammin esiin. Teknillisen korkeakoulun opiskelijat nähdään hyvin yhteisöllisenä ryhmänä, jotka viettävät paljon aikaa keskenään: Otaniemen tiivistä yhteisöä ja yhteishenkeä ehkä jopa hieman vaivihkaa kadehditaan kauppakorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa.

”Niil on sit ehkä tietynlainen sellanen yhteishenki ja on paljon niit juhlia ja killat ja muut.” (IDBM-opiskelija)

”Jotenki tuntuu, et siel on sitte, ollaan enemmän just sen oppiaineen sisällä kans. Et ehkä että on joku siis sen oppiaineen kiltta ja tavallaan on tosi tiiviisti tuntuu olevan sen porukan kanssa tekemisissä” (IDBM-opiskelija)

”Teekkarit on silleen vähän ehkä altruistisempii, silleen niinku et yhteisen hyvän takii. Mikä näkyy sit siinä, et ne järjestää kaikenlaisii niinku tempauksii sun muuta kaikkee. – – niil tuntuu olevan paljon enemmän kaikkee yhdistystoimintaa.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijoista suurimmalla osalla on omassa tuttavapiirissään teknillisen korkeakoulun opiskelijoita, mutta he eivät ole koulussa juurikaan olleet tekemisissä teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Ainoa poikkeus ovat IDBM-opiskelijat, jotka puheissaan luonnehtivat tarkemmin teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden roolia monitieteisessä yhteisössä. Kokemusten mukaan teekkari on usein hieman sivustaseuraajana ryhmätöissä, mutta tuo oman osaamisensa esiin, jos asiat ovat menossa väärään suuntaan.

”Teekkarit ei oo ehkä niin näkyvästi siin ryhmäs– – mut jos joku menee niinku selvästi pieleen, ni sit ne sanoo. Tiätsä silleen, et kauppislainen ja taikkilainen, ni ne on nyt saanu jonku mahtavan idean jostain jutusta ja – – tuote ois ihan mahtava – –. Sit se teekkari saattaa olla just se, vähän niinku et hei kaverit tollast ei voi rakentaa tai siis silleen ne vetää sitä sit ehkä maan pinnalle.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka teknillisen korkeakoulun opiskelijoissa nähdään eroja kauppakorkeakoulun opiskelijoihin verrattuna, koetaan teekkarit kuitenkin bisnesorientoituneempina kuin taideteollisen korkeakoulun opiskelijat. Teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden arvojen

nähdään olevan lähempänä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden arvomaailmaa, ja siksi opiskelijoista tuntuu, että teknillisen korkeakoulun opiskelijat ovat lähempänä heidän omaa ryhmäänsä. Taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat sen sijaan hyvin vieraita kauppakorkeakoulun opiskelijoille ja hyvin harva haastattelemistani opiskelijoista ylipäätään tuntee heitä.

4.4.2 Taideteollisen korkeakoulun opiskelija: “erilainen”

”Jos haluaa kuvailla jotain taikkilaista, ni niistä tulee enemmän semmonen kuva, et vähän erilainen kuva, et niinku enemmän ajattelee vihreästi tai silleen enemmän sellast maailmanparannusviettä tai semmost vähän niinku hippimeininkiä. Seki on tietty karkee yleistys, mutta varmaan suuresmäärin niinku teekkarit ja kaupplaisset on samanhenkisiä.” (Johtamisen opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijat elävät pääosin stereotyyppien varassa luonnehtiessaan uusia kanssaopiskelijoitaan, erityisesti taideteollisen korkeakoulun opiskelijoita. Kauppakorkeakoulussa ei juuri törmää muiden alojen opiskelijoihin eivätkä opiskelijat, lukuun ottamatta IDBM-opiskelijoita, ole tutustuneet teknillisen tai taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin yliopiston kautta. Tuttavuudet ovat pääasiassa muodostuneet ylioppilastoimikunnan kautta tai jo ennen yliopistoelämää luotujen ystävyyssuhteiden kautta. Melkein jokaisella haastateltavalla oli tuttavapiirissään tekkari, mutta taikkilainen sen sijaan tuntui olevan hyvin harvinainen tuttavuus. Moni ei tuntenut yhtäkään taideteollisen korkeakoulun opiskelijaa, joten luonnehdinnat heistä pohjautuvat pääasiassa kauppakorkeakoulun opiskelijoiden stereotyyppisiin käsityksiin ja stereotypisointiin.

” – – ku – – näkee kauppiskavereita – – ja sit ku puhutaan jotain koulusta, niin kyl mun mielest yleisempi kysymys on se, et no mites ne taikkilaiset tai et niistä on semmonen, et onks ne oikeesti ihan semmosii hippei. Mut sit niinku teekkarit on vähän, vähän siin sillee, et ei kukaan kysy mimmost on tehä teekkarin kaa niinku ryhmätyötä. Et enemmän semmonen niinku, sellanen kummajainen on must se taikkilainen tai silleen just, et onks niil kummallisii vaatteita.” (IDBM-opiskelija)

Taideteollisen korkeakoulun opiskelija luonnehditaan hyvin luovaksi henkilöksi, joka haluaa kokeilla asioita ja jota ei haittaa, vaikka asiat eivät menisi ensimmäisellä kerralla oikein. Omaleimaisuuden uskotaan olevan tärkeä taideteollisen korkeakoulun opiskelijoille. He haluavat tehdä asioita omalla tavallaan, mikä taas eroaa huomattavasti suhteellisen

strukturoidusta opiskelusta kauppakorkeakoulussa. Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden luonnehditaan ennemminkin tekevän asioita tunteella, kun taas kauppakorkeakoulun opiskelija perustaa työnsä vahvasti faktapohjaiseen tietoon.

”Kaikki tämmönen kulttuuri ja semmonen on tärkeempää, ku mikään raha ja menestys. Semmonen, että niinku ehkä ne arvot on just siinä, et saa luoda jotain uutta ja tehdä sitä, mistä niinku tykkää ja mikä on niinku itselle ominaista.” (Johtamisen opiskelija)

”Ne nauttii, et ne pystyy tuomaan siihen sitä omaa juttua.– – ne ei oo varmaan moksiskaan siitä, et ei toiminukaan tai tehään uus.” (Johtamisen opiskelija)

”Sellast niinku enemmän filispohjalta meininkii, mikä on siis tavallaan luovuudes varmaan ihan hyväki juttu.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka kauppakorkeakoulun opiskelijat pitävät taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden luovuutta hyvänä ja positiivisena asiana, he ovat kuitenkin sitä mieltä, että uusilta kanssaopiskelijoilta puuttuu ymmärrys kaupallisuudesta. Taideteollisen korkeakoulun opiskelijat nähdään myös toisinaan liiankin luovina persoonina, joilta tosielämän realiteetit saattavat unohtua. Erottavana tekijänä omaan ryhmään verrattaessa nähdään taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden vastarinta kaupallisuutta ja kaupallistamista kohtaan sekä toisinaan liiallinenkin luovuus.

”Niilt tulee tosi hyviä ideoita ja sellasii käyttäjälähtösiä juttuja johonki projekteihin. Mut sit tuntuu ainaki, tai no ku ne sanoo jonku jutun, ni se ois tosi kiva ja silleen niinku joo pilvilinnamaailmassa.” (IDBM-opiskelija)

”Ehkä vähän liiankin sielullaan tekee sitä, et se järki jää usein taakse.– – vähän sellasia idealisteja.” (Johtamisen opiskelija)

”Ei hirveen positiivisesti suhtauduta semmoseen kaupallistamiseen ja kaupallisuuteen, niinku bisnesmaailmaan. Sen mä oon ainaki huomannu. Ja kyl sitte, jos mä kerron, et mä luen rahotusta tääl, ni kyl sit tulee sellasii hiljasuusi ja irvistyksi.” (Rahoituksen opiskelija)

IDBM-opiskelijat ja muutamat muiden pääaineiden edustajat ovat myös käyneet taideteollisen korkeakoulun tiloissa Arabianrannassa. Taikkilaisten maailmaa kuvataan hyvin erilaiseksi kauppakorkeakoululaisen maailmaan verrattuna: kauppakorkeakoulun opiskelijan ”kauhuksi” kurssien opintopisteitä ei ilmoiteta etukäteen, tentti- tai kurssiaikatauluista ei ole tietoaakaan

eikä opiskelua suoriteta tehokkaasti, vaan aikatauluista ennemminkin joustetaan. Rentous nähdäänkin taideteollisen korkeakoulun opiskelijan vallitsevana luonteenpiirteenä.

”Niil on esimerkiks yks kurssi menossa, joka kestää puol vuotta ja siit saa vaik 15 noppaa. Sit sä niinku tiedät sen vast lopuks. Ei mitään tenttejä ja ajatusmaailma on niinku enemmän tommost.” (Rahoituksen opiskelija)

”Ainaki vähän ottaa silleen rennommin ku ite. Ei oo aina niin tiukka kaikesta.” (Rahoituksen opiskelija)

”Ku oltiin siel TAIK:is tekemäs ryhmätyötä, siel Taikki-ympäristös, ni siel tuli jotenki esiin tämmönen tosi semmonen niinku rentous siinä, et ei oo mitää aikataulupaineita. Et ikään kuin deadlinet paukkuu niinku koko ajan ja siel niinku tehään 12 tuntisia työpäiviä. Siel niinku hengataan ja ei oo niinku mitään kiirettä saada mitään tehty. Ja sit käydään Alkost ostaan jotain punaviinii ja siin siemaillaan.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijoihin verrattuna myös pukeutumistyyli nähdään erottavana tekijänä: kauppakorkeakoulun opiskelijalle puku viestii statuksesta, mutta taideteollisen korkeakoulun käytävillä pukuun pukeutunut opiskelija herättää kummeksuvia katseita. Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden uskotaan myös haluavan erottautua muista ja arvostavan ei-rahallisia arvoja ja ympäristöasioita.

”Ne jollain tapaa haluaa erottautua ja olla niinku erilaisii. Et se on niille tosi tärkeetä, et ne ei halua olla osa mitään massaa. Ja kaikki esteettiset asiat on niille— —, jotka mä tunnen, ni näkyy niitten kodissa ja pukeutumisessa ja ihan kaikessa.” (Johtamisen opiskelija)

”Ei siel kauluspaitoi nää, muutaku sellasii vanhoi flanellipaitoi. Ja jos joku tulee sinne puku päällä, ni sil pitää olla tosi hyvä syy, et se on menossa hautajaisiin tai häihin tai jotain tällast.” (Rahoituksen opiskelija)

”— — ajatusmaailma on niinku muutenki vähän erilainen. Siel niinku enemmän keskitytään tällasiin vihreisiin arvoihin ja jotenki enemmän tommost. No raha ei ratkase niin paljon.” (Rahoituksen opiskelija)

Taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat haastattelemilleni opiskelijoille selkeästi vierain ryhmä Aalto-yliopistossa. Eri ryhmien kohdatessa toisensa perusstereotypiat yleensä ohjaavat toimintaa. Vaara ym. (2003a) mainitsevat, että stereotyyppien vaarana on ennakkoluulojen muodostuminen, joilla saattaa olla hyvinkin pitkät sosiaaliset vaikutukset. IDBM-opiskelijat ovat jo kohdanneet stereotypisointia opintojensa alussa ja empiirisen aineistoni perusteella

voin todeta, että stereotypisointi tulee hyvin vahvasti esille opiskelijoiden kuvaillessa teknillisen ja taideteollisen korkeakoulujen opiskelijoita sekä muiden pääaineiden opiskelijoita kauppakorkeakoulun sisällä. Erityisesti IDBM-opiskelijat ovat kohdanneet stereotypisointia ja huomanneet myös omien stereotyyppisten käsitystensä muutoksen poikkitieteellisen opiskelun myötä.

”Siis mä en itse asias— — mä en ees tiedä, mistä ne ihmiset on— —. Et ei se tuu silleen niinku selville.— — — muaki luultiin ensimmäiset puol vuotta, et mä oon Taikista. Se ei tullu niinku missään esiin ikään kuin se, se ehkä tulee jossain niinku, mä pidän limenvihreetä paitaa. Ni siel, ku ihmiset tulee yhteen, ni tulee se tarve niinku stereotypisoida ja ikään ku silleen hakee silleen, et mul ois pitäny olla jonkinlainen erilainen puku, et mut ois otettu kauppalaisena. Et sit taas yks mun kaveri, joka on Kauppiksest, ni sitä luultiin teekkariks, koska sil oli semmoset lasit, jotka on semmoset vanhan malliset ikään kuin sellaset neliöt. Se sattuu olemaan myös kiinalaistaustanen, kiinalaisen näkönen, ni ne aatteli, et se on teekkari.” (IDBM-opiskelija)

”Ku alotti tos IDBM:ssä, ni se perusstereotypia, mikä oli ennen sitä, ni oli varmaan se just, että kaikki taikkilaiset on tosi sellasii boheemeja ja just sellasii et haluaa todella erottautua massasta pukeutumisen ja muun kautta. Mutta sitte taas, ku on ollu noilla kursseilla, lähinnä tietysti taas on ollu noita teollisen muotoilun opiskelijoita, ni sitte ei siis välttämättä kauppalaisen ja teollisen muotoilun opiskelijaa voi päältä päin erottaa.” (IDBM-opiskelija)

Kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät selkeitä eroja oman ja muiden Aalto-yliopistoon kuuluvien ryhmien välillä, ja heistä on vaikea samaistua Aalto-yliopistoon vähäisten näkyvien muutosten takia. Aalto-yliopistossa pyritään kuitenkin luomaan yhteistä, yhteisesti jaettua identiteettiä ja sana aaltolainen vilahdaa monesti Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan Aino-lehden sivuilla ja muissa opiskelijoille suunnatuissa materiaaleissa. Vaikka kolmen eri alojen opiskelijoiden välillä nähdään vielä selkeitä eroja, kokevatko kauppakorkeakoulun opiskelijat kuitenkin olevansa jo aaltolaisia? Kauppakorkeakoulun opiskelijat tuntevat kuuluvansa tutkimukseni perusteella selkeästi kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmään, vaikka se muodostuu sisäisesti hyvin erilaisista akateemisista heimoista. On siis mahdollista, että opiskelijat näkevät itsensä aaltolaisina ainakin tulevaisuudessa. Jäsenyys Aalto-yliopistossa koetaan tällöin itselle tärkeäksi sisäryhmäksi ja ”kauppilaisuus” kuvaa tällöin Aalto-yliopiston monimuotoisuutta. Kukin pääaine taas kuvaa monimuotoisuutta sekä kauppakorkeakoulun että Aalto-yliopiston sisällä. (vrt. Roccas & Brewer 2002)

4.5 Aaltolainen - ”onks semmost edes?”

Aalto-identiteetti ja identifioituminen Aalto-yliopiston opiskelijaksi, aaltolaiseksi, tuntuvat suurimmalle osalle haastateltavista pääineesta riippumatta vielä hyvin vierailta käsitteiltä. Yleisesti nähdään, että aaltolaista ei ole vielä olemassa eikä aaltolaisuutta oikein osata luonnehtia. Opiskelijoista tuntuu vaikealta mieltää itseänsä osaksi Aalto-yliopistoa, koska muutos ei näy vielä konkreettisesti heidän opiskelussaan ja Aalto-yliopiston hyödyt tuntuvat vähäisiltä.

”Aaltolainen? Kauheeta, onks semmost edes? Nää on taas näit myyttisiä hahmoja. Aaltolainen? Siis mun mielest oikeesti aaltolaista ei oo viel olemassa.” (IDBM-opiskelija)

”Kyl mä silti itteni ainaki edelleen kauppisopiskelijaks koen enemmän ku Aalto-yliopiston opiskelijaks.” (Rahoituksen opiskelija)

”En mä niinku oo huomannu sillai muutosta esimerkiksi kauppislaisissa et nyt oltais jotenki enemmän aaltolaisia tai jotenki muututtu. Että en mä oikein näe, et vielä on olemassa sellast käsitettä kun aaltolainen oikeesti.” (Johtamisen opiskelija)

Erityisesti johtamisen ja rahoituksen opiskelijat kokevat samaistumisen Aalto-yliopiston opiskelijaksi vaikeaksi, sillä heidän opintonsa ovat jatkuneet muutoksen jälkeen samalla tavalla kuin aina ennenkin, eikä muutosta näy myöskään kauppa- ja korkeakoulussa. IDBM-opiskelijat sen sijaan ovat päivittäin tekemisissä teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa, ja heidän opinnoissaan yhdistyy kolmen alan osaaminen. Voisikin olettaa, että he tuntisivat jo olevansa aaltolaisia. Empiirisen aineistoni perusteella heidän ei kuitenkaan näe itseään ja omaa ryhmäänsä vielä aitoina aaltolaisina, vaan ennemminkin pro-aaltolaisina.

4.3.1 Pro-aaltolainen

IDBM-opiskelijat kokevat saaneensa Aalto-yliopistosta suuren hyödyn, ja he ovat nähneet yhdistymisen tuomat edut. He, kuten muutkin kauppa- ja korkeakoulun opiskelijat, eivät kuitenkaan koe, että aaltolaista on vielä aidosti olemassa. He luonnehtivat itseään

enemminkin pro-aaltolaisiksi kuin vielä varsinaisiksi aaltolaisiksi. Pro-aaltolainen käsitteellä opiskelijat viittaavat henkilöihin, jotka ovat nähneet Aalto-yliopiston hyödyt ja jotka promoavat Aalto-yliopistoa muiden opiskelijoiden keskuudessa, vaikka eivät vielä tunnekaan varsinaisesti kuuluvansa aaltolaisten ryhmään. Pro-aaltolaisiin lukeutuvat haastatteluiden perusteella IDBM-opiskelijoiden lisäksi muun muassa Aalto-yliopiston ylioppilaskunta-aktiivit, jotka ovat olleet mukana kehittämässä Aaltoa ja yliopistojen välistä yhteistyötä.

”Mä koen enemmän olevani osa sitä, ikään kuin promotiosakkia.” (IDBM-opiskelija)

”Ihmisil on toki muutosvastarintaa ja mä ymmärrän sen: joillakin on sitä on vaan enemmän ku toisilla, mut niinku hyvii argumentteja, miks ei pitäis tulla, ni on tosi vähän mun mielestä. Mä oon silleen ehkä tietyl taval ollu alusta saakka aika Pro-Aalto.” (Rahoituksen opiskelija, mukana ylioppilaskuntatoiminnassa)

”Mun mielest oikeesti aaltolaista ei oo viel olemassa. --on niitä, jotka haluaa olla aaltolaisia, jotka on just -- näitä, jotka käyttää just hyväks näitä vapaan liikkuvuuden kursseja ja ikäänkun on tuolla mediassa sanomassa, et Aalto on hyvä. Tai et on näis edustajistoissa tai näissä viemässä tätä niinku positiivisella tavalla eteenpäin. Ne ei oo mun mielestä vielä aaltolaisia, ne on näitä ihmisiä, jotka promoaa tätä Aaltoa.” (IDBM-opiskelija)

Pro-aaltolaiset kokevat, että he ovat nähneet Aalto-yliopiston hyödyt joko poikkitieteellisten IDBM-opintojen tai ylioppilaskuntatoiminnan kautta. Yhdistymisen hyötyjen näkemisen ja ymmärtämisen nähdään liittyvän vahvasti Aalto-identiteetin muodostumiseen. IDBM-opiskelijat ovat kokeneet hyödyn mm. opintomatkojen ja vierailijaluennoitsijoiden, mutta myös laaja-alaisemman ajattelun muodossa, minkä takia he haluavatkin saada myös muut ymmärtämään Aalto-yliopiston edut ja hyödyt.

”Ja sit tuntuu, et ne hyödyt, et kukaan ei oo oikein saanu. Mä oon ite saanu niin paljon hyötyä Aallost, et mä oon ihan pro-Aalto, mut niinku monelle kaverille must tuntuu, et ne on täällä ja ne ei niinku silleen ehkä oo niin nähny niit etuja. Et ilman Aaltoa ni ainakaan tos IDBM:s niinku ei meil ois – – noin paljon resurssei.” (IDBM-opiskelija)

”Mä oon ainaki saanu kaikki edut, mitä Aalto voi tarjota” (IDBM-opiskelija)

”Kylhän se antaa semmosen laajemman kuvan, ku käy nois muis kouluis ja sit tavallaan näkee selkeemmin sen, et mitä Kauppi on. Et ei oo tavallaan missään kuplassa.” (IDBM-opiskelija)

Moni opiskelija toteaaakin, että ne opiskelijat, jotka aloittavat opintonsa Aalto-yliopistossa ovat ensimmäisiä todellisia aaltolaisia. Tämänhetkisten opiskelijoiden keskuudessa identifioituminen kauppa- ja korkeakoulun opiskelijaksi on vielä hyvin vahva, mutta tulevaisuudessa haastattelemiini opiskelijat toivovat aaltolaisuuden olevan pääasiallinen identifioitumisen kohde. Vaikka IDBM-opiskelijat tuntevat olevansa pro-aaltolaisia, omaa identiteettiä rakennetaan kuitenkin vielä monesti suhteessa kauppa- ja korkeakouluun, toisinaan tiedostamatta ja toisinaan tiedostaen:

”Yhteen projektiin mun piti yrittää saada haastattelua ihmiseltä, joka mä tiedän, et mieluiten vastaa tekkareille. Et ei varmaan kauppalaisille, et sen takii mä jätin sen Kauppiksen pois.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka Aalto-yliopiston ylioppilaskunta-lehden sivuilla ja Aalto-yliopiston internetsivuilla käytetään sanaa aaltolainen kuvaamaan kaikkia Aalto-yliopiston opiskelijoita, tämä käsite tuntuu kuitenkin haastattelemistani opiskelijoista vielä vieraalta pääaineesta riippumatta. Vaikka IDBM-opiskelijat ovat nähneet ja saaneet hyötyä Aalto-yliopistosta ja heidän opinnoissaan yhdistyy monialaisuus, hekään eivät vielä koe olevansa oikeita aaltolaisia. He näkevät ennemminkin itsensä promoottorin roolissa muiden kauppa- ja korkeakoulun opiskelijoiden parissa ja pyrkivät nostamaan Aalto-yliopiston hyötyä esille. Osa opiskelijoista pitää vielä hyvin vahvasti kiinni kauppa- ja korkeakoululaisen identiteetistä. Nämä opiskelijat eivät koe saavansa yhdistymisestä juurikaan hyötyä, ja he näkevät aaltolaisuuden väkinäisenä ja tuntevat olevansa pakon sanelemana osana Aaltoa.

4.3.2 Pakon sanelemana osana Aaltoa

Suurin osa johtamisen ja rahoituksen pääaineopiskelijoista ei sen sijaan tunne saaneensa hyötyä Aalto-yliopistosta, ja heille termi aaltolainen on hyvin vieras. He haluavat vain suorittaa opintonsa loppuun suunnitellulla tavalla eivätkä näe, että Aalto-yliopisto toisi suurempaa lisäarvoa heidän opiskeluunsa.

”Sit on taas näistä, jotka on pakotettu tähän aaltolaisuuteen, jotka ei kuitenkaan halua ottaa sit hyötyä irti, koska ne ei koe, että se on hyödyllistä.” (IDBM-opiskelija)

”Mä oon tienny, mitä mä tuun tänne opiskeleen ja mä en oo yhtään kiinnostunut tekniikasta enkä taiteesta todellakaan, ni en mä niinku nää, miten siit ois mulle yhtään mitään hyötyä. Mut sellasille opiskelijoille varmasti, jotka on miettiny, meneeks vaik TKK:lle vai Kauppikseen.” (Johtamisen opiskelija)

Nämä opiskelijat yhdistävät Aalto-sanana ja aaltolaisen vahvasti monitieteellisyyteen eivätkä koe sitä itselleen tärkeäksi asiaksi: he ovat tulleet opiskelemaan kauppatieteitä ja haluavat suorittaa opintonsa loppuun samalla tavalla kuin aiemminkin. Mielikuva aaltolaisesta yhdistyy vahvasti moniosaajaan, joka haluaa yhdistää teknillisen, taiteellisen ja taloudellisen osaamisen sekä innovatiivisuuden, ja nämä käsitteet tuntuvat monesta opiskelijasta vierailta.

”Aaltolaisella ehkä tuol mediassa ja muualla, niin sil haluttais tai sil tarkotetaan yleensä varmaan tosi innovatiivista ja opiskelijoit, jotka keksii uutta koko ajan ja sit se yhdistää erilaisia osaamisia ja tällai. Mut mä en niinku yhtään pysty samaistumaan tähän.” (Johtamisen opiskelija)

”Mä en itse koe niinku mitään hirveetä mielenkiintoo mitään noit teknisiä aloja kohtaan saatikka sit taiteellisia. Että ei ne niinku oo mua varten, mut semmosille ihmisille ketkä on kiinnostunu niinku useammasta alasta, niin miksei.” (Johtamisen opiskelija)

”Mun kaverit on varmaan vähän samaa mieltä, ku mä, et ei se oo näkyny täs opiskelus viel yhtään mitenkään. Koska eihän meil ees oo juuri mitään kursseja, mitä vois käydä toisista yliopistoista tai hyvin vähän ja ne on jotenkin omituisia. Et ei silleen tuo mitään lisäarvoa.” (Rahoituksen opiskelija)

Nämä opiskelijat kokevat, että Aalto-yliopisto ei vaikuta heidän opintoihinsa, sillä he ovat kiinnostuneita ainoastaan kauppatieteiden opiskelusta ja näkevät yhdistymisen hyötyjen menevän opiskelijoille, jotka ovat aidosti kiinnostuneita monialaisesta opiskelusta. Yhdistymisen myötä heistä on kuitenkin tullut osa Aalto-yliopistoa, mutta silti he identifioituvat edelleen vahvasti kauppa- ja korkeakoulun opiskelijoiksi ja näkevät, että fuusion tuomat muutokset ovat heille vähäisiä.

”Se ei oikeestaan mitenkään muuten tää Aalto hirveesti vaikuta muhun, ku et mä saan sen vihreen valmistumiskansion sijast valkosen, mis on se A, näin suoraan sanottuna.” (Johtamisen opiskelija)

”Mulle toi on sinänsä ihan vieras käsite, et voisin ikinä samaistua Aalto-yliopiston opiskelijaks tai aaltolaiseks, kyl mä oon mieluummin sit kaupplainen.” (Johtamisen opiskelija)

Kauppakorkeakoululaisten näkökulmasta Aalto-yliopistossa on olemassa pro-aaltolaisia, mutta monelle opiskelijalle näkyvät hyödyt ovat tähän mennessä olleet vähäisiä. Monet kokevat olevansa ensisijaisesti kauppakorkeakoulun opiskelijoita ja kuuluvat ainoastaan fuusion myötä rakenteellisesti osaksi Aalto-yliopistoa. Opiskelijoiden puheessa kuitenkin vilahtaa usein sana ”todellinen aaltolainen”, ja seuraavassa alaluvussa kuvailenkin tarkemmin, mitä opiskelijat tarkoittavat todellisella aaltolaisella.

4.3.3 Todelliset aaltolaiset

Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden kuvausten perusteella aaltolainen tuntuu tämänhetkisten opiskelijoiden keskuudessa vielä hyvin vieraalta käsitteeltä, sillä Aalto-yliopiston muutoksen koetaan olevan vielä hyvin kesken ja vain murto-osa nykyisistä opiskelijoista on nähnyt Aalto-yliopiston hyödyt. Opiskelijat uskovatkin, että vasta tulevat opiskelijat tai vuonna 2010 opintonsa aloittaneet Aalto-yliopiston opiskelijat ovat todellisia aaltolaisia.

” – –tuntuu et kuitenki tosi moni omist opiskelukavereistki on aika jotenki...et ei nää sitä hyötyä omissa opinnoissaan. Et ehkä se hyöty tulee kuitenkin vasta niinku niinku ketä nyt alottaa tai ketä alottaa muutamien vuosien päästä– –.” (IDBM-opiskelija)

”Et toivottavasti nää, jotka nyt tulee tänne ois aaltolaisii eikä välttis kaupplaisii.” (IDBM-opiskelija)

”Ehkä sitte ku nyt seuraavat vuosikurssit alottaa, niin ehkä niil on enemmän Aalto-identiteetti, ku joku HSE tai TAIK:ki. Mut viel toistaseks niin.” (Rahoituksen opiskelija)

Läpi koko tutkimukseni on käynyt ilmi, että kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetti on säilynyt fuusion jälkeenkin vielä hyvin vahvana haastattelemieni opiskelijoiden ja heidän ystäviensä keskuudessa. Osa opiskelijoista näkee Aalto-yliopiston omasta näkökulmastaan pakkona, ja haastatteleman opiskeelijat uskovat, että kun ”vastarannan kiisket” siirtyvät työelämään, aaltolaisuuden rakentumiselle on paremmat puitteet, kun vanhojen yliopistojen identiteetit eivät välttämättä elää enää niin vahvana.

”En mä nää, miks se ei ois positiivinen, et etenki just se, että nää tutkinto-opiskelijat, jotka on tullu sillon joskus 5 vuotta sitten, jotka on ikään ku Aalto-vastaisia siinä mielessä, koska he heluaa valmistua siitä heidän omasta koulustaan, mihin he on alun

perin hakenu. Ni jotenki ku tää sukupolvi lähtee pois työelämään, niinku tän kuitenkin valtaa nää aaltolaiset, jotka on hakenu tähän kouluun. Et niit on tosi paljon, jotka nimenomaan näkee sen mahdollisuutena.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät Aalto-yliopiston tulevaisuuden fuusion hankaluuksista huolimatta positiivisena ja haluavat, että uudet opiskelijat voisivat samaistua Aalto-yliopistoon ja tuntea olevansa aaltolaisia, kauppakorkeakoulun identiteetin toivotaan silti säilyvän. Fuusiotilanteen selkiytyessä sosiaalinen identiteetti pikkuhiljaa laajenee ja sisäryhmä, johon opiskelija tuntee kuuluvansa, kattaa yhä suuremman osan fuusiossa mukana olevista eri ryhmistä (Roccas & Brewer 2002). Opiskelijat toivovatkin, että aaltolaisuus olisi tulevaisuudessa myös yksi kauppakorkeakoulun opiskelijan identifioitumisen kohteista.

”Vähemmistö on varmaan aaltolaisia, et toivottavasti sit kaikki tulevat, ketkä tulee, ni ne tavallaan tuntee olevansa aaltolaisia. Ja sit tietysti tosi tärkeetähän sekin on, et on sen oman ainejärjestönsä tai vastaavan edustaja. Et esimerkiks sitte kylterit pitävät itseään kyltereinä ja KY on tosi tärkeä ja Kauppi on tavallaan se, mihin identifioitutaan kuitenkin, mut silti pidettäs aaltolaisena.” (Johtamisen opiskelija)

Todellisen aaltolaisuuden muodostumiseen uskotaan auttavan se, että uudet opiskelijat pääsevät tulevaisuudessa hyötymään paremmin Aalto-yliopiston monialaisuudesta liikkuvuuden parantuessa sekä kurssi- ja ohjelmatarjonnan kehittyessä. Tulevien opiskelijoiden toivotaan näkevän Aalto-yliopiston tarjoamat opiskelumahdollisuudet. He voivat hyödyntää niitä jo opintojensa alusta alkaen, jolloin heidän on myös helpompi identifioitua Aalto-yliopistoon ja nähdä itsensä aaltolaisina.

”Mut nyt mun mielest, ku ne ihmiset, jotka hakee Aalto-yliopistoon, ni näitä mä en tunne. Et mä en oo puhunu heidän kaa, et kokeeks he ikään ku olevansa aaltolaisia. Mut nää, jotka on hakenu Aalto-yliopistoon sitä varten, et tää on mahdollisuus niinku heille ottaa näitä, niin he on niinku aaltolaisia.” (IDBM-opiskelija)

Vaikka Aalto-yliopiston hyödyt ovat jääneet haastattelemilleni loppuvaiheen opiskelijoille vähäisiksi eikä muutos ole hyödyttänyt heidän opintojaan, suhtaudutaan Aalto-yliopiston tulevaisuuteen silti positiivisesti. Opiskelijat pitävät tärkeänä sitä, että uudet opiskelijat kokevat olevansa ”todellisia aaltolaisia”, mutta säilyttävän myös kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetin.

4.6 Yhteenveto

Aalto-yliopiston ja aaltolaisen käsitteet tuntuvat kauppakorkeakoulun opiskelijoista vierailta vielä vuosi fuusion jälkeen. Kauppakorkeakoulun opiskelijan näkökulmasta muutos Helsingin kauppakorkeakoulusta Aalto-yliopistoksi ei ole tuonut vielä suurempia muutoksia: kauppakorkeakoulun opiskelija suorittaa edelleen opintonsa samalla tavalla kuin ennenkin. Jokainen opiskelija on kuitenkin tietoinen siitä, että Aalto-yliopistossa on poikkitieteellisiä kursseja. Siitä huolimatta opiskelijat kokevat, että niitä on hankala ottaa: tutkintorakenteet koulujen välillä ovat vielä hyvin erilaiset eikä kauppakorkeakoulun opiskelija koe saavansa juurikaan hyötyä ja lisäarvoa tarjolla olevista kursseista.

Kauppakorkeakoululaisten ryhmän sosiaalinen identiteetti heijastuu edelleen hyvin vahvana haastatteluissa. Aaltolaisuuden nähdään yhdistyvän poikkitieteellisyyteen ja eri alojen osaamisen yhdistämiseen, mikä tuntuu monesta vieraalta. Oma kiinnostus on kauppatieteiden opiskelussa eikä teknillisen ja taideteollisen alan opiskelu kiinnosta läheskään kaikkia kauppakorkeakoulun opiskelijoita. Poikkeuksena ovat kuitenkin IDBM-opiskelijat, jotka ovat päässeet yhdistämään laajat kiinnostuksen kohteensa Aalto-yliopiston poikkitieteellisessä ohjelmassa. Vaikka IDBM-opiskelijat ovatkin ensimmäisiä malliesimerkkejä Aalto-yliopiston opiskelijoista, näkevät he itsensä enemmän Aalto-yliopiston promoottoreina kuin vielä todellisina aaltolaisina. Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa kuitenkin uskotaan ja toivotaan, että ensimmäiset alusta alkaen Aalto-yliopistoon hakeneet opiskelijat tuntisivat olevansa aaltolaisia.

Aalto-yliopisto nähdään edelleen myös hyvin jakautuneena ja kolmen entisen korkeakoulun opiskelijoita pidetään yhä omina erillisinä ryhminään. Kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät teknillisen korkeakoulun opiskelijat lähempänä omaa ryhmäänsä, sillä teknillisen ja taloudellisen maailman koetaan olevan lähempänä toisiaan. Sen sijaan taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ovat vielä selkeästi erillinen ryhmä, jonka toimintatavat, normit ja arvot eroavat hyvin paljon kauppakorkeakoulun ja teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden arvo- ja normimaailmasta. Vaikka teekkarit ja kaupplaiset koetaan hyvin samanhenkisinä, on kuitenkin monia asioita, joista kauppakorkeakoulun opiskelijat haluavat ja jotka eivät ole heidän heimossaan arvostettuja.

Vaikka Aalto-yliopiston muutos on edelleen kesken ja vaikka kunkin entisen koulun opiskelijaidentiteettien nähdään elävän vielä vahvasti ja korostuvan erityisesti muutostilanteessa, kauppakorkeakoulun opiskelijat kuitenkin luottavat Aalto-yliopiston tulevaisuuteen. Yhteistyön lisääntyessä stereotyyppiset käsitykset muiden opiskelijaryhmien edustajista toivotaan hälventyvän ja eri alojen osaamisen yhdistäminen nähdään tulevaisuuden voimavarana. Tärkeää on kuitenkin huomioida, että kaikki opiskelijat eivät halua opiskella montaa eri alaa, vaan toiset haluavat keskittyä vain yhteen osa-alueeseen, joten opiskelijat toivovat myös, että myös koulujen sisäisten opinto-ohjelmien kehittämiseen panostetaan, eikä keskitytä ainoastaan poikkitieteellisten ohjelmien kehittämiseen ja luomiseen. Opiskelijat pitävät tärkeänä myös sitä, että kunkin koulun historiaa vaalitaan ja sosiaalinen identiteetti rakentuu myös jäsenyydestä oman koulun yhteisöön, ei ainoastaan Aalto-yliopistoon.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuka ja millainen on Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelija, mihin ryhmiin hän tuntee kuuluvansa ja mistä ryhmistä hän haluaa erottautua. Tutkimukseni viitekehys muodostui aikaisemman tutkimuksen perusteella, ja tutkimustani keskeisesti rajaavana tekijänä toimi Tajfelin (1981) sosiaalisen identiteetin teoria. Keskityin tutkimuksessani siis identiteettiin nimenomaan ryhmätasolla. Tajfelin (1981) ajatuksen mukaisesti ihmiset luokittelevat itsensä ja muut erilaisiin ryhmiin ja oman sisäryhmän positiivista identiteettiä pyritään pitämään yllä erottautumalla muista nk. ulkoryhmistä.

Tutkimukseni sijoittuu yliopistoympäristöön, joten viitekehykseni muotoutui keskeisistä yliopistotutkimuksista sekä erityisesti opiskelijanäkökulmasta tehdyistä tutkimuksista. Becherin (1989) yliopistomaailmassa tekemä tutkimus ja sen keskeisin löydös yliopiston sisällä olevista eri akateemisista heimoista omine toimintatapoineen, arvostuksineen ja normeineen ohjasivat omaa tutkimustani. Leppälän ja Päiviön (2001) keskeisenä tutkimustuloksena nousi esille, että Helsingin kauppakorkeakoulussa on olemassa yksi yhteinen kauppatieteiden kulttuuri, mutta kullakin pääaineella on myös oma kulttuurinsa, joka erottaa sen muista.

Aiemmat tutkimustulokset tukevat oman tutkimukseni tuloksia: Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijoilla on hyvin yhtenäinen käsitys oman heimonsa jäsenistä eli kauppakorkeakoulun opiskelijoista. Käsitys on edelleen hyvin yhtenäinen Leppälän ja Päiviön (2001) tutkimuksessa esiin nousseiden käsitysten ja luonnehdintojen kanssa. Kauppakorkeakoulun opiskelijoilla on selkeä stereotyyppinen kuva oman opiskelualansa opiskelijasta, joka muodostaa kyseisen ryhmän sosiaalisen identiteetin perustan. Tajfelin (1981) teorian mukaisesti kauppakorkeakoulun opiskelijat myös pyrkivät pitämään yllä oman ryhmänsä positiivista sosiaalista identiteettiä ja erottautumaan muista ryhmistä. Empiirinen aineistoni tukee myös tätä: kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät oman ryhmänsä eroavan muista opiskelijaryhmistä, esimerkiksi Helsingin yliopiston ja taidekoulun opiskelijoista. Oman ryhmän ominaisuudet ja toimintatavat nähdään positiivisina muihin ryhmiin verrattuna. Näitä muita ryhmiä voidaankin kutsua Tajfelin (1981) termein

ulkoryhmiksi, joiden toimintatapojen, normien ja arvojen nähdään selkeästi eroavan oman ryhmän vastaavista.

Vaikka kauppakorkeakoulun opiskelijoilla on yhtenäinen käsitys heimonsa tyypillisestä edustajasta, he eivät kuitenkaan samaistu kaikkiin stereotyyppisen kauppakorkeakoululaisen piirteisiin. He tuntevat silti kuuluvansa kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmään ja pitävät tähän ryhmään kuulumista tärkeänä. Tässä voidaankin nähdä Harrén (1983) identiteetti-projekti: opintojen alussa opiskelija tutustuu omaan heimoonsa ja sen toimintatapoihin ja omaksuu nämä saavuttaen heimon jäsenyyden. Viime kädessä opiskelija kuitenkin kiinnittyy heimon moraalijärjestykseen omalla yksilöllisellä tavallaan, kuten myös Ylijoki (1998) totesi omassa tutkimuksessaan. Identiteettiä voidaan tutkia ryhmänäkökulmasta sosiaalisen identiteetin teoriaa apuna käyttäen ja selvittää, miten opiskelijat näkevät eri ryhmät, millaisiin ryhmiin he tuntevat kuuluvansa ja mistä ryhmistä he haluavat erottautua. Näissä luonnehdinnoissa Vaaran ym. (2003a) esittämällä auto- ja heterostereotypioilla on keskeinen rooli, ja stereotypisointi muodostuu sekä oman että muiden ryhmien kuvausten ja yhteisten neuvottelujen kautta. Viime kädessä jokainen opiskelija kuitenkin suhtautuu ja kiinnittyy omalla yksilöllisellä tavallaan kuhunkin itselleen tärkeään sisäryhmään. Persoonallinen identiteetti tulee siis aina esiin kuvauksissa ja siinä, miten kukin opiskelija suhtautuu muutokseen ja muihin opiskelijaryhmiin sekä miten hän näkee oman ryhmänsä.

Eri oppiaineiden nähdään kuitenkin eroavan hyvin paljon toisistaan, minkä myös Leppälä ja Päiviö (2001) sekä Ylijoki (1998) totesivat omissa tutkimuksissaan. Kauppakorkeakoulun sisällä kukin pääaine voidaan nähdä omana akateemisena heimonaan ja sisäryhmänä, joka kuuluu laajempaan kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmään, mutta eroaa muista kauppakorkeakoulun pääaineista. Kaikkien pääaineiden edustajat kokevat oman pääaineensa eroavan muista pääaineista ja oman ryhmän positiivista sosiaalista identiteettiä pidetään yllä myös erottautumalla muista akateemisista heimoista. Kukin opiskelija kuitenkin suhtautuu oman pääaineensa toimintatapoihin, arvoihin ja normeihin omalla tavallaan ja muokkaa niitä itselleen sopiviksi (vrt. Harrén 1983; Ylijoki 1998; Leppälä & Päiviö 2001).

Oma tutkimukseni tukee aiempia tutkimuksia myös siinä, että sosiaalinen identiteetti riippuu hyvin paljon kontekstista. Tutkimukseni kontekstina toimi yliopistoympäristö ja kolmen korkeakoulun fuusioon liittyvä siirtymävaihe, jossa yhteisiä uusia toimintatapoja ja identiteettiä ollaan vasta luomassa. Muutostilanteissa luodaan usein me vastaan te -asetelmaa (van Vuuren ym. 2010, Vaara ym. 2003a). Empiirisen aineistoni perusteella kauppakorkeakoulun opiskelijan identiteetti korostuu edelleen vielä reilu vuosi yliopistofuusion jälkeen. Jo Leppälän ja Päiviön (2001) haastatteleminen opiskelijoiden tarinoissa nousi esiin vahva yhteinen kauppatieteiden kulttuuri ja identifioituminen kauppatieteiden opiskelijaksi.

Yliopistofuusion ei koeta tuoneen konkreettisia muutoksia kauppakorkeakoulun opiskelijan opiskeluun, vaan moni opiskelija jatkaa opintonsa loppuun samalla tavalla kuin aiemminkin. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa ei ole myöskään fuusion jälkeen näkynyt juuri muutoksia, jotka pakottaisivat ryhmän muodostamaan uuden sosiaalisen identiteetin suhteessa muuttuneeseen tilanteeseen. Käsite aaltolainen tuntuu monista opiskelijoista vielä hyvin vieraalta ja minkään pääaineen opiskelijat eivät vielä tunne kuuluvansa aaltolaisten ryhmään. Sen sijaan nähdään, että on olemassa pro-aaltolaisia, jotka ovat nähneet Aalto-yliopiston tuomat hyödyt. On olemassa myös paljon opiskelijoita, jotka eivät koe saavansa hyötyä Aalto-yliopistosta ja ovat niin sanotusti pakotettu osaksi Aalto-yliopistoa. Todellisten aaltolaisten nähdään vasta olevan syntymässä, kun uudet, opintojensa alusta alkaen Aalto-yliopiston opiskelijat näkevät fuusion hyödyt ja pääsevät yhdistämään eri alojen osaamista osaksi omia opintojaan. Tällä hetkellä vähäiset konkreettiset muutokset antavat nk. vanhalle, ennen fuusiota muodostuneelle identiteetille mahdollisuuden säilyä (vrt. Ullrich ym. 2005).

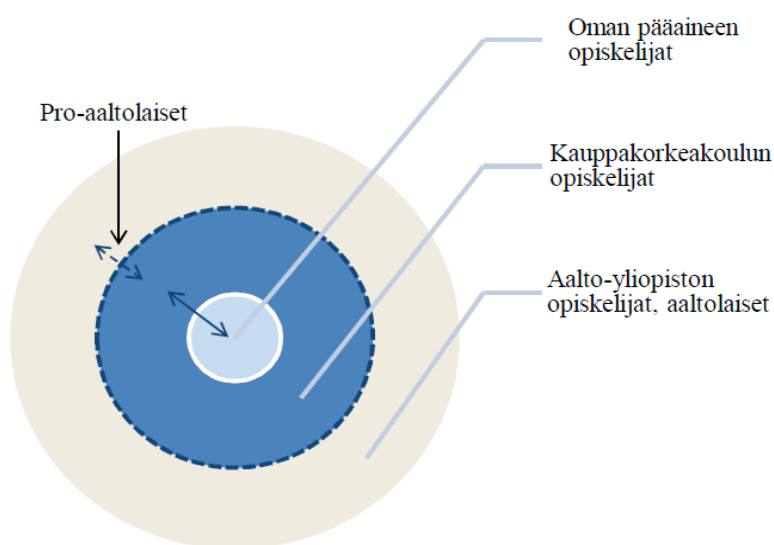
Aalto-yliopiston fuusio on ainakin opiskelijoiden näkökulmasta vielä hyvin keskeneräinen ja kauppakorkeakoulun opiskelijat kokevat oman ryhmänsä eroavan vielä selkeästi teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoista. Erotteluja tehdään sekä kognitiivisella että sosiaalisella dimensiolla (ks. Becher 1989): tiedon muodon nähdään selkeästi eroavan omasta alasta, mutta myös sosiaalisten taitojen ja kyseisten ryhmien arvojen ja normien nähdään olevan myös erilaisia. Kuvaukset kuitenkin perustuvat hyvin paljon stereotypisointiin ja ennakkoluuloihin muita opiskelijaryhmiä kohtaan, sillä tutkimustulosteni mukaan johtamisen ja rahoituksen opiskelijat olivat hyvin vähän kanssakäymisissä muiden alojen opiskelijoiden

kanssa ja IDBM-opiskelijat olivat pääasiassa niitä, jotka pystyivät kertomaan konkreettisia esimerkkejä opiskelusta muiden opiskelijaryhmien kanssa. Vaara ym. (2003a) varoittavatkin siitä, että stereotyyppien ongelmana on usein ennakkoluulojen rakentuminen, joilla voi olla pitkät sosiaaliset vaikutukset. Aalto-yliopisto näyttäytyy kauppakorkeakoulun opiskelijan näkökulmasta vielä etäisenä ja kauppakorkeakoululaisen identiteetti elää vielä hyvin vahvana. Erot teknillisen ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoihin verrattuna korostuvat edelleen. IDBM-opiskelijat olivat jo omissa opinnoissaan kokeneet stereotypisoinnin haitat ja stereotypisointi ilman opiskelua kyseisten muiden ryhmien kanssa voikin vahingoittaa ja hidastaa Aalto-yliopiston yhteisen, aaltolaisten, sosiaalisen identiteetin muodostumista.

Kolme omassa tutkimuksessani keskeistä kauppakorkeakoulun opiskelijalle mahdollista identifioitumisen kohdetta olivat kauppakorkeakoulun opiskelijat, oman pääaineen opiskelijat ja aaltolaiset. Kontekstista ja tilanteesta riippuen opiskelijoiden näkemykset ja vertailuryhmät vaihtelevat kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ja oman pääaineen opiskelijoiden välillä: puhuttaessa kauppakorkeakoulusta opiskelijat näkivät selkeitä eroja eri pääaineiden välillä ja olivat ylpeitä jäsenyydestään omassa pääaineessaan. Leppälä ja Päiviö (2001) totesivatkin, että jäsenyys kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmässä korostuu puhuttaessa esimerkiksi teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa, mutta kauppakorkeakoulun sisällä jäsenyys oman pääaineen ryhmässä korostuu usein.

Aalto-yliopiston nähtiin sen sijaan muodostuvan vielä kolmesta eri ryhmästä: kauppakorkeakoulun opiskelijoista, teknillisen korkeakoulun opiskelijoista ja taideteollisen korkeakoulun opiskelijoista. Sosiaalinen identiteetti on kontekstista riippuvainen ja opiskelija voi tuntea samaan aikaan kuuluvansa moneen eri ryhmään, mutta tilanteesta riippuu, minkä ryhmän jäsenyys kulloinkin korostuu (vrt. Turner 1987; Roccas & Brewer 2002). Stereotyyppiset kuvaukset, joita opiskelijaryhmiin liitetään, ovat myös suhteellisia ja riippuvat kontekstista: Aalto-yliopistosta puhuttaessa kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat hyvin yhtenäinen ryhmä, mutta kauppakorkeakoulun sisällä puhuttaessa erot eri pääaineiden välillä korostuvat. Stereotypiat ovat aina suhteellisia riippuen kontekstista ja siitä, millaisia vertailuja tehdään (Vaara ym. 2003a: 64).

Tutkimukseni keskeinen tutkimustulos on, että kauppakorkeakoulun opiskelijat näkevät itsensä sekä kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ryhmän että oman pääaineensa ryhmän jäseninä. Jäsenyys näissä ryhmissä muodostaa kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin. Molemmat ryhmät ovat jatkuvasti läsnä, mutta identiteetti rakentuu aina kontekstissa ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tilanteesta riippuen joko jäsenyys kauppakorkeakoulun tai oman pääaineen yhteisössä korostuu, oma ryhmä pyritään erottamaan muiden alojen opiskelijoista tai kauppakorkeakoulun sisällä muiden pääaineiden opiskelijoista. Kuvassa kolme olen hahmottanut kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin rakentumista Aalto-yliopistossa. Kuvaan olen ottanut mukaan myös Aalto-yliopiston opiskelijoiden ryhmän ja kuvannut sen sosiaalisen identiteetin mahdollisena sisäryhmänä. Tutkimustulosteni perusteella kauppakorkeakoulun opiskelijat eivät kuitenkaan vielä koe olevansa aaltolaisia ja aaltolaisuus tuntuu heistä hyvin vieraalta. Käsite pro-aaltolainen tuli kuitenkin ilmi monessa haastattelussa ja pro-aaltolaisten voidaankin nähdä sijoittuvan kauppakorkeakoulun ja Aalto-yliopiston opiskelijoiden väliin. Pro-aaltolainen kokee Aalto-yliopiston itselleen tärkeäksi, mutta ei näe vielä itseään aitona aaltolaisena. Kuvassa kolme oleva katkoviiva kauppakorkeakoulun ja Aalto-yliopiston opiskelijaryhmien välillä kuvaa sitä, että opiskelijat eivät vielä koe olevansa aaltolaisia, mutta aaltolaisuuden odotetaan jatkossa kehittyvän osaksi kauppakorkeakoulun opiskelijoiden sosiaalista identiteettiä eli sisäryhmäksi, johon opiskelijat identifioituvat.

Kuva 3. Kauppakorkeakoulun opiskelijan sosiaalisen identiteetin rakentuminen Aalto-yliopistossa

Tutkimukseni perusteella Aalto-yliopiston fuusio on vielä kesken ja kauppakorkeakoulun opiskelijat identifioituvat vielä ensisijaisesti oman pääaineensa tai kauppakorkeakoulun opiskelijoiksi, mutta molemmat identiteetit ovat myös samanaikaisesti läsnä. Tilanteesta riippuen jompikumpi sisäryhmä nousee kulloinkin vahvemmin esille. Aalto-yliopisto ja aaltolaisuus tuntuvat vielä opiskelijoista hyvin vierailta eivätkä poikkitieteellisenkään pääaineen opiskelijat pidä itseään vielä aaltolaisina. Opiskelijat kuitenkin näkevät, että kauppakorkeakoulussa on opiskelijoita, jotka promoavat Aalto-yliopistoa muille opiskelijoille ja pyrkivät luomaan Aalto-henkeä kauppatieteiden opiskelijoiden keskuudessa. Kuva kolme kuvaa tämänhetkistä tilannetta tekemieni 13 haastattelun näkökulmasta, mutta opiskelijoiden ja oman toiveeni mukaan tällä hetkellä katkoviivalla merkitty nuoli ja viiva kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ja aaltolaisuuden välillä hälvenee ja tulevaisuudessa kauppakorkeakoulun opiskelija voi tuntea olevansa myös aaltolainen. Tällöin sosiaalinen identiteetti voi muodostua tilanteesta riippuen kunkin kolmen ryhmän jäsenyydestä. Kunkin ryhmän sosiaaliset identiteetit ovat samanaikaisesti läsnä, mutta tilanteesta riippuen tietyn ryhmän identiteetti nousee kulloinkin keskiöön. Tällä hetkellä aaltolaisten ryhmä on kuitenkin vasta muodostumassa ja ryhmän sosiaalinen identiteetti rakentumassa.

Tutkimukseni arvioinnin kannalta on keskeistä nostaa vielä lopuksi esiin se, että haastatteluni pohjautuvat loppuvaiheen opiskelijoiden kertomuksiin. He ovat opiskelleet useamman vuoden Helsingin kauppakorkeakoulussa ennen sen fuusioitumista osaksi Aalto-yliopistoa. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista haastatella opiskelijoita, jotka aloittivat opintonsa syksyllä 2010. He ovat ensimmäisiä kauppakorkeakoulun opiskelijoita, jotka aloittivat opintonsa Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa eivätkä Helsingin kauppakorkeakoulussa. He eivät ole luultavasti kiinnittyneet yhtä vahvasti aiempaan HSE-brändiin ja identiteettiin, joten he saattavat jo nyt tuntea kuuluvansa osaksi Aalto-yliopistoa ja nähdä itsensä aaltolaisina. Mielenkiintoista olisi myös selvittää muiden Aalto-yliopiston korkeakoulujen opiskelijoiden sosiaalisen identiteetin rakentumista Aalto-yliopistossa. Taideteollisen ja teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden äänet jäävät tutkimukseni ulkopuolelle, mutta Aalto-yliopiston tulevaisuuden ja yhteisen identiteetin muodostumisen kannalta olisi tärkeää tutkia myös, miten nämä ryhmät ovat suhtautuneet fuusioon ja eläkö heidän keskuudessaan vielä yhtä vahva identiteetti ja identifioituminen vanhaan yliopistoon ja omaan opiskelijaryhmään.

Tutkimukseni on kuitenkin tarjonnut katsauksen tämän hetkiseen tilanteeseen Aalto-yliopiston fuusion pyörteissä. Tutkimukseni rajoituksena on kuitenkin sen laajuus ja yleispäteviä johtopäätöksiä en voi tutkimukseni perusteella vetää. Haastatteluhetkessä ja haastateltavieni puheissa kuitenkin rakentui yhtenäinen kuva yliopistofuusion siirtymävaiheen vaikeuksista ja vähäisistä muutoksista sekä uuden, aaltolaisen, identiteetin rakentumisesta.

Lähteet

Kirjallisuuslähteet:

Aittola, H. & Aittola, T. (1988): Yliopisto-opiskelu elämänvaiheen ja opiskelun mielekkyys. Teoksessa Aittola, T. (toim.) *Korkeakouluopiskelu elämänvaiheena ja opintojen kulku*: 49–63. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

Aula, H-M. & Tienari J. (2011): Becoming “world-class”? Reputation-building in a university merger. *Critical Perspectives on International Business* 7 (1): 7–29.

Becher, T. (1989): *Academic tribes and territories: intellectual enquiry and culture of disciplines*. Suffolk: Society for Research into Higher Education.

Becher, T. (1994): The significance of disciplinary differences. *Studies in Higher Education* 19 (2): 151–161.

Becher, T. & Kogan, M. (1992): *Process and Structure in Higher Education*. Second Edition. London: Routledge.

Becher, T. & Trowler P. (2001): *Academic tribes and territories: intellectual enquiry and culture of disciplines, 2nd edition*. Buckingham: Society for Research into Higher Education & Open University Press.

Biglan, A. (1973): The Characteristics of Subject Matter in Different Academic Areas. *Journal of Applied Psychology* 57(3): 195–203.

Brewer, M. B., & Gardner, W. (1996). Who is this “we”? Levels of collective identity and self representation. *Journal of Personality and Social Psychology* 71: 83–93.

Cartwright, S., Tytherleigh, M., & Robertson, S. (2007): Are mergers always stressful? Some evidence from the higher education sector. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 16 (4): 456–478.

Clark, B. R. (2008): *On Higher Education: Selected writings, 1956-2006*. Baltimore: The Johnson Hopkins University Press.

Ellemers, N. (2003): Identity, Culture, and Change in Organizations: A Social Identity Analysis and Three Illustrative Cases. Teoksessa: Haslam, S.A., van Knippenberg, D., Platow M.J. & Ellemers N. (toim.) *Social Identity at Work: Developing Theory for Organizational Practice*: 191–203. New York: Psychology Press.

Ellemers, N., Haslam, S.A., Platow M.J. & van Knippenberg, D. (2003): Social Identity at Work: Developments, Debates, Directions. Teoksessa: Haslam, S.A., van Knippenberg, D., Platow M.J. & Ellemers N. (toim.) *Social Identity at Work: Developing Theory for Organizational Practice*: 3–26. New York: Psychology Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Eriksson P. & Kovalainen A. (2008): *Qualitative Methods in Business Research*. London: Sage.

Hakala, J., Kaukonen E., Nieminen M. & Ylijoki, O.-H. (2003): *Yliopisto- tieteen kehdestä projektimyllyksi?* Helsinki: Gaudeamus.

Harré, R. (1983): *Personal Being. A Theory for Individual Psychology*. Oxford: Basil Blackwell.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Huusko, M. (2006): Sivistysyliopiston mahdollisuus. Teoksessa: Ursin, J. & Välimaa, J. (toim.) *Korkeakoulutus teoriassa: näkökulmia ja keskustelua*: 115–134. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. (2005) Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa: Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*: 189–222. Tampere: Vastapaino.

Häyrynen, S., Kumpulainen, N. & Roslakka J. (2010): Akateeminen identiteetti haussa - tapauksena Rural Studies -opiskelijat. *Maaseudun Uusi Aika 2010 (1)*: 17–28.

Kantelinen, S. (2008): *Opiskelen, siis koen: kohti kokevan subjektin tunnistavaa korkeakoulututkimusta*. Pro gradu -työ, Helsinki.

Kekäle, J. (1997): *Leadership Cultures in Academic Departments*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Korpiaho, K. (2005) Students' curriculum: What do the students learn in the business school? Teoksessa: S. Gherardi & D. Nicolini (toim.) *The Passion for Learning and Knowing*: 221–241. Trento: University of Trento e-books (Vol. I)

Leppälä K. & Päiviö, H. (2001): *Kauppatieteiden opiskelijoiden moraalijärjestys. Tarinoita organisaatiot & johtamisen, rahoituksen sekä kansantaloustieteen opiskelusta*. Pro gradu -työ. Helsinki.

Mael F. & Ashforth B. E. (1992): Alumni and their alma mater: A partial test of reformulated model of organizational identification. *Journal of Organizational Behavior* 13 (2): 103–123.

Neumann, R. (2001): Disciplinary Differences and University Teaching. *Studies in Higher Education* 26 (2): 135–146.

Roccas, S. & Brewer, M.B. (2002): Social Identity Complexity. *Personality and Social Psychology Review* 6 (2): 88–106.

Tajfel, H. (1978): Interindividual behavior and intergroup behavior. Tajfel, H. (toim.): *Differentiation between Social Groups: studies in the social psychology of intergroup relations*: 27–60. London: Academic Press.

Tajfel, H. (1981): *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tapani, A. (2007): *Mistä on kollektiivinen identiteetti ammattikorkeakouluyhteisössä tehty?* Aikuiskasvatus 2007 (1): 25–36.

Turner, J. C. (1987): *Rediscovering the Social Group: A Self-categorization Theory*. Oxford: Blackwell.

Ullrich, J., Wieseke, J. & Van Dick, R. (2005): Continuity and change in mergers and acquisitions: A social identity case study of a German industrial merger. *Journal of Management Studies* 42 (8): 1549–1569.

Vaara, E., Risberg, A., Söderberg, A.-M. & Tienari, J. (2003)a: Nation Talk- the construction of national stereotypes in a merging multinational. Teoksessa Söderberg, A.-M. & Vaara, E. (toim.) (2003): *Merging across borders: People, cultures and politics*: 61–86. Copenhagen: Copenhagen Business School Press.

Vaara, E., Tienari, J. & Säntti, R. (2003)b: The international match: Metaphors as vehicles of social identity-building in cross-border mergers. *Human Relations* 56(4): 419–451.

Van Leeuwen, E. & van Knippenberg, D. (2003): Organizational Identification Following a Merger: The Importance of Agreeing to Differ. Teoksessa: Haslam, S.A., van Knippenberg, D., Platow M.J. & Ellemers N. (toim.) *Social Identity at Work: Developing Theory for Organizational Practice*: 205–221. New York: Psychology Press.

Van Dick, R., Ullrich, J. & Tissington, P.A. (2006): Working Under a Black Cloud: How to Sustain Organizational Identification after a Merger. *British Journal of Management* 17: 69–79.

Van Vuuren, M., Beelen P. & de Jong M. D.T. (2010): Speaking of Dominance, Status Differences and Identification: Making Sense of a Merger. *Journal of Occupational and Organizational Psychology* 83(3): 627–643.

Ylijoki, O-H. (1998): *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio*. Tampere: Vastapaino.

Internetlähteet:

www.aalto.fi 27.7.2011

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Lämmittelykysymykset:

1. Kerro hieman itsestäsi
 - a. Missä opiskelet?
 - b. Mikä on pääaineesi?
 - c. Montako vuotta olet opiskellut kauppakorkeakoulussa?
2. Miksi lähdit opiskelemaan kauppatieteitä?
3. Miten päädyit pääainevalintaasi?

Aalto-yliopisto:

1. Miten kuvailisit Aalto-yliopistoa?
2. Miten määrittelisit Aalto-yliopiston opiskelijan, aaltolaisen? Millainen hän on? /
Ketkä kuuluvat Aalto-yliopistoon?
3. Mitä ajattelit, kun ensimmäisen kerran kuulit Aalto-yliopistosta?
4. Miten olet kokenut fuusion?
 - a. Miltä tuntuu opiskella Aalto-yliopistossa Helsingin kauppakorkeakoulun sijaan?
5. Millä tavoin muutos on näkynyt päivittäisessä opiskelussa?
 - a. Onko jokin muuttunut esimerkiksi opiskelussa tai muissa arkipäiväisissä asioissa?
6. Millaisia mahdollisuuksia Aalto-yliopisto mielestäsi tarjoaa opiskelijoille?
7. Millaisena näet Aalto-yliopiston tulevaisuuden?

Opiskelu kauppakorkeakoulussa:

1. Miten kuvailisit opiskelijaelämäsi? Mitä kaikkea siihen kuuluu?
2. Mitä opiskelu sinulle merkitsee?
3. Millaista on opiskelu Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa?

4. Millaista on opiskelu omassa pääaineessasi? Eroaako se muista pääaineista? Jos, niin miten?
5. Kuinka paljon aikaa opiskelu vie? Miten hallitset ajankäytön opiskelun ja muun elämän osalta?

Opiskelijoiden välinen vuorovaikutus:

1. Ketkä ovat kanssaopiskelijoitasi?
2. Keiden kanssa yleensä vietät aikaa koulussa?
 - a. Miksi juuri heidän?
3. Oletko ollut tekemisissä muiden pääaineiden opiskelijoiden kanssa kauppakorkeakoulussa?
 - a. Millaisissa asioissa / ympäristöissä?
 - b. Miksi et ole ollut tekemisissä heidän kanssaan?
4. Oletko ollut tekemisissä teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa?
 - a. Millaisissa tilanteissa?
 - b. Miksi et?
5. Oletko ollut tekemisissä taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa?
 - a. Millaisissa tilanteissa?
 - b. Miksi et?

Opiskelijakuvat/stereotypiat:

Kauppakorkeakoulussa:

1. Millainen on kauppakorkeakoulun opiskelija?
2. Eroavatko eri pääaineiden opiskelijat mielestäsi toisistaan? Miten?
3. Miten kuvailisit kauppakorkeakoulun rahoituksen opiskelijoita? Millaisia he ovat?
4. Miten kuvailisit kauppakorkeakoulun johtamisen opiskelijoita? Millaisia he ovat?
5. Miten kuvailisit IDBM:n (International Design Business Management) opiskelijoita? Millaisia he ovat?

Aalto-yliopistossa:

1. Millaisia ovat teknillisen korkeakoulun opiskelijat?
2. Millaisia ovat taideteollisen korkeakoulun opiskelijat?
3. Eroavatko kahden muun Aalto-yliopistoon sulautuneen korkeakoulun opiskelijat kauppakorkeakoulun opiskelijoista? Miten?
4. Entä oman pääaineesi opiskelijoista?

Liite 2: Haastatteluylhteenveto

Nro	Päivämäärä	Haastateltava	Sukupuoli	Kesto
1	20.1.2011	Johtamisen opiskelija	nainen	32:14
2	26.1.2011	Rahoituksen opiskelija	mies	43:50
3	26.1.2011	Johtamisen opiskelija	nainen	49:20
4	28.1.2011	Rahoituksen opiskelija	mies	25:12
5	31.1.2011	IDBM:n sivuaineopiskelija	nainen	38:59
6	8.2.2011	Johtamisen opiskelija	mies	1:04:58
7	11.2.2011	IDBM:n sivuaineopiskelija	mies	44:40
8	11.2.2011	IDBM:n opiskelija	nainen	1:10:50
9	11.2.2011	Johtamisen opiskelija	nainen	48:47
10	21.2.2011	Rahoituksen opiskelija	nainen	31:59
11	23.2.2011	IDBM:n opiskelija	nainen	1:02:25
12	25.2.2011	Johtamisen opiskelija	mies	53:23
13	25.3.2011	Rahoituksen opiskelija	mies	45:36
Yht. n.				10h 12 min